

Mehmet Gündem

Fethullah Gülen'le 11 Gün

ALFA
NB1000

FETHULLAH GÜLEN'LE 11 GÜN - MEHMET GÜNDEM

FETHULLAH GÜLEN'LE 11 GÜN - MEHMET GÜNDEM

Mehmet Gündem'in "Fethullah Gülen'le 11 Gün" İsimli Kitabına Yazdığı Sunuş
Mehmet Y. Yılmaz'ın "Fethullah Gülen'le 11 Gün" İsimli Kitaba Yazdığı Önsöz
Nurettin Veren Şantaj Yapıyordu
Vasiyeti: İdareye Talip Olunmaması
Hoşgörüden Geriye Dönüş İntihar Olur
Okulların Açılışından Devletin Haberi Vardı
Müslümanlıkta Kadını Eve Hapsetmek Yok
Hilafet Tartışmasını Süper Güçler Çıkartıyor
'İrticacı Diyerek Halka Öcü Gibi Gösteriyorlar'
'Benim Gibi Birine Ayda 500 Dolar Yeter'
Şemsettin Günaltay'dan Alıntı Yaptınız mı?
Kültürümüzde Tarikatın Yeri Vardır
Kendimizi İyi Anlatamadık
Bin Ladin, İslâm'ın Çehresini Kararttı
Zorunlu Din Dersi Evren'in Sevabı
Kasetlerdeki Sözler Montajla Çarpıtıldı

Devlet de Yanılabilir

Hazreti Ömer Beni Derinden Etkiledi

Zana ve Arkadaşları Özür Dilemelidir

İran Devrimi Zararlı Oldu

Ruhban Okulu Açılsın

28 Şubat Endişemi Dikkate Almadılar

Orduda Falancı Filancı Olmaz

AB'ye Ders Oldu

Sunuş

8-29 Ocak 2005 tarihli Milliyet gazetesinde yayınlanan röportaj.

Mehmet Gündem'in "Fethullah Gülen'le 11 Gün" İsimli Kitabına Yazdığı Sunuş

Mehmet Gündem

Okur ne yapsın...

Milliyet ve Fethullah Gülen...

Biri Türkiye'nin yarım asırlık köklü gazetelerinden.

Diğeri, hakkında çok şey söylenen, ne düşündüğü her zaman merak edilen, -kozadan kelebeğe- Türkiye'de başlatmış olduğu bir eğitim hareketini Türkiye'nin sınırlarını aşarak dünyaya yaymış, yani dünya çapında bir hareketin fikir lokomotifini derin bir şahsiyet. İlk bakışta farklı iki dünya gibi algılanıyor Milliyet ve Gülen, 1999 Haziran'ında medyaya ve özellikle Milliyet'e yansıyan Gülen olgusu, Gülen manşetleri, haberleri, yorumları ile 2005'in başında 22 gün boyunca yine Milliyet'e yansıyan Gülen olgusu arasında çok fark var. Açıkçası sorgulanması gereken bir durum var ortada. 1999'a ve 2005'e yansıyan iki durumdan hangisi daha gerçek?

Fethullah Gülen altı yıla yakındır Amerika'da bulunuyor.

Gülen hakkında geride kalan bu süreçte, pek çok iddia ortaya atıldı. Gülen'in sağlık sorunları nedeniyle Amerika'ya gidişi ve ardından üç ay sonra Türkiye'de televizyonlarda yayınlanan kasetler onun devleti sinsisi ele geçirmek istediğine delil gösterildi.

Sorulamayan Sorular...

"Kasetlerde yer alan sözleri niye hatırlatmadın?" diye beni eleştirenler de oldu. Eleştiriyi yapıtlar ama sanıyorum benim sorumu ve Gülen'in verdiği cevabı iyi okumadılar. Ya da cevabı beğenmediler, bekledikleri gibi olmadı. Hâlâ "niye sıkıştırmadın" diyebildiler.

Fethullah Gülen, "kasetlerim" demiyor, "kasetlerdeki sözler montajla çarpıtıldı" diyor ve o konuda örnekler verip, yapılan şantajdan daha önceden haberinin olduğunu söylüyor. Yani Gülen "o haliyle o sözler benim değil" diyor. Bu kadar açık ve net konuşup reddettikten sonra kasetlerdeki sözleri tek tek bir daha sormanın sizce bir mantığı var mı?

O kadar net ve açık reddedince, kasetlerle ilgili sorulacak bir soru kalmadı. Sonraki sorular da mantıken kendiliğinden düştü.

Kaldı ki röportajın geneline bakıldığında Gülen'le ilgili ortaya atılan iddialardan sorulmadık soru yok.

Ben buradaki ısrarı şartlandırılma psikolojisinin doğurduğu bir algılama zafiyetine veriyorum. Gülen, uzun süre sustu. Konuşmadı. Bir yıl önce bir başka gazeteye mülakat verdi. 2005'in başında da Milliyet'e konuştu. Milliyet bu röportajı, "Sorulamayan soruları sorduk..." cümlesiyle duyurdu ve "Fethullah Gülen'le 11 Gün" başlığında tam 22 gün boyunca yayınladı.

Okurun Kafası Karışık...

Okurun bıraktığı izleri takip edersek...

Milliyet okurunun kafası karışık, Gülen'i sevenler ise hayrette...

Hayret ve karışıklık zaman zaman da yer değiştiriyor.

Milliyet okurunun tepkilerini ayırıştırırsak...

"Dün Gülen'le ilgili şu haberleri, şu manşetleri bize okutuyordunuz. Şimdi ne değişti..." diyenleri...

"Cumhuriyeti ele geçirmek isteyen birisiyle niye işbirliğine girdiniz? Türkiye'ye gelişine zemin mi hazırlıyorsunuz? Kaç para aldınız? Siz de satın mı aldılar..." tepkileri izledi.

"Hiç bu açıdan bakmamıştım... Aslında doğru şeyler söylüyor... Böyle tanıımıyorduk... Çok ilginç..." diyenler olduğu gibi...

Fethullah Gülen'in fotoğraflarının "güzel ve estetik" kullanılmasından duydukları rahatsızlıklarını dile getirerek "sempatik ve masum gösteriyorsunuz" itirazlarında bulunanlar da oldu...

Birkaç cılız ses de, benim daha önce Zaman'da çalıştığımı, Pazar Sohbeti yaptığımı, hatta Zaman Kitap'ın kurucusu olduğumu... Ayrılıp Ilıcakların Tercüman'ında Gündemdekiler başlığında röportajlara devam ettiğimi ve ardından Milliyet'e geçtiğimi ve benim bu dehşetli gerçekleri büyük bir maharetle gizlediğimi ima ederek, müthiş ifşaatlarda(!) bulundular. Aynı heyecanla yazdığım bazı yazılardan alıntı yaparak beni "Fethullah Gülen'in müridi" olmakla suçladılar.

Bana Gelince

Ben, ne Fethullah Gülen'i ne de onun önderliğinde gelişen hareketi, -sadece şimdi değil dün de- ne iç ne de dış tehdit olarak algılamadım. Aksine, hem iç hem de dış itibar olarak gördüm. Bu fikrim halen devam ediyor. Bu hareketi, dini motivasyonu yüksek bir sivil hareket olarak okudum, milliliğin evrensel değerlerle imtizacını gördüm, Gülen'in söz ve eylemlerinde "vatan sevgisi" önemliymiş. Ne yapmak istiyorsam zaten onu yıllardır yapıyorum...

İddiaya göre benim "ne yazdığım değil de düşündüğüm ve ne yapmak istediğim" önemliymiş. Ne yapmak istiyorsam zaten onu yıllardır yapıyorum...

2000 yılında yazdığım bir yazıya "Masumiyetin gücü şahsında tecilli eden adam" başlığını koymuş ve Gülen'e haksızlık yapıldığını vurgulamıştım.

Aradan geçen yıllar kimi haklı çıkardı, onu da hep beraber yaşayarak gördük...

Bu bilgiler ve benim biyografim yayınlanmış ve birkaç baskı yapmış kitaplarımda, zaten var. Onlara ulaşmak için özel bir çabaya gerek yok.

Bir söylentiye göre Fethullah Gülen'le röportaj yapan gazetecinin kimliğine kimse dikkat etmemiş.

Öte yandan Gülen'e ne sorulduğuna, Gülen'in ne dediğine yeterince dikkat gösterilmediğini belirtenlerin sayısı hiç de az değil!...

Bence onlar kendi ezberlerini bozma korkusuna yenik düştüler.

Bazıları da röportajdaki soruların ve cevapların netliğini flulaştırmaya çalıştılar...

Milliyet'te Fethullah Gülen'le röportaj yapacağım diye kendimi, ona karşı düşmanca kurgulama sorunda hissetmedim, hissetmem de. Ben Fethullah Gülen'e düşman değilim. Gülen'in teşvikleriyle ortaya çıkan hareketi anlamlı bulabilirim, yazılarımda bunu açık açık ifade de ederim.

Buna kimse karışamaz.

Mu müritlik değil, bağımsız ve işlevsel bir aklın, olup bitenleri nasıl anlayıp anlamlandırıldığının ve bu anlama ve anlamlandırmayı kendi gerçekliği ile ortaya koyma çabasının, yani "entelektüel" bir duruşun yansımasıdır sadece.

Milliyet'teki röportaj objektif, mesleki kriterlere sadık kalınarak yapılmış bir gazetecilik ürünüdür. Birileri benden kendi kafalarındaki peşinen mahkûm edilmiş portreyi kopyalamamı istiyorsa bunu kimse için yapmam ve yapamam.

Fethullah Gülen, iddiaya bakın ki, "müridi olmayan kimseye röportaj vermezmiş..."

Oral Çalışlar, Taha Akyol, Cengiz Çandar, Reha Muhtar, Mehmet Ali Birand, Nevval Sevindi, Nuriye Akman, Yalçın Doğan...

Bu isimler ne zamandan beri Gülen'in müritleri, doğrusu çok merak ediyorum...

Ben kimsenin müridi değilim, olmadım da. Zaten Fethullah Gülen de bir şeyh değil...

Mardin, Sarıbay, Göle...

Ben Fethullah Gülen'i akıl, bilim ve sosyal veriler açısından okuyorum. Türkiye'nin önemli sosyologlarından öğrendiğim Gülen'i ve hareketini şöyle yorumlamışlardı:

Prof. Dr. Şerif Mardin: Fethullah Gülen'in çevre koşullarıyla, iman arasındaki kurduğu bağ ve buna son derece önem vermesi bence çok önemli bir nokta. Tarih, topluluk ve şahıs gibi odak noktalarını seçkin bir görüşle, iman ve dinle ilişkilendirmenin, toplum bilimcilerimiz arasında bile nadiren gördüğümüz bir yaklaşım olduğunu hatırlarsak, bu birleştirici zekânın istisnai yeri daha da netleşiyor. Gerçekten de, Gülen'in fikirlerinden mülhem kimselerde, zamanımızda az bulunan bir fedakârlığın örneklerini görmek mümkün.

Prof. Dr. Ali Yaşar Sarıbay: Fethullah Hoca'yı anlamamı sağlayan anahtar kavram aklıma geldi: "Heroic Life". Sosyolog Mike Featherstone'a ait olan, maalesef Türkçe karşılığını tam bulamadığım bu kavram, dünyevi, sıradan ve olduğu gibi kabul edilen gündelik hayatın aksine, mücadele cesareti, zor olanı başarmak, fazilet, şeref ve şan arayışı etrafında şekillenen olağanüstü bir hayatı ifade eder... Gerçekten de, Fethullah Hoca'nın söylediklerinde ve yaptıklarında bu hayat kavrayışı son derece açıktır. Orta Asya'da yapılanlara su katılmamış bir "mücadele cesareti" ile açıklayabilir, medrese anlayışını kolej formu içine yerleştirip pozitif bilimlerde öğrencilerin gösterdikleri başarıyı sadece "zoru

başarmak" olarak niteleyebiliriz. Bu çerçevede Fethullah Hoca'yı, her şeyden önce, Onun "Türkiye İslamı" veya "Türk İslamı" deyişinde simgelenen dini milliyetçiliğini "heroic" olarak değerlendirmek mümkün olur. Öte yandan, Hoca'nın İslam'a getirdiği yorumların, hem pragmatist bir yaklaşımı yerleştirmeye, hem de İslami hayat tarzını sıradanlıktan çıkarmaya yönelik olduğu görülmektedir. Şahsen, Fethullah Hoca'yı ve çevresini şehirli, kitabi; yani elitist İslam'ın temsilcisi olarak görüyorum...

Prof. Dr. Nilüfer Göle: Fethullah Gülen öğretisi, Batı modernliğini İslami muhafazakârlıkla sınamakta, manalandırmakta, daha ötesi modernliği Batı'nın malı olmaktan çıkartmak istemektedir. Medeniyet ile Batıcılığın özdeşleştiği, tevazu ile bireyciliğin zıtlaştığı, muhafazakârlık ile modernliğin çatıştığı değerler silsilesini alt üst etmektedir. Türkiye'de ilk defa muhafazakâr düşünce ile siyasi liberal hoşgörünün derin bir terkibine şahit oluyoruz.... Mardin'i, Sarıbay'ı, Göle'yi beğenmeyenler beni beğenecek değiller ya... Ben Gülen hareketinin tehlike olduğuna dair yapılmış bir bilimsel araştırma görmedim. Çünkü bilim objektif olmak zorundadır. Raporlar ise zamanın zaman keyfileşebilir... Zaten raporlar bir hareketi analiz etmeye yetmiyor.

Bazıları İle Mantalitem Hiç Uyuşmadı.

1999'u ben de çok iyi hatırlıyorum. Öncesi ve sonrasını da.

Sivilleşme-siyaset ve demokrasinin ülkede geniş çaplı bir kuşatma altında olduğuna kaç defa tanık olduk. Böyle zamanlarda önce, akıl hafife alınıyor ve sonra da yok derecesinde aynı akıl ipotek altında tutulmak isteniyordu. Yıllardır, yaşadıklarımıza değil de, kısa sürede üretilip bize sunulanlara inanmamız öngörülüyordu.

Ben dayatmayla oluşan böylesine "mutsuz bilinci" ve ardından gelen bir "silik bilinci" kabul edemez, o yükü taşıyamazdım.

Plana göre her şey bir düğmeyle değişecekti...

Bireyi, toplumu, sivilleşmeyi, siyaseti kuşatıp ele geçirmektir asıl hedef. Laiklik ve demokrasi havarilikleri ise bir aldatmacadan, ahlaksızca bir takiyyeden ibaretti. Kendilerine yeni çıkar ve iktidar alanları açmak için 'devlet', 'laiklik', 'demokrasi', 'yurtseverlik', 'irtica' gibi hassas kavramları hoyratça kullanıyorlardı. Ben bu çirkin takiyye hareketini, "açık toplumun düşmanları" kategorisinde değerlendirip, demokrasi ve cumhuriyet açısından ciddi bir yanılmanın içinde gördüm.

Korku salarak fikirler değiştirilemiyor.

Şimdi aradan geçen yılların beni bir kere daha haklı çıkardığını görüyorum.

Nakise mi Zenginlik mi?

Bugün de bazıları Milliyet'te yayınlanan röportaj hazmedemediklerinden olsa gerek, konuyu saptırmak için; "Fethullah Gülen cemaatine yakınlığıyla tanınan bir gazeteci olan Mehmet Gündem..." diyorlar.

Bir gazeteci için toplumun her kesimindeki yakınlıkların, dostlukların, aşinalıkların ve güvene, saygıya dayanan insan ilişkilerinin varlığı bir Nakise değil bir zenginliktir.

Herkesle görüşürüm. Önemli olan ne görüştüğüm, ne yaptığım, ne sorduğumdur.

Demek ki, bazı yerlerde hâlâ "biz ve ötekiler" karşıtlığı fazlasıyla var. Ötekini yok etme üzerine kurulu ilkel bir düşünce...

Kim Örtbas Ediyor?

Gülen hakkında, "laik devlet yapısını değiştirerek yerine dini kurallara dayalı bir devlet kurmak amacıyla yasadışı örgüt kurup bu amaç doğrultusunda faaliyetlerde bulunmak" suçlamasıyla dava açıldı.

Birkaç yıl süren dava düştü...

İddialar havada kaldı...

Bu kadar ciddi suçlamalardan sonra mahkeme Gülen'e mahkûmiyet vermedi...

Savcının iddiasını ısıtıp ısıtıp gündeme getirenler, hâkimin kararını her defasında göz ardı ettiler.

Ben ne yapalım...

Savcı da değilim, hâkim de...

Varsa bir sorun devleti ilgilendirir.

Devlet kusur işliyor da, ben bunu bir röportajla örtbas mı ediyorum?..

Benim durumum mu daha zor, beni eleştirenlerin mi?

Gülen'i Sevenler...

Fethullah Gülen'i seven okurlar da –eski bilgilerinden olsa gerek- bugün Milliyet'te okudukları objektif yayından oldukça etkilendiler. Milliyet bu tavrıyla fazlasıyla şaşırttı onları. Gelen mesajların büyük çoğunluğu röportajın içeriğinden çok Milliyet'e teşekkür ifade ediyordu. Buruk bir sevinçle, Milliyet'in bu aydın, özgürlükçü, demokrat, objektif ve cesur yayınlarını kutluyor ve devamını diliyorlardı.

Yer yer sanal bir cepheleşme de oldu benim üzerimden. Okurların bir kısmı beni "işbirlikçi, hain", bazıları da "kahraman" ilan ettiler.

Ben ne "hainim" ne de "kahraman".

Sadece mesleğini kendi disiplini ve kuralları içinde sürdürmeye çalışan bir gazeteciyim.

Okuru Alıp Götürmek...

Yazı ve röportajlarımda tercih ettiğim üslupla okuru, olup bitene, insanı durumlara davet ederim bütün içtenliğimle...

Okur, konuğumla beni yalnız bırakmasın, konuğumun sözlerine dikkat kesildiği kadar onun insani gerçekliğine de şahit olsun isterim.

Okuru, hiç gitmediği bir yere götürmeyi, hiç tanımadığı bir insanla tanıştırmayı, onun acılarını, sevinçlerini anlamayı ve isterse paylaşmayı kendi adıma başarı kabul ederim...

22 gün boyunca yayınlanan röportaja yazdığım günlük izlenimlerle de bunu yapmaya çalıştım...

Şimdi medyanın içinde bulunduğu durumu aşmanın yollarından birisi olarak gösterilmiyor mu, insan merkezli gazetecilik...

İşimi ilkeli yapmam bazılarına göre suçsa, o suçu seve seve işlemeye devam edeceğim...

Neden Gülen?

Bazıları da sordular, neden Fethullah Gülen'le röportaj yapıyorsun? O kadar önemli biri mi? Ne soracaksın ki?

Kim Fethullah Gülen'le konuşmak istemez ki.

Gülen gibi kaç insan var?

O, uzun ve köklü bir geleneğin insanı... Modern çağın fikri, siyasi ve sosyal bütün dönüşümlerine de tanıklık etmiş bir insan olarak sadece düşünce ve söylem düzeyinde var olmakla yetinmiyor, bu düşüncelerin uluslar arası ölçekte fiili bir projeye de dönüştürüyor, onları hayata çağırıyor.

Bu yüzden ne düşündüğü, ne söylediği en çok konuşulan ve her zaman fazlasıyla merak edilen bir kişilik oldu Fethullah Gülen. Amerika'da geçen altı yılda kamuoyunun merakı azalmadı, aksine gittikçe arttı.

Benim de soracak çok sorum vardı...

Çünkü, bilmek, düşünmek, anlamak ve çözümlemek istiyordum...

İnsanın erdemli çabaları arasında sayarım "anlama" ve "keşfetme" yönelişini, tutkusunu...

Anlayarak eleştirmek ya da anlayarak takdir etmek...

Anlamadan, bilmeden dile getirilecek olan eleştirileri de mesnetsiz buluyorum...

Bilmeden sevmek de, bilmeden düşmanlık da körlük oluşturur.

Hangi gazeteci böyle bir imkânı yakalayacak da hayır 'ben Fethullah Gülen'le konuşmam, ona soracak sorum yok' diyecek.

Tanımiyorum ben öyle bir gazeteciyi...

Varsa da o mesleğine ihanet ediyordur bu tavrıyla...

Eksik Bir Şey Var...

Kamuoyunda çok yankı buldu ama eleştiriler yüzeysel kaldı. Dizinin yayın sürecinde büyük ölçüde bir içerik tartışması, içerik itirazı ile karşılaşmadığımı da belirmeliyim.

Ezberlerle yetinen bazı kesimlerin bilindik refleksleri bana bir şey katmadı.

Öyle ki, -düşmanlıklarında olsa gerek- Fethullah Gülen'in adını dahi doğru telafuz etmeye tahammülü olmayanların reflekslerini hiç mi hiç kaale almadım.

Dilerdim ki, tartışılsın...

Ama tartışma, başlıklara asılı kalmayıp metne, öze insin. Bilgi ve derinlik taşınsın...

Demek ki tartışması gerekenlerin bazılarında ya böyle bir niyet ya da böyle bir müktesebat yok.

Beğenilen de takdir ve teşekkür düzeyinde kaldı...

Keşke hayata, olaylara ve insana çok boyutlu bakabilsek...

Teşekkür...

Bu ülkede olgular üzerine konuşmak ve alışkanlıklar dışında bakış açısı, argümanlar geliştirmek hep zordur.

Hızla kuşatılırsın...

Fakat Milliyet Gazetesi gerçekten bu süreci çatlatan bir mantalite ortaya koydu.

"Fethullah Gülen'le 11 Gün" başlıklı 22 gün süren dizinin yayını sırasında gösterdikleri titizlikten dolayı Milliyet'in yayın ekibine, başta Yayın Yönetmeni Mehmet Y. Yılmaz'a, Görsel Yönetmen Ali Acar'a, Haber Araştırma Servisi Müdürü Tunca Bengin'e, beğeni ve eleştirilerini de belli bir düzey ve üslupla, kendine yakışır şekilde dile getiren Milliyet okurlarına teşekkür ediyorum...

Zor biri işi birlikte başardık.

Gülen'in hayatından yakaladığı fotoğraf kareleriyle bu çalışmaya ayrı bir renk katan Arda Yavuz'a da teşekkürler.

Son teşekkürüm de, beni 11 gün boyunca kabul edip Milliyet'e bütün içtenliği ile konuşan sayın Fethullah Gülen'e...

Mehmet Y. Yılmaz'ın "Fethullah Gülen'le 11 Gün" İsimli Kitaba Yazdığı Önsöz

Mehmet Y. Yılmaz 08.01.2005

Fethullah Gülen ismini ilk kez ne zaman duyduğumu hatırlamıyorum.

Ama gerek yönettiğim ve gerekse okuyucusu olduğum gazetelerde onunla ilgili o kadar çok değişik haber ve yorum yayınlandı ki bunca yılın gazetecisi olarak hangisine inanacağımı bulmakta da güçlük çekiyorum.

Mehmet Gündem, Milliyet'te yayınlanmak üzere Fethullah Gülen ile bir söyleşi yapmayı önerdiğinde ilk aklıma gelen şey bu oldu.

Fethullah Gülen kimdir?

Sıradan bir din adamı mı? İddia edildiği gibi bütün devlet organizmasını sarmış bir ahtapotun beyni mi? Bütün dünya medeniyetler çatışmasını tartışırken gözümüzün önünde durmakta olan bir "uzlaştırıcı" mı? Bir din filozofu mu? Kurulmasına fikir önderliği yaptığı yurtdışındaki okullar nedeniyle bir tür misyoner mi?

Bu ve benzeri bir sürü soru.

Bu soruların sayısını o kadar çok artırabilirim ki sadece sorulardan oluşan bir kitap yayınlamak bile mümkün olabilir.

Mehmet Gündem'in projesini biraz da bu soruların çokluğu nedeniyle destekledim.

Mademki sorulması gereken bu kadar çok soru var, neden bunları kendisine sormuyoruz diye düşündüm.

Açık sözlü olmak gerekirse endişem de yok değildi.

Fethullah Gülen'in bazı soruların sorulmasını istemeyebileceği, bazı soruları yanıtlamaktan kaçınabileceği düşüncesindeydim.

Ve böyle eksik kalmış bir söyleşinin Gülen hakkında okuyucuları bilgilendirmekten çok yeni tartışmaların başlamasına vesile olmasını da istemiyordum.

Mehmet Gündem'e bu endişelerimi söyledim ve Gülen ile konuşup, açık sözlü bir söyleşi yapıp yapamayacağını sormasını istedim.

Aldığımız yanıt olumluydu: Her soruyu sorabilirsiniz!

Bunun üzerine ben de kendi üzerime düşeni yerine getireceğime söz verdim: Söyledikleri, virgülüne dokunmadan, eksiksiz olarak yayınlanacak. Kaç gün sürerse sürsün!

Nitekim böyle oldu.

Mehmet Gündem'in Fethullah Gülen ile 11 gün süren birlikteliğinde sorduğu bütün soruları ve bütün yanıtları yayınlamak tam 22 gün sürdü.

Bir gazeteci olarak söyleşiyi okuduğumda içimin rahat olduğunu söylemeliyim.

Sorulması gerekenler soruldu, yanıtlar yayınlandı.

Okuyucular bu söyleşiyi okuduklarında kendi fikirlerine sahip olabilirler, kendi değerlendirmelerini yapabilirler. Gazete okuyucularının bu olgunlukta olduğuna inanırım.

Bir gazetenin asıl görevinin topluma bir ayna tutmak olduğunu düşünürüm.

Topluma düz bir ayna tutmak. Ve bu aynadan yansıyan her ne ise okuyucuya onu aktarmak.

Zaman zaman o aynadan yansıyan şeyler hoşumuza gitmese bile orada durmak ve aynayı tutmaya devam etmek...

Türk gazeteciliğinin geleneksel anlayışından biraz uzak olduğunun farkındayım, bu düşüncemin.

Bizde gazetecilik geleneği, bir fikri yaymak, bir düşüncenin propagandasını yapmak şeklinde oluşmuş...

Gazete sahiplerinin aynı zamanda gazetelerin genel yayın müdürü ve başyazarı oldukları dönemin etkileri bugün de sürüyor.

Bu yüzden gazetelerin verdikleri ya da vermedikleri haberler, değişik konularda alınmış tutumlar olarak algılanıyor ve böyle değerlendiriliyor.

Bu nedenle Fethullah Gülen ile yapılmış bir söyleşinin 22 gün süreyle Milliyet'te bir tam sayfa yer bulmasını farklı değerlendirenler de oldu.

İşi benim de sonunda "Fethullahçı" olduğuma karar vermeye kadar vardırırlar da olmadı değil.

Bunların hiçbirini önemsemedim.

Bizim işimiz topluma bir ayna tutmak.

Fethullah Gülen, son yılların en çok konuşulan, tartışılan bir siması olarak bizim kendisine tuttuğumuz aynaya kendi görüşlerini ve tutumunu yansıttı.

Bunu açık yüreklilikle yaptığı için kendisine teşekkür ettim.

Mehmet Gündem'in, Milliyet'te yayınlanan söyleşisi, şimdi elinizde tuttuğunuz bu kitapta yer alıyor.

Gazeteci olarak Mehmet Gündem görevini yaptı.

Sorulması gerekenleri sordu, yanıtlarını aldı.

Artık karar okuyucunundur.

En doğru kararı her zaman onlar verir...

Nurettin Veren Şantaj Yapıyordu

Milliyet 28.01.2005

Çok güvendiğiniz, "sağ kolum" diyeceğiniz biri var mı?

Ben kimseye sağ veya sol kolum demedim. Aslen Erzurum'luyum. Kırklareli'nde ve Edirne'de bulundum; oralarda bana karşı vefalı davranan çok kıymetli arkadaşlarım oldu. Sonra İzmir'e geldim. Allah, Hacı Kemal –makamı cennet olsun- Mustafa Birlik, Yusuf Pekmezci, Köse Mahmut gibi en kıymetli dostları bana orada nasip etti. Eğer bir sağ koldan bahsedilecekse

işte bunlar vardı ve eğer onlardan biri benim sağ kolum olsaydı, ben o kolun altında kalır ezilirdim, taşıyamazdım onu. Çünkü, bir sağ kol olacaksa, keşke bunlardan biri beni sağ kol olarak kabul etse, keşke bir Hacı Kemal, bir Mustafa Birlik olabilseydim 'keşke Yusuf Pekmezci'nin yerinde olsaydım' derim.

Sizin 35 yıllık sağ kolunuz olduğunu söyleyip, bazı açıklamalarda bulunan Nurettin Veren var. Söyledikleri doğru mu?

Eğer Allah nezdinde birinin hakkı varsa o hak asla kaybolmaz; Allah herkesin nerede olduğunu biliyor.

Sizi siyasilerle tanıştıran, yurtdışı açılımlarınızı sağlayan Nurettin Veren miydi?

İddialarını okumadım; arkadaşlar internetten bir kısmını aktardılar. Özet olarak dinleyince hayret ettim, etrafında beliren birkaç insanla birlikte, herkesin takdir ettiği, bir zamanlar kendilerinin de takdir ettiği hizmetlere karşı menfi tavır içine girdiler; asılsız şeyler söylediler. Olmasını istediği şeylere bakınca şaşıyorum, hukuk vazı (kanun koyucu) gibi konuşuyor, "Bu hareket Kızılay gibi Yeşilay gibi şey olsun, başına (içinde kendisinin de bulunduğu) bir kayyım heyet konulsun" gibi yapılması kanunen de mümkün olmayan şeyler söylüyor. Hatta isteklerinin bir kısmını devlet bile mevcut kanunlarla yapamaz.

Siyasilerle tanışmanızda aracı olan kimdi?

Beni Sayın Süleyman Demirel, Turgut Özal ve İsmet Sezgin'le tanıştıran merhum Hacı Kemal'di. Süleyman Bey'le eskiden beri tanışıklığı vardı, Turgut Bey'le senli benliydi. Devlet kademesinde birçok kimseyle tanışmaya ve görüşmeye büyük ölçüde vesile olan oydu.

Nurettin Veren'in politikacılarla çekilmiş fotoğrafları var. Onun hiç katkısı olmadı mı?

Bazen bir yerlere giderken zaman zaman arabayı o kullanmış, hareketin itibarı adına bazı kimselere ulak olarak gitmişti. Fakat o da kalkıp kendisini sağ kol yerine koymuşsa istismar ediyor demektir. Anlatılanlara bakıyorum, benim yanıma birisi gelmişse onunla aynı kareye girmek istemiş, bir cumhurbaşkanına hizmet adına gitmişse onunla aynı kareye girmek istemiş sonra da bunları albüm yapmış, değişik devlet başkanlarına verilmek üzere alınan mektupları kendi adına dosyalamış.

Eğer bunlarla sağ kol olunuyorsa başka kimseler de istese aynısını yapabilirdi. Açık söylemek gerekirse, yanıma gelip giden insanların geleceğe matuf (yönelmiş) derin hesapları olacağına ve bunları kullanacağına ihtimal veremezdim.

Amerika'da yanınıza geldi mi ve siz onu tehdit ettiniz mi?

Beni kendi halime bırakın, kendi işime bakmak, zengin olmak istiyorum demiş ve ayrılmıştı; uzun zamandır görüşmüyorduk. Doğrusu ben de kırılmıştım. Hizmete olan güven kredisini kendi şahsi işleri hesabına kullanıyor, yalan söylüyor ve şantaj yapıyordu. Bir dönemde bazı

arkadaşların fikrini bulandırmış, milletvekili olma, bir siyasi partinin içinde yer alarak daha güzel hizmet edileceğine inandırma gibi çabalara girmişti. Sonra bazı arkadaşlar gelip özür dilediler, "Hocam Allah senden razı olsun, bizi kandırıp siyasetin içine çekeceklerdi" dediler. Oysa siyasete girmeme, bütün partilere aynı uzaklıkta durma gibi temel disiplinlerimiz vardı. Bu sebeple kızmış, tavır koymuştum.

Bu şekilde aradan uzun bir zaman geçmişti. Birkaç sene önce, Amerika'ya gelmiş, hatırını kıramayacağım bir arkadaşla "duasını almak istiyorum" demiş. Ben itimat edememiştim, görüşmek istemiyordum ama araya koyduğu arkadaş güvendiğim birisiydi; netice itibariyle geldi ve burada bir müddet kaldı.

Bir gün odama girmek istedi. Ben de biraz müsamahakâr davrandım. İçeriye girince "Benim çilem hala bitmedi mi" dedi. Ben de "Ne çilesi, kim sana ne yaptı ki, çekip gittin" dedim. Haziran Fırtınası'nda montajlanan kasetleri onun verdiğiğine dair dedikodular oluyormuş, kastettiği şey oymuş. Halbuki ben o dedikoduları duymamıştım. Sonra bağırdı, tehdit etti. Ben de kapıyı açtım, arkadaşları çağırarak onu götürmelerini istedim.

Ölümle tehdit ettiniz mi?

Allah'ın lütfu olarak, Türkiye'de seveni, saygı duyanı çok olan bir insanım. Eğer kendisine bir fiske vuran olduysa söylesin. Allah'tan korkmak lazım.

Şimdi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Uzaklaştığı dönemde gönlüm kırık olduğu halde şefkatim galip geliyordu ve dualarımda eksik etmiyordum onu. Hatta şu anda bile dualarımdan eksik etmedim. Allah kalbine hidayet ihsan eylesin dedim; Allah'a havale ettim.

Sadece onun söyledikleri değil, Haziran Fırtınası'nda ve daha başka zamanlarda da aleyhimde yazılanlara bakmamaya çalışıyorum ki, gönlümde o insanlara karşı olumsuz bir iz kalmasın. Allah'a çok şükür, içimde hiç kimseye karşı bir olumsuzluk taşımıyorum; gönlümü açıp elimi herkese uzatacak kadar vicdanım rahat...

Sosyolojik anlamda her cemaat kendi dilini, üslubunu oluşturur. Bu hareket kendi dilini ve üslubunu oluşturdu mu?

Kâinatın mayesi muhabbettir diyoruz, Muhammed Bahauddin Hazretleri'nin ifadesiyle, Allah, bize muhabbetle bakmış olmasaydı biz birbirimizi sevemezdik esprisiyle hayatımızı programlamaya çalışıyoruz. Böyle olunca ona uygun bir terminoloji de oluşmaya başlıyor tabii. Yani ontolojik olanla, epistemolojik olan arasında uyum olması gerekiyor. Efendimiz'in ve selefi salihinin aydınlık yolunu ortaya koyabilmek için, o günden bu güne meydana gelen değişiklikleri, farklılaşmaları dikkate almak ve onu yeni bir söylemle ifade etmek gerekiyor.

Anahtar kavramlarımızdan birisi "adanmışlık". Adanmışlık ile hareket arasında nasıl bir bağlantı kuruyorsunuz?

Adanmışlık, değerlerimize tam bağlanmış bir mefkûre insanı olarak yaşamaktır. Eğer mefkûremiz (ideal), muhabbetse, kendi kültürümüzü tanıtmaksa, dinimizin güzelliklerini neşir ederek başkalarının istifadesine sunmaksa, o zaman hayatımızı ona göre düzenlemek ve onun dışında yapılacak her şeyi mefkûremizi destekleyici, takviye edici unsurlar şeklinde ele almak gibi adanmışlığın özüne bakan bir mütalaamız var.

Adanmışlar, doğrulukta, sadakatte, güvenilirlikte, günahlardan uzak durarak, mefkûresi ile bütünleşmekte ve onun neşrinden başka bir şey düşünmeme hususunda peygamberane bir azim ve sadakat ortaya koyma peşindedirler. Böylesine mefkûre eksenli bir hayatın aynı zamanda insanları bencillik, egoizm ve egosantrik bir yaşantıdan kurtaracağını da ümit ediyoruz.

Bütün büyük işler, kendi rahatını düşünmeyenlerle yapılmıştır. Adanmışlık felsefesinde yüce ideallere bağlı yaşama, milletin huzur ve refahı için basit, fakir bir hayatı tercih ederek, hizmetten başka bir şey düşünmeme vardır.

Adanmışlığın oluşmasında sohbet kültürünün yeri nedir?

Sohbet geleneği her türlü düşüncenin kabul edilmesinde en birinci yoldur. Onun için Efendimiz 'din nasihattir' buyurmuşlardır. Aynı zamanda nasihatın sürekliliğine de ihtiyaç vardır; çünkü insanlarda küçük çapta da olsa kaymalar görülebilir; dünya malına tamah, makam sevgisi, rahata düşkünlük, görünme arzusu ve şöhret tutkusu gibi ihtiraslar olabilir. Bunların her biri nice selvi canları, gül yüzlü sultanları, Hüsrev gibi hanları yere serebilecek virüslerdir ve hizmet insanları için de birer problem teşkil ederler. Bu virüslerin tesirinde kalmamak için nasihate ihtiyaç vardır...

Günümüz ölçülerinde güç ve iktidar belirleyicidir ve hayata daha çok onlar üzerinden bakıyoruz. Siz ise "Allah rızası" diyorsunuz. Farklı yerlerden bakılınca terminolojinizin anlaşılması zorlaşıyor.

Bütün samimiyetimle söylüyorum, Allah'ın rızasına talip olmaktan başka derdim yok. Onun rızasına mazhar olduğumu iddia edemem; ama rıza-yı ilahiye istemediğim gün ve saat yoktur. Günde en az yüz defa "Allah'ım, affın, afiyetin ve rızan" diyorum. Bana Şah-ı Geylaniliği, Nakşibendiliği verse, dönüp bakarsam dünyanın en dun (alçak) insanı sayarım kendimi. Rabbimi istiyorum. Bugüne kadar isteğime cevap verilmemiş olabilir; bana düşen vefanın gereği olarak ömrümün son saniyesine kadar istemeye devam etmektir.

Benim hayatımın en büyük sermayesi olan bu talep başkalarının terminolojisinde bir şeye karşılık gelmediği için anlaşılmıyor olabilir. Bunlar Efendimizin, Kur'an terminolojisinde var. "Amelinizde Allah'ın rızasını gözetmelisiniz, O razı olduktan sonra bütün dünya reddetse ehemmiyeti yok. O razı olup, kabul ettikten sonra, siz istemeseniz de başkalarına kabul ettirir" gibi düşünceler adeta beni zincire vurmuş. Eğer başka bir şey görmüyorsa, rica edeceğim seni bu körlüğümde mazur görsünler...

Vasiyeti: İdareye Talip Olunmaması

Milliyet 29.01.2005

Vasiyetiniz var mı?

Eski yıllarda yazdığım bir vasiyet vardı. O zaman, sarığıma veya cüppeme sarılıp gömülmeyi istemiştim. Şimdi kefen ve cenaze masraflarımı karşılayacak kadar bir para var cüzdanımda. Telif ücretlerinde şüphem olduğu için tekfin işlerinde kullanılmasını istemiyorum; devletten aldığım maaşın da kullanılmasını istemiyorum. Onun için bu parayı saklıyorum. Kitaplarımın bir kısmını maaşımla aldım; onları devlet tarafından alınmış gibi farz ediyorum, bir kısmını da hoca olduğum için, bulunduğum konumdan dolayı bazı yayınevleri armağan etmişti. Bu sebeple insanların gönderdikleri hediyeleri koleksiyonlarda saklayıp yeniden millete armağan

ettiğim gibi, kitaplarımın ve özel eşyalarımın da hangi müessesede bulunuyorlarsa, oraya ait olmasını yazmıştım.

Bir yerlere gittiğimiz zaman çay parasını, yemek parasını ödeyen arkadaşlar olmuştur. Hayattaysa kendilerine, vefat etmişlerse çocuklarına geriye bıraktığım şeylerden verilerek memnun edilmelerini yazmıştım. Buraya gelirken, eğer uzakta bir yerde ölürsem, masraf edip taşımaya gerek yok demiştim ama vicdanım ve hissiyatım pek razı olmuyor. Türkiye'de babamın veya annemin yanına gömülmeyi arzu ediyorum.

Hareketle ilgili olarak da; arkadaşlar, evvel ve ahir yani ne şimdi ne de daha sonra idareye asla talip olmasınlar, siyasete girmesinler, dünya saltanatı ve debdebesi ayaklarının önüne kadar gelmiş olsa bile, beni seven ve tavsiyelerimi kabul eden arkadaşlarım elinin tersiyle onu itmekte tereddüt etmesinler. Başkaları anlamasa da Allah rızası desinler, Allah'ın adını yüceltme istikametinde bir an bile duraksamadan samimane gayret etsinler gibi mülahazalarım olmuştu. Şimdi yeni bir vasiyetname yazmak ve bu hususları daha detaylandırıp netleştirmek istiyorum.

6 yıldır ABD'desiniz. Amerikalılar sizi nasıl algılıyor?

Buralarda tanınan, bilinen bir insan değilim. Zaten nezaketen kabul etmek durumunda kaldığım birkaç kişi dışında kimseyle görüşmedim.

Neden görüşmüyorsunuz?

1997 yılında geldiğim zaman, "Hoşgörü, diyalog ve herkesi kendi konumunda kabul etme" gibi konularda, Türkiye'de konsolos, elçi olarak çalışmış kişiler, akademisyenler ve papazlardan görüştüklerimiz olmuştu. Bu seferki gelişim zaten hastalık içinde. Sonra, Türkiye'de fırtınalar şiddetlenince tedaviye burada devam etmeyi daha elverişli buldum. Kalp, tansiyon, kolesterol gibi rahatsızlıklarım Türkiye'deki gerilimi kaldıramayacağım aşikârdı. Amerika'nın içinde ama Amerika'dan uzak kaldım. Çünkü dedikodu yapıyorlardı. Yeşil kuşak gibi, Amerika'nın projeleriyle bizi irtibatlandırma gibi... Yakışksız isnatlara meydan vermek istemediğim için kimseyle görüşmüyordum, üniversitelerden gelen konferans taleplerini kabul etmiyordum.

Benim yerim, taşıyla toprağıyla kendi ülkemdir, milletimin içidir. Son zamanlarda buradaki Türkler birtakım aktivitelerde bulunmaya, kendilerini ifade etmeye başladılar. Böylece bazı kimseler bizi de bazı kitaplarımızla tanımış oldu. O aktiviteleri yürüten arkadaşların hatırına, ihtida etmiş "Muhammed, Allah'ın peygamberidir" demiş kimselerdi, hareketi merak eden entelektüellerden ve akademisyenlerden bazı kimselerle görüştüm.

Amerika yılları sizi nasıl etkiledi?

Fıkıh tabiriyle söyleyecek olursak, benim burada kalmam iki şerden hafif olanı tercih kabilinden oldu. Ben gelmek istemiyordum buraya, fakat Dr. Sait Bey çok ısrar etti, sağlık durumunun ihmale tahammülü olmadığını ifade etti. Bana çok ağır gelse de, ya ülkemden, kendi insanımdan uzak, yabancı bir devlette bulunmayı tercih edecektim, ya da bir devlet adamımızın dediği gibi küçük şeyleri büyüterek, her gün yeni bir komplo kuranlarla karşı karşıya kalmayı tercih edecektim. Birtakım kötülükleri görüp kendi insanımıza darılmamak için, istişare ettiğim arkadaşların da kanaatini alarak hasret çekmeye razı oldum. Haziran komplosunu (kasetlerle ilgili) önceden bildiğim halde yayımlandığı zaman bazı yerlerine baktım. Komplocularla beraber olanların yazılarını onlara karşı içimde bir ukde olmasın diye okumadım.

Önceden nasıl haberdar oldunuz?

İş dünyasından bir arkadaş ziyaretime gelmişti. Telefonu çaldı. Kasetler montajlanmak üzere götürüldüğü zaman birisi arayıp, "Önümüzde bir çuval kaset var, montaj yapıyoruz. Buradakiler haber verme, işinden olursun" dediler ama ben arayayım dedim. "Nasıl olsa sen de bizi görürsün, yüzüstü bırakmazsın" gibi şeyler söylemişti. Bir nevi şantaj da yapılmıştı.

Türkiye'nin bugünkü durumu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bir taraftan gelişmeler, demokrasideki açılımlar, daha iyi günlerin peş peşe söken şafakları var; diğer taraftan da, farklı bir Türkiye isteyenlerin çelmeleri, provokasyonları ve karıştırma cehtleri var. Anarşiye yeniden pey çekenler, sokakları yeniden kan gölüne çevirmek isteyenler ve huzurun bağrına dinamit koyanlar var. Ama Türkiye'de kötü günlerin çoğu gitmiş, azı kalmıştır. İnsanımız güzel bir Türkiye inşa edecektir, inşallah.

Türkiye'den ziyaretçileriniz oluyor mu, kimlerle görüşüyorsunuz?

Bir dönem bana talebelik etmiş insanlar var. İstanbul'da bulunduğum dönemde sık sık yanıma gelen bir vakfın mütevelli heyetinden insanlar var. Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı'ndan Harun Bey'le ve bazı arkadaşlarla görüşüyorum. Hayatın kıyısında bir insanım.

Siyasilerden görüştüğünüz kimseler var mı?

Tayyip Bey'le belediye başkanırken görüşmüştüm. Seçildikten sonra görüşme fırsatım olmadı; telefonla da görüşmedik. Abdullah Bey'le de tanıştık ama çok yakın bir tanışıklık değil. Bülent Arınç Bey'le Manisa'da görev yaptığım yıllardan tanıştık. Yanına gidenlerle selam yolluyorum bazen, o da onlara sağlığını soruyor ve selam yolluyormuş.

Türkiye'yi nasıl takip ediyorsunuz?

İnternette bazı haberleri arkadaşlar getiriyorlar, bir de TRT ve Samanyolu'nu seyretme imkânı oluyor.

En çok neyi özlediniz?

Her şeyini özledim Türkiye'nin. Yolculuk etmeyi, yoldaki kahvelerde durup çay içmeyi, insanımızın kılık kıyafetine kadar her şeyi. Ama doğru ama çarpık mimarimizi. Bunların gökdelenleri görkemli görünebilir ama bizim yerdelenlerimiz bana daha cazip geliyor.

Türkiye'den hasretle bahsediyorsunuz, ama dönmüyorsunuz. Neden?

Belli bir yaştan sonra vücudun tahammülü olmuyor. Bir Arap şairinin ifadesiyle, yakın hissetmeme mani şeyler olmasın diye uzakta durup kalben, vicdanen orada bulunmayı tercih ediyorum. Bir espriyle söyleyeyim, tasavvufta âşıklar üstü bir makam vardır. Orada bulunanlar vuslatı bile istemezler. Yani içime ateşler sal, hep hicranla inleyeyim fakat vuslat istemem derler. Türkiye'ye karşı böyle zevkli bir hasret, zevkli bir hicran bana daha derince, daha vefalıca ve yürekten geliyor.

Bunlar dönmeyeceğiniz anlamına mı geliyor?

Zaten dönüş için yasal bir engel yok. Türkiye'ye dönmeyi bir an olsun aklımdan çıkarmadım. Yine de Türkiye'de önemli yerlere sordurdum. "Bir şey yok, gelebilir" dediler ama, "gelebiliri" söyleyiş tarzlarından sanki gelince onların başını ağrıtırım gibi bir şey hissettim.

Devletten birileri mi?

Evet, önemli bir vazifedeyken emekli olmuş bir yakınlarına, "Benim gelmem kendileri için ne ifade eder?" diye sordurdum. Tebessüm ettiler ama gelmese daha iyi olur dediler. Benim dönüşümün herhalde bazı şeyleri tetikleyebileceği düşünülüyor. Sanki bazıları bazı kimseleri sokağa dökcek, huzursuzluğa sebebiyet verecekler. Ben, Türkiye'de oluşmuş istikrar ortamının bozulmasına fırsat vermek istemem.

Türkiye'ye Humeyni gibi döneceğinizden endişe edenler de var...

Dönersem kendim gibi, Ramiz Efendi'nin üç şerefeli camide imamlık yapan oğlu gibi dönerim. Size komik gelebilir ama, döndüğüm zaman acaba bana yine o camide imamlık verirler mi, yine aynı pencerede kalsam; ya da Kestane Pazarı'nda idarecilik vermeseler bile, tahta kulübem gibi bir kulübede kalmama müsaade ederler mi diye düşünüyorum. Bir diğer düşüncem de, bütün samimiyetimle ifade edeyim, köyümde, dedelerimin arsası üzerinde yapılmış bir misafirhane var, gitsem orada kalsam diyorum. Doğduğum, büyüdüğüm köyde bir köylü gibi ölsem.

'Doğduğum köye gitsem, orada ölsem' diyorsunuz. Köye gidip susacak mısınız?

Dünyada, beklentilerim değil, derdim oldu. Aynı derdi terennüme devam edeceğim; şartlar ne olursa olsun, sözüme kıymet verenleri eğitim faaliyetleri için dünyanın dört bir yanına

koşmaya teşvik edeceğim. Mezara konulurken bile fırsatım olursa yine, gidin okul açın, Türk dilini dünya dili haline getirme mevzuunda gayretten dur olmayın diyeceğim.

Esnafımıza, dünyanın dört bir yanına sürgünler halinde açılın ve sonra ağaçlar haline gelin, lobiler oluşturun ve Türkiye'yi destekleyin; dünyadan kopmuş bir Türkiye'nin ayakta durması mümkün değildir, demeye devam edeceğim. Eğer bir gün hususi kanun çıkarıp ağzıma kilit vursalar bile, elimle, ayağımla bunları yazacak ama yine anlatacağım. Çünkü, bunları cami kürsülerinde, devletin memuru olarak açık açık ve herkese anlattım; ifade ettikleri gibi "müritlere" değil. Belki diğer hocalarımızdan farklı olarak dedim ki: Türkiye'yi geliştirin, her yerde Türk insanının sesi duyulsun.

Bence millilik de, ulusalcılık da ancak böyle olur; meselenin hikâyesini yaparak değil. Türkiye'nin davası büyük bir davadır. Ona topyekûn bir milletin, milli mücadelede olduğu gibi sahip çıkması lazımdır, demeye devam edeceğim. Bu hususta sesimi kesecek ve bana bunları söyletmeyecek bir kanun da bilmiyorum. Milletime karşı bir vefa borcu olarak bunları söylemeye devam edeceğim.

Son Güncelleme (13.12.2007)

Hoşgörüden Geriye Dönüş İntihar Olur

Milliyet 27.01.2005

Diyalog ve hoşgörü son yıllarda gündemde ama bazıları bu konuda samimi olmadığınızı düşünüyor?

Diyalog ve hoşgörü konusu benim insani yönümden kaynaklanıyor olsa, o zaman kalıcılık vaat etmez; endişe duyanlar da endişelerinde haklı olurlar. Ama ben dini kaynaklardan hareket ediyorum; başımız onunla bağlı, din devam ettiği sürece, o da devam eder, gider.

Diyalog; dinlerarası mı kültürler arası mı?

Dinlerarası diyalog denilirken -din bir şahs-ı manevi (tüzel kişilik) olduğu için- burada mecaza gidilmiş, dolayısıyla din müntesipleri kastedilmiş oluyor. İsme takılmanın bir faydası yok, eğer daha isabetli olacaksa "Kültürler arası diyalog" "farklı felsefeler arasında diyalog" denilerek kapsam daha da genişletilir ve semavi dinlerin dışındaki diğer inanç mensuplarının da bu faaliyetlere dahil edilmesi düşünülebilir.

'Diyalog ve hoşgörü dinimden kaynaklanıyor' dediniz, peygamber döneminde örneği var mı?

Efendimiz Medine'ye geldiği zaman Medine bildirgesiyle farklı din mensuplarını diyaloga çağırıyor, onlarla anlaşıyor ve koruma altına alıyor. Onun bu tavrını görünce -bağışlayın-münafıkların reisi Abdullah b. Übey b. Selül adeta çıldırmış vaziyette, hemen Mekke'ye gidiyor, müşriklerin toplantısına katılıp, "Bakın bu adam herkesi yanına çekiyor; yarın sizin için büyük bir tehlike olacak" diyerek onları kışkırtıyor. Yani her şeyi evhama bina eden insanlar -bugün olduğu gibi- o zaman da var. Yine Efendimiz'in, Necran Hristiyanlarını kabul edişi ve onlarla yaşanan "mübahale" (hangi taraf yalancı ise Allah'ın ona lanet etmesini bütün kalbiyle istemek) meselesi var.

"Haydi gelin, oğullarımızı ve oğullarınızı, hanımlarımızı ve hanımlarınızı ve bizzat kendimizi ve kendinizi çağırıp, sonra da gönülden Allah'a yalvaralım da, bu konuda kim yalancı ise Allah'ın lanetinin onun üzerine inmesini dileyelim" ayeti nazil olmuştur. Efendimiz onları böyle bir mübaheleye çağırınca, peygamber bedduası almaktan korkup kabul etmemişler ve vatandaşlık vergisi vererek beraberce yaşamayı benimsemişlerdir. Tağlip Hristiyanlarıyla da anlaşıp onları kendi safına çekmiş, rahat rahat Mekke'ye girip çıkabilmek için müşriklerle Hudeybiye'de çok ağır bir anlaşma yapmıştır.

Raşit halifeler aynı yoldan gidiyor. Selahaddin'in, Zengi'nin, Alparslan'ın, Fatih'in davranışları bellidir. 2. Beyazıd'ın İspanya'dan Yahudileri gemilerle getirdiği iyi bilinir. Bu olaydan

hareketle 500. Yıl Vakfı kurulmuş. Cumhuriyet döneminde aynı hoşgörü devam etmiş ve Nazi zulmünden kaçanlar Anadolu'ya sığınmış. Bu bizim kültürümüzde var. İareimiz altında cami, kilise, havra bir aradaydı ve herkes problemsiz yaşıyordu.

Hoşgörüye yarın bundan başka bir anlam yüklenir mi?

Böyle bir şey harakiriden, intihardan farksız olur... Bugün terörle, canlı bombalarla, baskı altına alınarak robotlaştırılmış insanlarla karartılan İslam'ın çehresini, diyalog vasıtasıyla, kendi güzelliğine yakışır bir tarzda anlatma süreci başlamıştır ve devam edecektir de...

Efendimiz'in, "Benim adım güneşin doğup battığı her yere ulaşacaktır" sözünü bizlere verilmiş bir hedef olarak anlıyorum. Benim Efendimin, teröristlerin mensup olduğu bir dinin kurucusu gibi tanınması, ona karşı yapılan çok ciddi bir haksızlıktır. Onun doğru tanıtılması, diyalog ve hoşgörü temsilcilerinin önünde ihmal edilmesi düşünölemeyecek derecede önemli bir vazife olarak duruyorken, onların başka düşöncelere girmesi kendileri hakkında oluşmuş güzel kanaatleri yıkmaktır ki, bu da ihanet olur.

Yani misyonerler mi?

Evet. Kilise teşkilatının dünyanın her yerinde ve Türkiye'de harıl harıl çalıştığı, çok önemli temsilcilerinin olduğu doğrudur. Boston'da bulunan bir arkadaşımız 500 sene önce yazılmış bir eserden bahsetti bana.

Balkanların Türklerin eline geçtiği bir dönemde Osmanlı sınırları içinde yaşayan dini azınlıklara hitaben yazılmış bu eserde, "Kendinizi belli etmeden, duygu ve düşüncelerinizi koruyarak orada kalın. Bir gün gelecek kendinizi ifade etme fırsatı da bulacaksınız" deniliyor. Dikkat çekilen bu nokta, çok erken dönemde bazı kimseleri tembih etmesi bakımından üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konu gibi geldi bana.

Şimdi bunlar vardır ama Vatikan'da ya da başka yerlerde yürütülen bu tür faaliyetlerin, bizim hoşgörü ve diyalog hareketiyle bir alakası yoktur. Ne benim, ne de benimle beraber bu hareketi benimsemiş arkadaşların katien bir başkasının dümen suyunda olması söz konusu değildir.

Bizim diyalog ve hoşgörü hareketimiz tamamen Türk milletine aittir ve Türkiye orijinlidir; diyalog faaliyetlerini kendi maksatları doğrultusunda yapanlara eklenmiş değil, aksine onlar yapıyorsa biz neden yapmayalım, onlarla müşterek programlar planlayarak kendimizi ifade yollarını neden aramayalım mülahazalarından doğmuştur.

Diyalog sürecini bazı İslami kesimler taviz olarak algılıyorlar...

Hoca görünen, ya da seleften miras kalan şeyler adına "kutup"luktan, "gavs"lıktan bahis açanlar nasıl düşünürse düşünsün, bizim kalbimizi Allah biliyor. Ben, değil böyle büyük

meselelerde, yatağa girerken bile Efendimiz'in tarzını uygulamaktan taviz vermedim. Arkadaşlarımın da taviz verdiğini zannetmiyorum.

İslamiyet Hz. İsa'yı peygamber olarak tanıyor. Aynı şekilde Hristiyanlardan Hz. Muhammed'i peygamber olarak tanıyanlar var mı?

Diyalog süreci içerisinde benim yanıma gelenler de oluyordu; farklı ortamlarda görüşmelerimiz de oldu. Beraber olduğumuz zamanlarda namaz vakti giriyor... izin istediğimiz zaman saygıyla karşıladılar. "Buyurun, siz ibadetinizi bitirinceye kadar biz de burada dua ederiz" dediler. Böylesine yumuşak tavırlı insanlardan yüzlercesi diyalog faaliyetleri sayesinde "Muhammed Allah'ın resulüdür. Kur'an, Allah kelamıdır" dedi...

Bediüzzaman keramet gösteriyor gibi, "İsevi Müslümanlar" tabirini kullanarak dikkat çekmiş, aynı zamanda bir jest yapmış.

Bu tabir Hristiyan olduğu halde dinimiz hakkındaki önyargılardan kurtulmuş, Efendimiz'i Peygamber olarak, Kur'an'ı da Allah kelamı olarak kabul etmiş kişiler demektir. Böyle insanlardan yüzlercesini gösterebilirim. Maalesef, Türkiye'de, "hoşgörü ve diyalog faaliyetlerinden dolayı Hristiyanlığı benimseyenler olduğunu" iddia edenler çıkabiliyor. Affınıza sığınarak söylüyorum bunun adı yalandır. Ne yapalım, herkes kendi karakterini sergiliyor.

Din diyalogu öngörüyorsa, karşı olanlar kendi dindarlıklarından mı endişe taşıyorlar?

Kendileri nasılsa alemi de öyle zannedenler var. Milletimize baksınlar; uzun süre pek çok şeyden mahrum olmasına rağmen, kendi ruh ve mana köküne ait değerleri devam ettirebilmiş olması ne kadar sağlam bir inanca sahip olduğunu gösteriyor, zaten. AB meselesini konuşurken millet üzerinden genellemeler yaparak şüphe uyarıcı şeyler söylemek doğru değildir. Korkmak gerekiyorsa başkaları korksun.

Burada İslam'a çok saygılı bir din adamıyla görüşüyorduk, "Bizim gençler kiliseden kaçıyorlar" dedi. Ben de, bizde camiye giden gençlerin sayısında, oruç tutma oranlarında artış olduğunu söyledim. O devam etti ve "Gençler arasında çok bunalım var. Doğrusu böyle bir nesil karşısında Tanrı'nın yerinde olmak istemezdim" dedi.

Ben de, "Allah'la kul arasındaki münasebet açısından, sizin konumunuzda bir insana böyle bir cümleyi yakıştıramadım" dedim. Bunun üzerine o zat âlicenap davrandı; "Allah'tan çok af dilerim, sürçü lisan oldu" dedi. Şimdi bu insanlar kendi nesillerinden endişe ediyorlar. Bizim misyonerlik yapmamıza gerek yok, kendimizi doğru ifade etme fırsatı bulalım yeter o bize.

Son Güncelleme (29.06.2007)

Okulların Açılışından Devletin Haberi Vardı

Milliyet 26.01.2005

İzlenim

Fethullah Gülen'in hayatının büyük bölümü Edirne, İzmir, İstanbul'da geçmiş. Ancak aslen Erzurumlu. Gülen'in konuşmalarına, verdiği örneklerle, memleketinde çok az yaşamış olmasına rağmen, Erzurum şivesi yansıyor. Türkçeyi oldukça akıcı, bir o kadar da ağıdalı kullanan Gülen, Erzurumluluğunu da sık sık hatırlatıyor. 'Bizim oralarda' diye başladığı cümlelerinde, yöreden alıntılar yapıyor. Gülen köklerine, ana-baba toprağına sık sık vurgu yapan biri.

Teşviklerinizle dışarıda açılan Türk okullarına nasıl bir anlam yüklüyorsunuz?

Bu sorunun cevabını ben vermeyeyim, ona sosyologlar, felsefi tarihçiler cevap versin. Nitekim, onlardan gezip görme imkânı bulanlar güzel şeyler yazdılar.

Önemi devlet kavrayabildi mi?

Ben buna kaçırılmaması gereken bir fırsat nazarıyla bakıyorum. Bence önemli olan, nasıl olursa olsun, ama mutlaka bu eğitim faaliyetlerinin devam etmesidir. Devlet isterse gönüllü kuruluşların yaptığı bu işe sahip çıksın, finanse etsin, isterse tamamen el koysun -askeriyle

siviliyle- alıp kendisi yapsın, ama mutlaka yapsın. Falanlar yapıyor diye, bu meseleye antipati duyarak, değişik manalar yüklemeye kalkmak münasebetsiz oluyor. Münasip olan şey, daha yüksek bir itibarla gidip aynısını, yahut alternatifini ve hatta daha başarılısını ortaya koymaktır; o zaman beğenmediklerinizin sesi zaten kesilir.

Endişeler, bu okullarla ilerde Türkiye'nin dışarıdan kuşatılacağı yönünde.

Ben de aksini düşünüyorum, inşallah Türkiye'nin dışarıdan okullarla nasıl kuşatılacağını bilemiyorum. Ne diyeyim, vehimle yaşıyorlar.

Dışarıda okullar açılırken devletin haberi var mıydı?

Vardı tabii. Arkadaşlarımızdan Merhum Hacı Kemal'in Süleyman Demirel'le ciddi yakınlığı vardı. Bazı devlet adamlarına verilmek üzere mektup istediği zaman, Demirel çok civanmertçe davrandı; kâğıtları imzaladı ve 'Alın üzerine siz ne yazarsanız yazın' dedi. Bu mektuplardan bazılarının müsveddeleri hâlâ bende duruyor. Merhum Turgut Özal, Asya gezisi sırasında hangi ülkeye uğradıysa, 'Ben cumhurbaşkanı olarak bu meseleye kefilim' dedi. Bülent Bey okulları gezdikten sonra, 'Osmanlı döneminde bile yapılamayan şeyleri yapıyor bu ülke insanı' dedi. Bunların hepsini takdirle yâd ediyorum... Kuzey Irak ve Afganistan'da açılan okullardan askerler katiyen haberdardılar ve takdir ediyorlardı. Fakat belli bir dönemden

sonra birileri çıktı, sanki buralarda muzır insan yetişiyormuş gibi bir mülahazaya girdi, (bağışlayın) yalan yanlış şeyler ortaya attilar, bazıları da onların tesirinde 'acaba' dediler.

Okulların bulunduğu ülkelerden değil de rahatsızlığın Türkiye'de bazı çevrelerden gelmesini nasıl karşılıyorsunuz?

Okulları gezenlerden önemli bir profesör (sosyal tarihçi), bir akademide ders verirken, 'Bana göre bu okulların aleyhinde bulunmak düpedüz vatana hıyanettir' cümlesiyle sözlerini noktalamış. Bu arada hiç görmediği, gezmediği, bilmediği halde karşı olanlar, aleyhte yazıp çizenler de var ve esas itibarıyla bunlar Türk'ün tarihinden de, mazisinden de habersizdirler. Onların marifetiyle, -küçük de olsa- aleyhte bazı şeyler oluştu ama ben bu düşüncelerin kalıcı olacağını zannetmiyorum. Güneş balçıkla sıvanmaz.

Okulların açıldığı ülkeler (Orta Asya, Rusya Federasyonu) uzun zaman komünizmin tesirinde kalmış yerler. Orada KGB birikimine sahip istihbarat örgütleri var. Bu örgütler 12 senedir adeta mercek altında tutmuşlardır bu hizmetleri. Maalesef, bizdeki bazıları çok insafsızlık yaparken, onlar okullara dokunmamış, takdir etmişti. Türkiye'de, bir kesimin çok defa el altından o servislere haber ulaştırdığını biliyoruz. Türkiye'yi seven, önemli birisi, 'Biz falan yerdeki insanı ikna ediyoruz', aynı şahıs bir süre sonra, 'Ne yapayım sizin arkanızdan Türkiye'deki bir servis getirip önümüze bir dosya daha koydu' diyor. İşte bütün bunlara

rağmen, o insanlar, önlerine dosyalar koyanlara, 'Biz sizin iddia ettiğiniz şeyleri bu insanlarda göremiyoruz' diyorlar. Onlar ödüller vermeye devam ediyor, bizdekiler de iğfal etmeye... Bizdekilerin iğfal çabası onları daha derinden tetkik etmeye sevk ediyor; bundan sonra daha güçlü iğfal faaliyetleri de olsa, zannediyorum artık inanmayacaklar.

'Okullar Orta Asya yerine, Ortadoğu'da açılmalıydı' diyenler var...

Orta Asya bizim için de, bir sevdaydı, üzerine türküler söyleniyordu. Allah da nasip etti. Meselenin diğer bir yanı da şudur: Dini konularda Araplar bize tepeden bakarlar ve bizim onlara vereceğimiz bir şey olduğuna ihtimal vermezler.

Denendi mi hiç?

Bazı teşebbüsler oldu. Suriye ve İran o imkânı vermedi. İranlılar; 'Bizde bu işleri daha iyi biliriz, eğer okul açmak istiyorsanız imkânları verin biz açarız' dediler. Bakış böyle olunca, orada bir şeyler yapma imkânı olmuyor. Taliban da Afganistan'daki okulları, 'Ne işiniz var, okul açıyorsunuz, gidin memleketinizdeki problemleri halledin' demişti. Hâlbuki Asya öyle değildi. Bizi soydaşları olarak görüyorlar ve kanları ısınıyordu. Burada yapılan hizmetler, Rusya Federasyonu ve Uzakdoğu için referans oldu ve orada da Allah muvaffak kıldı. Sadece bizim tercihimiz değil, karşı tarafın tutumu da etkili...

Ortadoğu'da kapılar neden açılmadı?

Okullar vasıtasıyla, Türkiye anlayışında bir demokrasi ve cumhuriyet mülahazasının ihraç edileceğini düşünmüş ve ondan dolayı tepkili davranmış olabilirler. Oysa Orta Asya ve Afrika'da bu tür tepkiler almamıştık. Aksine onlar okullarımızı açtılar, bayrağımızı kapılarına astılar ve kalkıp bizimle birlikte İstiklal Marşı'mızı okudular. Ben Ortadoğu halkının bu meseleye tahammül gösterebileceğine kani değilim. Lawrance'ların (İngiliz casus) oralarda açmış olduğu yaralar henüz kapanmış değil.

İçerideki okullara dönük şüpheler var.

Bu mevzuda kuşku duyanlar, bu halleriyle devletin sistemini de zan altında bırakıyorlar. Bu okullar, normalin çok üstünde teftişler geçirdi; gece yarılarında toplum olarak terbiyemizle bağdaştıramayacağımız şekilde kız okullarına ve yurtlarına baskın teftişler düzenlendi; yatakhanelerine girildi, eşyaları karıştırıldı. Bunlar gazetelere intikal ettirilmedi, parlamenterlere gidip dert yanmadı arkadaşlar. Gelip teftiş edenler de bizim devletimizin müfettişleridir; yirmi defa değil elli defa gelsinler dediler. Buna rağmen böylesine teftişlerde bir şey bulunamadığı halde hâlâ dedikodular bitmemişse bu seviyesizlik, utanma hissini yitirmişliktir.

Ortada büyük bir hareket var. Herkes bu nasıl oluyor, değirmenin suyu nereden diye soruyor!

Bu hizmetler bir iki yerde başlamış, sonra parça parça gelişerek Türkiye'ye ve dünyaya açılmış bir eğitim faaliyetidir. Öğretmen arkadaşlar zenginlerin, vakıf ve derneklerin desteğini alarak oralara giderken bir çok zorluklarla karşılaşacaklarını biliyorlardı; nitekim çok ciddi mağduriyetler de yaşandı.

Merhum Aydın Bolak Bey'in, bazı zamanlar sıcaklığın -60 derece olduğu bir ülkede, arkadaşların çok defa maaş almadan hizmet edişini anlatırken gözleri dolardı. İşte bu tarafta bunlar yaşanırken diğer taraftan birisi bana da açıkça 'Değirmenin suyu nereden?' diye sormuştu.

Cevabınız ne oldu?

'Bir dönemde milletimize yeniden istiklalini kazandıran güç ne ise, bu eğitim faaliyetlerinin arkasındaki güç de odur' demiştim. Nasıl ki bir dönemde millet istiklali için mücadele etmesi gerektiğini görünce evindeki kap kacağına kadar ortaya koydu, bir tarafta kağı, diğer tarafta kadın yollara döküldüyse, bir gün de 'medenilere galip gelme yolunun ikna olduğuna' inanınca aynı şeyleri yapıyor.

Biz ancak eğitim ve öğretimle insanların seviyesini yükseltiriz, kavganın önünü de ancak bu yolla alırız diye, dünyanın dört bir yanına giderek okul açıyor bu insanlar. İşte değirmenin suyu buradan... Aslında aynı dönemlerde rekabet hissiyle başka denemeler de oldu ama

oraya gidecek öğretmenler 2000-3000 dolar maaş istediler. Oysa ki bu gönüllü arkadaşlar (300-400 dolar) gibi burs denilebilecek bir ücretle gidiyorlar ve orada ikinci bir iş yapmak zorunda kalanlar oluyordu.

Okullara destek olan vakıf ve dernek temsilcileri, aynı zamanda okulun inşaatında amele gibi çalışıyordu. Bu okulların arkasında milletin helal katkılarından başka herhangi bir kaynak yoktur. Değirmen bu fedakârlıklarla dönüyor. Bir hareket böyle olursa, o hareket bağımsız demektir ve hiçbir diyet borcu da olmaz; kaldı ki, devletler bile diyet ödüyorlar.

Son Güncelleme (20.02.2007)

Müslümanlıkta Kadını Eve Hapsetmek Yok

Milliyet 25.01.2005

Çok tartışılan konulardan bir tanesi de kadındır. Bazı iktisatçılar, kadının üretim sürecine katılmasıyla kalkınma arasında bir ilişki kuruyorlar.

Kadının fiziki yanı dikkate alınıp, hususi durumları korunduktan sonra hayatın bazı sahalarına katkıda bulunması İslam'da yasaklanmamıştır. Zaten kadın, hayatın her diliminde kendine göre katkılarda bulunmuştur da... Mesela, savaşımlara katılması caiz görülmüş, okuması, eğitim görmesi tasvip, tercih ve teşvik edilmişti. Öyle ki, saadet asrında Hz. Aişe, Hz. Hafsa ve Hz.

Ümmü Seleme validelerimiz sahabe fukahasının (fıkıh bilginleri) ve müçtehitlerinin arasında yer almaktaydı; hatta peygamber hanesindeki kadınlar, dini öğrenme adına bir yönüyle erkeklerin bile müracaat kaynağıydılar. Tabiinden (sahabeden sonraki kuşak) bir çok kimse Efendimiz'in eşlerine müracaat ederlerdi.

Bu durum onlarla da sınırlı kalmamış, sonraki dönemlerde de bazı ehliyetli kadınlar pek çoklarına muallime olmaya devam etmişlerdir. Yani, Müslümanlıkta kadının hayatını kısıtlama ve hareket alanını daraltma söz konusu değil. Bugün için olumsuz görülen noktalar, yaşandığı dönemin şartları ve o zamanki devletlerin uygulamaları dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Ayrıca bazı bölge ve toplumlarda Müslüman olmadan önceki adet ve geleneklerin Müslüman olduktan sonra da devam etmesi de göz önünde bulundurulmalı. Bunların da İslam'a fatura edilmesi doğru olmaz. Önemli olan, kadının fiziki durumunun ve özel hallerinin dikkate alınarak düşünülmesidir; mesela, "Ağır maden işlerinden çalışmalı mıdır, erkeklerde olduğu gibi mecburi askerlik takdir edilmeli midir? Ağır silah eğitiminden geçmeli midir?.." gibi. Bunların yapılmasında zaruret görülüyorsa ona da kimsenin bir şey demeyeceği kanaatindeyim.

Kamusal alanda bugünün dünyasında kadının yeri ve rolü ne olabilir?

Kadın her şey olabilir. Belki bugünkü kaynaklara dayandırma açısından delilini gösterme zor olsa da; tarihi tecrübelerle bakınca Ebu Hanife'ye göre kadının hâkim bile olabileceğini görürüz; o zat kendi nefsinden konuşmayacağına göre, demek ki kaynaklar buna müsaade ediyor. Şimdi Diyanet İşleri Başkanlığı kadınların rahat olabilmesi açısından müftülüklerde hanımefendileri görevlendirerek takdire şayan bir uygulama başlattı... Kadın asker de olabilir, hekim de.. Önemli olan dinini yaşayabilmesi. Kamusal alanda hizmet verirken dinini güzelce yaşayanlar olabileceği gibi, evinde durduğu halde tam yaşamayanlar da olabilir.

Yani kadını eve hapsetmek yok.

Evet, o konuda herhangi bir tahdit konulmuyor.

İlmihal kitaplarındaki bazı bilgilerin kadının ikinci sınıf varlık olarak gösterdiği de dile getiriliyor. O da tarihsel midir?

Kadının kendine ait hususiyetine ve fiziki durumuna itina gösterildiği için sorumlulukları ve hareket alanı erkekten biraz farklı olmuştur; mesela, ağır işler ve ev dışındaki sorumluluklar erkeğe yüklenmiştir. Teşri (Hz. Peygamber ve dört halife dönemi) ve tedvin (kitapların ve sistemlerin oluştuğu) dönemlerindeki yorumlar o günkü kültüre bağlı olarak bu istikamette gelişmiştir. Buna tarihseldir diyemeyiz, kadınlara ve erkeklere ait hususiyetlerin (özellikler) gözetilmesi bu konuda amel (sonucu etkileyen sebep) olmuştur demek belki daha doğru olur.

Kadına ikinci sınıf varlık olarak bakanlar da var.

Kadın kadındır, erkek de erkektir; bunlardan biri pozitifse diğeri negatiftir; ikisi bir araya gelince bir bütün oluşturlar. Mevzuya, ikinci sınıflık ya da eşitlik meselesi olarak bakmamak lazım. Çünkü, bazı noktalarda kadın daha ileridedir. Mesela, bazı yerlerde Efendimiz kadını çok öne çıkarmış, "Cennet anaların ayağının altındadır" demiş; ama babalar için böyle bir şey söylememiştir. Yine Efendimiz, "Kime karşı sorumluluğum vardır?" diye soran kişiye "Annene karşı.." buyurmuş, "Sonra yine annene karşı... Sonra yine annene karşı.. Sonra da babana karşı" demiştir. Bediüzzaman'ın da dikkat çektiği üzere, "O bir şefkat kahramanı ve çok önemli bir terbiyecidir" aynı zamanda. Gördüğünüz gibi, bazı yerlerde de, "Burada durmak lazım" deniliyorsa, mesela, "senin cephede nöbet beklemene, beline bombaları bağlayıp düşmanla yaka-paça olmana gerek yok" deniliyorsa, bu yaklaşımı, kadının mahrumiyeti olarak anlamak yerine, kadının hakkını koruma açısından ele almak mümkündür. Efendimiz'in bu konuda ayrım yaptığını göremeyiz.

Bir de namaz kılarken erkeklerin önde kadınların arkada durma meselesi var.

Öncelikle namazın, Allah'tan başka hiçbir şeyi hatıra getirmeden, O'nun huzurunda elpençe divan duruyormuş gibi eda edilmiş gereken bir ibadet olduğunu ifade edelim. İkinci olarak da, namazın edası anında, vücudumuzun duruşundaki intizam kadar, kalp ve ruhumuzun

istikamet ve konsantrasyonu, başka bir ifadeyle, hayalin başka tasavvurlarla meşgul olmasına izin vermeyip, Allah'tan başka her türlü mülahazaya kapanmış olmasının çok önemli olduğunu hatırlatalım. Bu iki hususu akılda tuttuktan sonra kendimize soralım: Neden bazı realiteleri görmezden geliyoruz?

Zannediyorum, Kâbe'yi tavaf esnasında bile olsa, gözü endamlı ve güzel bir kadına ilişen erkekler, "Biz hiçbir şey hissetmedik" diyemezler. Eğer birisi derse, ben de ona, 'rica ederim, Allah görüyor, duyuyor; n'olur burada yalan söylemeyelim' derim.

Türkiye'de devam eden bir başörtüsü sorunu var. 18 yaşından sonra rahat bırakılabilir gibi öneriler ortaya atılıyor... Sizin çözüme ilişkin bir öneriniz var mı?

Çocukların okumasına mani olma durumlarının söz konusu olduğu bir dönemde dinin usulü (esasları) ve furuu (o esaslara bağlı ama onlara nazaran ikinci, üçüncü dereceden konular) açısından yaklaşarak başörtüsü ile ilgili düşüncemi arz etmiştim. Kısaca, iman esasları ve İslam'ın beş şartı kadar ağır bir mesele olmadığını ifade etmiş ve başörtüsü veya okulu tercih konusunu insanların vicdanına havale etmiştim. O zaman benim vicdanı kanaatim de okumaktan yanaydı. Böyle bir yaklaşım bir çok kesimden kimseyi rahatlatma ve Türkiye'nin geleceği adına bana çok önemli gelmişti.

Bir nevi konjonktürel bir görüş bu galiba, asıl düşünceniz nedir?

Gönlüm arzu eder ki, Batı ülkelerinde olduğu gibi kadın hakları, kanaat ve düşünce hürriyetiyle beraber ele alınsın. Zannediyorum Hristiyanlığın temel kaynaklarında farklılaşma olmasaydı, rahibelerin başlarını örttüğü gibi, kendilerine ait yazılı kaynaklarda da kadınların örtünme mevzuu yer alsaydı karşı çıkmazlardı ona. Hiç unutmam, Vatikan'a gittiğimizde Milliyet gazetesinden Özcan hanım da yanımızdaydı; Papa kadınlarla görüşmediği için içeriye giremedi. Türkiye'de böyle bir şey olduğunu, Diyanet İşleri Başkanı'nın sadece erkeklerle görüştüğünü, kadınları kabul etmediğini düşünün, bu gazetelere sürmanşet olmaz mı? Gönlüm çok arzu eder ki, insanlar -idareye karışmamak şartıyla- füruatına kadar dinin emirlerini çok rahat yaşasınlar; vicdan hürriyeti, din hürriyeti dediğimiz mevzularda serbest bırakılsınlar. Kamu alanını genişleteceğimize -bu aynı zamanda insanların hareket alanlarını daraltma oluyor- liberalizme gittiğimiz bir dönemde ferdin hukukunu ve vicdan hürriyetini öne çıkarsak, insanlara dinin usulünü de füruunu da rahat yaşama ortamı hazırlasak.. Meseleyi bir yaşa bağlayarak, şu yaştan sonra serbest bıraksak denilmesi bile olumlu bir adım. Bir gün isteyen istediği gibi yapsın, sınır konulmasın. Türbanın şekil ve çeşitleri de, sanki bir felsefenin, bir hareketin sembolü gibi algılanıyorsa, o tarz ve şekillerde de ısrar etmemek lazım. Bunu bana soranlara "Diyanet'e, Din İşleri Yüksek Kurulu'na sorun" diyorum. O kurumun itibarını korumak da vazifemizdir; çünkü onlar dinin itibarını temsil ediyorlar.

Örtünme konusunda da ölçü onlardan sorulmalı; eğer belirttikleri görüşte bir eksiklik olursa, meşhur ve mudakkik alimlerimiz mütalaalarını Diyanet'e gönderirler; eksiklik giderilir, varsa eğer yanlışlık düzeltilir.

Hilafet Tartışmasını Süper Güçler Çıkıyor

Milliyet 24.01.2005

İzlenim

Misyonerlik Benzetmesine Üzülüyor

Fethullah Gülen, bütün röportaj boyunca kızgın ve hırçın bir insan portresi çizmedi. Hakkında yapılan ağır eleştirileri ve suçlamaları soru olarak yönelttiğimde de bu tarzı değişmedi.

"Bağışlayın", "Bana yakışmaz", "Utanarak ifade diyorum" gibi kelimeleri çok kullandı. Bunların arkasını da; "Anlamıyorlar", "Bilmiyorlar", "Hislerine yenilmişler", "Ezbere konuşuyorlar", "Yalan söylüyorlar" gibi ifadelerle devam ettirdi. Gülen'de kızgınlık yerine üzüntü hâkimdi. Bazı 'İslami' grupların dinler arası diyalog ve hoşgörü sürecini misyonerlikle bağlantılı değerlendirmelerine ise gerçekten içerlemişti. Onlar için "Hilafı vaki beyanda bulunuyorlar deyip geçeceğim ama bağışlayın, yalan söylüyorlar" dedi.

Hilafetin tekrar canlandırılmasına nasıl bakıyorsunuz?

1924'te hilafet kaldırılacağı zaman İsmet Paşa "Türkiye Cumhuriyeti'nin itibarı olduğunu" gerekçe göstererek karşı çıkmış, aksine Fıkıh Metodolojisi hocası İzmir Milletvekili Seyit Bey mahzur görmemişti. Hatta, "Yeryüzünde bir halife yaratacağım" ayetinden hareketle, hilafet tarihini anlatan bir layiha (kitapçık) hazırlamıştı. Orada, hilafetin Müslümanlar tarafından devletin başındaki insana verilen bir isim olduğu üzerinde duruyordu. Raşit halifelerin tümünün farklı şekillerde seçildiğini gösterdikten sonra, seçim şeklini tek sisteme irca etmenin mümkün olmadığını anlatıyor ve vazifelerini hakkaniyet ölçüsü içinde icra ettikleri için onlara "hakiki halife" diyordu.

Yani dört halifeden sonra hilafetin bitmiş olduğunu mu söylüyor?

Hakiki hilafetin onlarla temsil edildiğini söylüyor, sonrakilerin temsil ettiğine "izafi hilafet" denilebilir, demiş oluyor. Zaten Efendimiz de, "Hilafet benden sonra 30 senedir" buyuruyor. Bu süre, Hz. Ali'den sonra Hz. Hasan'ın 6 ay süren hilafetiyle tamamlanıyor. Başka zayıf bir hadis-i şerifte de, "İstikamet içinde olursanız 70 senedir" diyor. Sonra "meliklik ve hükümdarlık" olacağını, sonra da "zalim kimselerin milletin başına geçeceğini" buyuruyor. Seyit Bey şöyle demiş oluyor: Sevad-ı azamın (çoğunluk) ya da en azından ashab-ı reyin (görüşüne değer verilen kişiler) seçtiği bir halife ve hakiki bir halife görevi yaparak hilafet

düşüncesini korumuş bir insan bulunmadığına göre, bu izafi bir meseledir. Hilafet, TBMM'nin şahs-ı manevisinde mündemiç olarak kaldırılıyor. Kimse itiraz etmiyor.

Dini olmaktan daha çok siyasi bir konu olarak görüyorsunuz.

Dini bir konudan bahsedilince, önce ilgili ayet ve hadislerle bakmak, Allah Resûlü'nün mesajları arasındaki yerini bulmak, üzerinde ne ölçüde durulduğunu araştırmak lazım. Mesela, "Hilafet unvanıyla temsil edilmeyen devlet meşru değildir" manasına gelecek şeyler var mıdır? Mesele ne kadar 'olmazsa olmaz' kabul edilmiştir? Seyit beyin mülhazasını arz etmeye çalıştım, kimse ona itiraz etmemiş.

Halifelik denilince ilk akla gelen İslami hareketler oluyor, hatta geçen sene 3 Mart'a farklı anlamlar yükleyenler oldu.

Esas önemli olan, Müslümanlığın milimi milimine yaşanmasıdır. Polemiklere sebebiyet vermek için tali, her zaman münakaşası yapılabilecek tarihi konuların öne çıkarılması doğru değil. Bir kısım ehl-i İslam dostlar bunun üzerinde duruyorlarsa, onların da kim tarafından kurulduğunu bilemeyeceğim. Sanki Emeviler, Abbasiler döneminde hakkıyla hilafet mi varmış? Yezid, Velid, hilafeti hakkıyla temsil etmişler mi ki, şimdi münakaşa yapılsın? Bu tartışmalar, Müslümanlığı yaşayamayanların, ayıplarını kapama adına farkında olarak ya da olmayarak ortaya koyduğu bir gayret de olabilir.

Bildiğiniz gibi Büyük Ortadoğu Projesi'yle ilgili bir tarafı da var.

Zannediyorum bir kısım süper güçler hilafet meselesini çıkartarak, sürtüşme vesilesi yapmak istiyorlar. Mesela Türkiye, Pakistan, Endonezya ya da başka bir ülkede bu mesele ortaya atılırsa, diğer ülkeler karşı çıkacaktır. Zira ulus devletler kurulmuş, herkes bağımsızlığını elde etmiştir. Başkaları da bazı hesaplarla bunu yapmak istemiş olabilirler. Eğer Türkiye'de bu meseleyi "İlle de olsun" diye öne sürenler varsa, onlara, "Mülahazalarını gözden geçirmeliler" diyebilirim; "birilerinin ajanı oldukları" iddiasında bulunmak istemem. Eğer dışarının bu mevzuda bir isteği varsa, o zaman da "dış teklif" olması açısından malul (sakat) nazarıyla bakarım; "Bu işe dikkat edilmeli –bağışlayın- bunda bir bit yeniği vardır" derim. Bunu gündemin en önemli meselesi gibi göstermeye çalışanlar dış güçler ya da onlara bağlı kimselerse, onlara karşı daha dikkatli olmak gerektiğini düşünürüm...

Bu hareketin sahip olduğu kurumlar dikkate alındığında, büyük bir maddi güç gözüküyor. Bu durumun da siz hayattayken problem teşkil etmeyeceği, fakat sizden sonra büyük paylaşım kavgalarına neden olacağı yorumları yapılıyor. Karşımızda nasıl bir yapı var, sizden sonra ne olur?

Öncelikle şunu ifade etmeliyim ki, bazıları meseleleri tamamen kendi vehimlerine göre kurguluyor, bu yanlış kanaat üzerine pek çok fikri bina etmeye çalışıyorlar. Başlangıç noktası

vehme dayanınca sonraki fikirler de yanlış olmaktan kurtulamıyor. Benim vefatımdan sonra, maddi imkânların paylaşımı ve liderlik seçimi ile alakalı olarak ortaya atılan iddialar da vehimlere dayanan ve zihinleri bulandırmak için, birileri tarafından maksatlı olarak dile getirilen asılsız iddialardır. Her fırsatta söylediğim gibi, bu hizmetler herhangi bir şahsa bağlı değildir, millete mal olmuştur; müesseseler de milletindir.

Ortada, paylaşmayı gerektirecek ne resmi bir organizasyon ve onun kolları vardır ne de elde etmek için kavga verilmesi gereken bir liderlik. İnsanlar, bazılarına saygı duymuş, hürmet ederek sözlerine değer vermiş ve onların tavsiyeleri doğrultusunda millete hizmet etmişlerdir ve ediyorlar. Söyleyen insan tavsiye kabul etmese de millet doğru bulduğu fikirleri bir tavsiye telakki etmiş ve uygulamıştır. Mesele, farklı yerlerdeki insanların aynı duygu ve düşünce üzerinde ittifak edip benzer faaliyetler ortaya koymalarından ibarettir ki bu da normaldir; bir din, dil, kültür birliği vardır bunlar arasında.

Hem unutulmamalıdır ki, etrafında toplanılan şeylerin değerleri zatî ise, yani bunlar öz itibarıyla kıymetliyse ve kıymetleri de değişmez şeylerse, bugün olduğu gibi yarın da insanları etrafında toplayacak ve kendine bağlayacaktır. Bizim dini ve milli değerlerimiz şahıslarla kaim değildir; onların varlığı bazı şahısların varlığına bağlı değildir. Bu değerler yarın da insanları dağılmadan bir arada tutmaya yeterlidir. Bu hizmetler Allah'ın rızası istikametinde devam

ettiği müddetçe Cenabı Hak iftiraklara, bölünme ve dağılmalara fırsat vermez. Biz O'na güvenir, O'na sığınırız.

Anadolu insanına çok vurgu yapıyorsunuz.

Türkiye, ciddi boyutlarda ekonomik krizlerle sarsıldı; bundan sonra bir daha kriz yaşanmayacağı da söylenemez. Bugün için realite planında ekonomi düzlüğe çıkıyor, işler iyiye gidiyor gibi görülebilir, fakat düzlüğe çıkmanın asıl dinamiği insanların birbirine güvenmeleri, -bu olayın psikolojik yönünü teşkil eder- ve bu güven sayesinde endişesiz hareket edip teşebbüste bulunma mülahazalarını canlandırmalarıdır.

Biz bazı krizleri bu kriz psikolojisinden sıyrılarak aşmışızdır. Mülahaza dairesi açık olmakla birlikte –inşallah- realite planında da ekonominin düzelmesini temenni ederiz.

Şimdi, üst üste krizler yaşanmış bir ülkenin insanları, kendi problemleri olmasına rağmen, bir de bakıyorsunuz ki adeta kendi dertleri yokmuşçasına bütün dünyaya destek oluyor.

Aklıma geldikçe gözlerim doluyor; ekmeğe muhtaç bir sürü işsiz insan var, içerde bir sürü problemler çıkıyor ama düşünün ki, bu mübarek milletin bazı fertleri bu arada dünyanın değişik yerlerinde ticari müesseseler kuruyor, eğitim müesseseleri açıyor ve adeta bütün dünyayı tenvire (aydınlatma) niyetlenmiş gibi bir hal yaşıyorlar. Birileri kavgaya çekmek isterken, birileri diyalog adı altında bile gittikleri yerlerde insanları vuruşturmaya matuf

(yönelik) çalışırken, bizim insanımız insanları uzlaştırmak için gidiyor ve adeta dünyaya dostluk hesabına yeni bir usul öğretiyor.

Bediüzzaman'la irtibatınız, istifade ettiğiniz öteki isimlerle aynı oranda mı?

Zübeyir Gündüzalp'in ifade ettiği gibi minnet duyma, saygı duyma meselesi, biraz da istifadenin genişliğiyle mebsuten mütenasiptir (doğru orantılı).

Ben Efendimiz'e (sav) babamdan, annemden tevarüs ettiğim duygularla, düşüncelerle sımsıkı bağlıydım. Fakat Efendimiz'in (sav) insanlık çapında yaptığı şeyleri ister mucizatiyla ister reşhalarla Bediüzzaman'da gördüğüm zaman kendi kendime şöyle dedim çocukluğumda "Demek ki ben şimdiye kadar uzaktan bakıyormuşum, uzaktan bana göz kırpan o yıldızlar, neredeyse çocukların ellerini uzatıp yıldızları avlamaya çalışması gibi şimdi benim avlayabileceğim ufka girdi."

Bazı meseleler Bediüzzaman'ı okuduktan sonra benim için çok daha inandırıcı olmuştur. Mesela, yine, Zat-ı Uluhiyet (Allah'ın varlığı) meselesine "iki kere ikinin dört edeceğinden" daha kesin bir kanaatin bende hasıl olmasına sebep olduysa, Allah'ın kalbimde iman nurunu yakması onun rehberliğinde olduysa benim ona minnet duymam bir vecibedir. Okuduğu istifade ettiği kişi kim olursa olsun, bence insan onu tereddüt etmeden, kuşku duymadan, rahatlıkla ifade etmelidir. Evet bu insan olmanın gereğidir.

Son Güncelleme (17.01.2008)

'İrticacı Diyerek Halka Öcü Gibi Gösteriyorlar'

Milliyet 23.01.2005

İzlenim

Ezberler, Gülen Fenomenini Vermiyor

Asırlar boyu İslami kültür mirasın taşıyıcılığını üstlenen ulema geleneğinden gelmiş ve modern çağın bütün köklü dönüşümlerine tanık olmuş, derin manevi ve sosyal kimliğe sahip bir şahsiyeti analiz etmek elbette çok güç. Onun için Gülen, ütopyasında, ufkunda, hayallerinde anlaşılması zor bir insan. Bu gerçek yarın da değişmeyecek. Seveni çok, anlayanı aynı oranda değil. Gülen'e karşı olanlar da bence onu anlamıyorlar. Gülen, bütün yönleriyle anlaşılmış değil, daha çok ezberlenmiş bir insan. Ezberler, Gülen fenomenini vermiyor.

Türkiye'de böyle bir hareketin varlığı iki şekilde değerlendiriliyor: Gurur duyup nimet olarak görenler ve her açıdan tehlikeli bulanlar. Tehlikeli görenler şöyle diyor: "Her şey çok iyi, son derece medeni, demokrasi içerisinde gözüküyor ama son tahlilde hedef İslam Cumhuriyeti...

Merhum Aydın Bolak Bey bu hareketi karakteristik olarak Milli Mücadele Hareketi'ne benzetiyordu. Vakıa bugün, Türkiye'de milli mücadele vermeyi gerektirecek bir durum yok,

fakat, temelde bu hareketi temsil eden, hareketin içinde bulunanlar açısından meseleye bakılacak olursa bir sürü gönüllü insan var ve bunlar, sadece Türkiye için değil -çünkü Milli Mücadele günlerinde ancak Türkiye için mücadele verme imkânına sahiptik- bütün insanlık için hakikaten bir şeyler yapmak istiyorlar.

Burada Aydın Bey'in benzetmesine hürmeten sadet dışı bir şey arz edeyim: Zaten "İlk hedefiniz Akdeniz'dir" sözünün, neden ısrarla "Son hedefiniz Akdeniz'dir" şeklinde algılandığını bilemiyorum; halbuki bu söz, ilim-irfanla aydınlatma, kendi kültürümüzü tanıtma ve milletçe kazanımlarımızı paylaşma adına "Sonra bütün dünya" esprisiyle de anlaşılmaya müsaittir.

Siyasi ve coğrafi sınırları zorlama katiyen amaç olmamalı, başka milletlerin topraklarına göz dikme gibi bir niyet asla bulundurmamalı ama kültürümüzü dünyaya tanıtma ve faydalı yanlarımızı başka milletlerle de paylaşma büyük millet olmanın gereğidir.

Kuşku duyanlara gelirse...

Ülkemizdeki marjinal bir kesim, vehimleriyle (yersiz kuşku) oturup-kalkıyor, meseleye vehimle yaklaşıyor. Bu durumları başta kendilerini sürekli rahatsız eder, yarın ne olacak diye uykularını kaçırır. Halbuki hiçbir şey olmayacak; yarın Çarşamba, sonra Perşembe, sonra da Cuma gelecek, değişen hiçbir şey olmayacak.

Muhtemellere hüküm bina edenler, hem kendileri acıklı bir azap çekerler, hem de bir ihtimale binaen deyip hayırlı hizmetlere engeller olurlarsa, Türk toplumunun ve dünyanın geleceğine zarar verirler. Bu gönüllü insanların dünyaya söyleyeceği güzel şeyler vardır; onlara yazık olur. Sonra başkaları da diyebilir ki; siz yapılan işleri biraz Türk milleti mülahazasıyla ve din orijinli gördüğünüz için, "Pan-Türkizm,, 'Pan-İslamizm' ya da 'din cumhuriyeti' dersiniz, o zaman size de 'dinsizlik cumhuriyeti' yahut 'Pan-Küfrizm' kurmak istiyorlar" derlerse ne olacak?

Eğer ihtimaller dikkate alınırsa, bu da bir ihtimaldir ve dünyada emsali bulunan yerlerle birlikte siz de bu işi gerçekleştirmek istiyorsunuz. Şayet ihtimallere hüküm bina edilecekse, bu da ihtimal dahilindedir ve bu tür ihtimallere de hüküm bina edilmemelidir bence. Dünyanın dinsizliğe, Allah'sızlığa itilerek – İkinci Cihan Harbi esnasında kısmen yaşandığı gibi – bir kere daha bunalıma sürüklenmesine meydan verilmemelidir.

Burada biraz da açarak söyleyeyim: Siz Türkiye'nin gönüllü lobilerle dıştan desteklenmesini sağlamazsanız, küreselleşen bir dünyada Türkiye'nin tek başına, dünyadan kopuk olarak ayakta durması mümkün değildir. Bundan sonra, sadece Türkiye değil, hiçbir devletin tek başına ayakta durması mümkün değildir. Türkiye'nin, Asya steplerinde, Uzakdoğu'da Türkiye'yi seven insanlarla desteklenmesi lazımdır.

St. Petersburg'da mezuniyet töreninde bir Rus talebeye, "Büyüyüp bir yere geldiğin zaman ilk defa ne yapmak istiyorsun?" diye soruyorlar. –Televizyon karşısında hıçkıra hıçkıra ağlamıştım- Çocuk, "Türk Milleti'ne yardımcı olmayı düşünüyorum" diyor. Düşünün Afrika'dan, Avrupa'ya, Balkanlar'dan belki Amerika'ya kadar çok geniş bir coğrafyada Türk sevgisiyle yetişen bir çok insan var. Bu insanlar bugüne kadar bize farklı bakıyor olabilirler, ama şimdi öyle bakmıyorlar.

İrticanın sizdeki çağrışımı nedir?

Gericilik kelimesinin ihtiva ettiği hakaret manası çok açık olduğu için yerine 'irtica' gibi 'geriye dönmek', 'insanları alıp geriye götürmek' manasına gelen Arapça bir kelime tercih edildi. 'Gericilik', 'geriye dönmek' kelimeyi tam karşılamaz; kullanılan kip, yapılan işin tabiat haline geldiğini gösterir. Kipi de dikkate alarak düşünürsek, 'irtica', "İnsanları geriye götürmek için gereken ne varsa hepsini yapmayı tabiat haline getirmiş olmak" manasına gelir. Nüansıyla birlikte bakacak olursak, günümüzde Müslümanlık adına hareket eden hiç bir kimseye bu kelimeyi yakıştırmak doğru olmaz. Zira, ne camiye gelen cemaat, ne tasavvuf geleneğini devam ettirenler, ne de zaviye gibi yerlerde zikir u fikirde bulunan insanlar ilim ve teknolojiye karşı çıkmazlar; demokrasinin ve cumhuriyetin nimetlerinin aleyhinde değildirler.

En azından ben böyle birini görmedim; ama insanları onlardan soğutmak, öcü gibi göstermek ve haklarından gelmeyi kolaylaştırmak için, 'falancı-filancı' denildiği gibi 'irticacı' da deniliyor.

Türkiye'de irtica yok mu diyeceğiz?

Bağışlayın ama burada bir demagoji yapılıyor. Çocukluğumuzda benzer usullerle korkutarak bizi uyuttukları gibi: Mesela, "Issı somun, taze yağ, gel bunun boğazına ak" derlerdi. Biz de cin gibi, şeytan gibi bir şey gelecek, bizim boğazımıza akacak diye başımıza yorganı çeker uyurduk. Neden sonra öğrendim ki, çağrılan şey sıcak somunla taze yağmış... Zannediyorum, bazı kelimelere bağlı olarak halkın zihninde çok ürpertici şeyler oluşturuyorlar.

Kimmiş insanları bir asır, iki asır... gerilere götüren? Bana göre Müslümanlar, hususiyle Müslüman aydınlar bir yönüyle başka kesimlerden daha ileri düşünüyorlar; demokrasi ve cumhuriyet mülahazaları daha sağlam ve tutarlıdır. Son zamanlarda da görüyoruz, -eğer bir şey ifade ediyorsa-, AB'ye girme, ABD ile münasebetleri sürdürme, bir tek yere bağlanmanın faydalı olmayacağı düşüncesiyle Rusya, Hindistan ve Çin gibi ülkelerle münasebete geçerek kredimizi artırma gayretleri var.

Bazı kritik dönemlerde bazı "İslami" gruplar sokağa çıkıyorlar.

Uluslararası servisleri ve kışkırtmaları unutmamak lazım; Müslümanlığı karalamak, belli zümreleri, milletleri karşı karşıya getirmek isteyenler vardır. Ben insan kesen, insanları canlı

bomba olarak kullananlarda Müslüman evsafı olmadığına kaniyim. Türkiye'de de değişik dönemlerde ortaya çıkanların, birileri tarafından figüre edilen insanlar olduğunu zannediyorum.

Hizbullah örneğinde olduğu gibi mi?

Evet. İsim vermeyeceğim ama öyle sözde İslamî bir grubun başında görünenlerden bazıları kütük itibariyle Türk de, Müslüman da değildir. Ben onların Müslümanlık adına hareket eden insanlar olduğuna hiç inanmadım. Birer aktör olduklarına kani oldum. İçinde Allah, İslam ve din kelimeleri de bulunan bazı isimler adı altındaki bir kısım şahıs ve örgütler, aslında Müslümanlar aleyhine kullanılmak üzere başkaları tarafından meydanlara sürüldü. Kullanıldı onlar. Ve belki bazıları da konuşmasınlar diye öldürüldü.

Sokaklarda zikir çekenler...

Samimi, yürekten Allah diyenleri karalamaya matuftu o işler. Maalesef birileri de o istikamette kullanıldı.

Entelektüel dünya sizce bu hareketi anlıyor ve anlamlandırabiliyor mu?

Entelektüellerden çok ciddi ümidim var; böyle bir harekete karşı sürekli kapalı kalacaklarını düşünemiyorum. Zira entelektüel, sadece bilen değil, düşündüğünü, inandığını da açıklıkla söyleyebilen aydın insandır. Bazıları sayılarının çok az olduğuna inanıyorsa da, bence

Türkiye'nin, topluma yön verecek kadar entelektüeli vardır ve onların çoğu yakın zamanda bu meseleyi anlayacaklardır.

Emile Zola örneği

Entelektüel olmanın bir yanı da insafli ve hakperest olmaktır. Bu açıdan Dreyfus davasından dolayı Emile Zola örnek olarak verilir. Mesele, Zola gibi, bir hakikati haykırmaksa, onu yapacak insanlar mevcuttur; el verir ki biz yapılan şeyleri onlara anlatma imkânını iyi değerlendirelim. Çünkü, eğitim ve kültür faaliyetlerini yerinde gördükten sonra karşı çıkan birisini hatırlamıyorum ben. Aksine, eğitim müesseselerini görenler, endişe verecek bir şey olmadığını, bunların gelecek adına ümit vaat ettiğini, Türkiye'nin tanıtımına katkı sağladığını söylüyorlar.

Heyecanım tetikleniyor

Kine, nefrete mağlup olmuş ve kendisini tutamayıp, "Türkiye'nin tanıtımı sizinle olacaksa varsın tanınmasın" diye düşünenler de çıkabilir; ben onları önemsemiyorum. Önemli olan, gidip yerinde inceleyenlerin ne düşündüğüdür; ben onlardan yumuşamayanını duymadım. Bazılarını televizyonda seyrettim, "Bize uzak olan ve şimdiye kadar mesafeli duran bir ülkede bayrağımızın dalgalanışını, İstiklal Marşı'mızın okunuşunu gözlerimiz dolarak izledik" derken gözleri yine doluydu bu insanların. Kanaatlerini dinledikçe benim heyecanım tetikleniyor.

İddialar mantıksız

Bu yaşananlar, "Aslında dünya çapında din diktatörlüğü kurmak istiyorlar; niyetlerini gizliyorlar" gibi sevimsiz yakıştırmalarla karalanabilecek şeyler değildir. Eğer bir milletin fertleri tarafından benimsenmiş bir şey varsa ortada, o insanların hissiyatına saygılı olmak lazımdır; milletin samimane gayretlerini fütursuzca karalamaya kalkmak doğru bir şey midir? Öyle bir diktatörlük iddiası bir delile dayanmıyorsa nasıl söylenebilir; kimden duyulmuş, nerede ifade edilmiş, bu tür niyetleri olan insanlar ağızlarından kaçırmazlar mı? Siz bu insanları dünyayı idare edecek çapta dâhiler olarak mı görüyorsunuz; kaldı ki dâhi bile olsalar içlerindeki yer yer sızdırırlar. Bu iddialar mantıksız geliyor bana.

Millet ile savaşılmaz

Asıl mesele, arkasında gördükleri kimselerden dolayı hareketi mahkûm etmek isteğidir. Birisi açıktan açığa, "Keşke böyle bir işin arkasında dindarlar olmasaydı" dedi. Daha açık konuşayım: Kendi adıma bu meseleye sahip çıkmam hem saygısızlık, hem de kibir ve gururdur. Ben bu hizmetlerin milyonda birine bile sahip çıksam haddimi bilmemezlik yapmış olurum. Yine de deniliyor ki, "Keşke bu meselenin arkasında bir imam parçası olmasaydı." Zaten o meselenin arkasında destanlar ortaya koymuş bir millet var, imam parçası yok. İşte onun için savaşmakla da başa çıkılamaz bu mesele ile, çünkü millet ile savaşılmaz.

'Benim Gibi Birine Ayda 500 Dolar Yeter'

Milliyet 22.01.2005

İzlenim

Fotoğraflar...

Fethullah Gülen'in ütopyası nedir biliyor musunuz? Gülen, Türkiye'yi dünyanın bir parçası olarak görmüyor. Peki nasıl görüyor Türkiye'yi? Türkiye'yi merkezi bir yere koyuyor. Bu bence şöyle ifade edilebilir: Gülen, dünyayı Türkiye'nin bir parçası gibi görüyor. Nereden hükmediyorum buna dersiniz; Gülen'in tavrından, söyleminden ve kavramlara yüklediği derin anlamlardan çıkarıyorum. O, Türk milletini, Türk tarihini, tarihi birikimini, Türk Müslümanlığını çok önemsiyor. Benim baktığım yerden görülenin açılımı: Bu toplum adam olmaz. Gülen'in baktığı yerden görülen ise, bence bir ütopya; geleceğin mimarı Türkler...

Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?

Çok defa, "Allah'ım bana ve kardeşlerime dünyada servet verme" diye dua ettim, Rabbim de bu duamı kabul buyurdu. Tabii ki, biz de ağaç kovundan çıkmadık, Cenab-ı Hakki'nın lütfettiği şeyler vardı; kardeşlerimin, babadan kalma 55-60 senelik matbaacılıkları vardı; fakat şimdi bir

verde işçi olarak çalışıyorlar. Araplar, onlar gibi olanların halini ifade için "Devenin kuyruğu ne uzar ne de kısalır" derler.

Bu durumlarından müteessir değilim, Allah'a hamd ediyorum; onlara, 'Çocuklarınızla birlikte böyle yaşayın ve böyle ölün. Bu haliniz hizmetin itibarıdır' diyorum.

Neden böyle bir duaya ihtiyaç duydunuz?

Allah'ın bir lütfudur ki, insanlar bize güveniyorlar, şuraya verin, buraya verin deyince itimat edip veriyorlar. Az bir sızıntı olsa, bir yere biraz fazla gitse bu güven sarsılır.

Bakın, bu konuyu serrişte edenler olduğu için açmak mecburiyetinde kalıyorum; yoksa söylemek istemezdim bunları: Benim 55 yaşına kadar yatağım olmadı. Üzerime bir battaniye alır, hasırın üstünde yatardım, hayatımı böyle fakirane geçirdim; ama artık nöropatiden dolayı öyle yapamıyorum. Sadece sağ yanıma yatabiliyorum, sol tarafa ve sırtüstü yattığım zaman kalbim sıkıştırıyor. Durumum böyle olunca da arkadaşlar bir yatak aldılar.

Merak edilen konulardan birisi de, böyle fakirane yaşayan bir insan ABD gibi pahalı bir ülkede nasıl yaşayabiliyor?

Bu konu farklı maksatlarla ortaya atıldığı için, sizi tenzih ederek, hazımsızlık yapanlara söyleyeyim: Benim hakkımda böyle diyenlerden hiç birisi için ben böyle bir soru sormadım. Benim gibi, şeker hastası, günde 1200 kalori alan, ağır şeyler yiyemeyen, yemek ihtiyacını çok

defa yoğurt ve çorbayla karşılayan bekâr bir insan, ABD'de olsa 500 lirayla (dolar yerine lira diyor) geçinir. Bu tür şüpheler uyararak karalamak isteyenlerin tavrını fevkalade yakışıksız ve münasebetsiz buluyorum.

Bunları hiç söylemek istemezdim. Çünkü, isterdim ki, imkânım olsaydı da, o telif ücretlerini de yemeseydim. Buradaki ikametim için arkadaşlar gönderiyorlar ben de kerhen kabul ediyorum ve ancak zaruri ihtiyaç çerçevesinde kullanıyorum. Zaten burada başka türlü durmam mümkün değil ve böyle bir telif ücretini alma mevzuunda da kimsenin bana bir şey demeye hakkı yoktur.

Soruldu, açıkça söyleyeyim: Arkadaşlar, -rahatsızlıklarım da olduğu için- ihtiyaten bir miktar bankada bulunduruyorlar; her sene için de 30 bin gönderiyorlar. Az önce dediğim gibi, zaruri ihtiyaçlarımı gideriyor, geri kalanını da millete tavsiye ettiğim üzere eğitim hizmetlerine bağışlıyorum. Bana gönderilmeyen ve birikmiş olan teliflerin de Allah rızası için bazı yerlere ve muhtaç kimselere verilmesini söylüyorum. Allah'ın huzuruna girerken arkada beş on kuruş bile olsa bir şey bırakmak istemem.

Huntington'ın 'medeniyetler çatışması' tezinin gerçekleşeceğine ihtimal veriyor musunuz?

Huntington'ın tezine kaynak teşkil eden fikirler aslında daha evvel başkaları tarafından da dile getirilmişti; fakat günümüzün anlayış ve idrakine göre, farklı bir üslupla yeniden ortaya

konulunca, dedim ki, "Başlangıçta böyle geniş bir kehanette bulunduklarına göre, muhtemelen, medeniyetleri, kültürleri ve değişik diyanet mensuplarını birbiriyle vuruşturmak için zemin hazırlayanlar var."

Benim aklıma ilk gelen bu oldu; tabii ki. Belki de başaramayacaklar ama biz bunların olabileceğini ve oldurmak isteyenlerin mevcudiyetini hesaba katarak dünyanın değişik yerlerinde "sulh adaları" diyebileceğimiz beyaz adalar oluşturmazsak, bir gün denizlerdeki dev dalgaların telâtumu (çarpışması) gibi hadiselerin telâtumu arasında insanlık boğulur gider.

Bu hareketin ufkunda ne var?

Dünya kavgasından herkesin belli bir ölçüde endişesi var. Konuya sosyologların, psikososyologların gözüyle bakınca durum pek iyi gözüküyor. Sürekli bazı mülahazaları kaşıyanlar, insanları karşı karşıya getirmek isteyenler var; farklı dinde, diyanette olanlar da birbirlerine aynı mülahazalarla bakmaya devam ederse –muhakkak demeyelim ama- böyle bir kavga muhtemel görünüyor. İnsan olarak, bu meseleye bir çare bulmak lazım. Kavga vesilelerini elimizden geldiğince toprağa gömecek, üzerine altından kalkamayacağı şekilde ağır taşlar koyacak, daha ziyade sulha, sükûna, huzura giden mülahazaları öne çıkaracak, anlaşma ve uzlaşma yollarını açacak çare bulmak lazım.

Dini açıdan bakınca görülen ne?

Hadis kitaplarında "kitabı-l fiten" başlığı altında ele alınan bahisler vardır. Bu bölümlerde, Efendimiz'in kıyamete kadar zuhur edecek hadiseler hakkında vermiş olduğu haberler yer alır. Bu tür haberlerle Efendimiz başta o günün insanlarını, sonra da bizleri irşat etmiş. Mesela, İstanbul'un fethini söylemiş, Hallikan petrolerinden haber vermiş, Fırat ve Dicle civarından bahsederken altından bir dağ çıkacağını söylemiş, belki de 'altın' sözüyle o bölgedeki petrolere işaret etmiş. Bunları haber verdiği gibi aynı şekilde bir takım korkunç fitnelerin de zuhur edeceğini bildirmiş. Mesela, Hristiyanlığın içinden zuhur edecek büyük bir deccal'den bahsetmiş; 'Mesihi Deccal' ifadesiyle anılan bu şahsın Allah'a inanmayan, sistemleri altüst eden ve iflasıyla da nelere sebebiyet vereceğine işaret etmiş. Müslümanların içinden çıkıp, insanları Karmatiliğe, Batıniliğin değişik türlerine sürükleyenleri de deccaliyetin içinde düşünenler olmuş, aynı zamanda kuzeyden geleceğine dair işaretler olduğu için son dönem itibarıyla deccaliyetin komünizme işaret ettiğini düşünenler de olmuş. O zaman haber verilenlerin pek çoğu zuhur etmiş, diğerleri de zuhur edecek gibi görünüyor. Bir zaviyeden bakınca da dünyanın akıbeti pek şirin görünmüyor.

Peygamberin verdiği haberlere iman edenler bu hadiseler karşısında ümitsizliğe düşmeyecekler mi?

Bu haberler tedbirler geliştirmeleri için müminlere ihbar ediliyor; yoksa ümitsizliğe düşsünler, oturup dünyanın başına geçirilecek belaları beklesinler diye değil. Siz müminler emniyetin, güvenin ve sulhun temsilcileri olarak, vazifenizi yapın deniliyor.

Yine mesela, Efendimiz buyurmuş ki, "Taberiye gölünü kurutacaklar da arkadan gelenler, 'eskiden burada su varmış' diyecek." Burada Efendimiz istiare-i temsiliye yoluyla bir şey ifade etmiş; belagat ilminde uzman olanlar onun bu ifadelerini yerinde değerlendirerek işaret buyurmuş olduğu hususları tespit edeceklerdir. İlahiyat eğitimi almış insanlar hadiseleri değerlendirirken, sosyologların meseleye bakışının yanında bir de dini kaynaklarda yer alan bilgileri değerlendirdikleri için endişeleri daha fazla olur. Bunun için de fitneleri önlemeyi, herc-ü merc dalgaları karşısında bir dalgakıran oluşturmaya vazife bilirler.

Türk insanının dünyanın değişik yerlerinde açtığı kültür lokallerini, okulları, üniversiteleri ben bir yönüyle geleceğin sulh adacıkları, bir yönüyle de bu tür hadiselerle karşı dalgakıranlar olarak görüyorum.

Hareketin çabaları öngördüğünüz o dalgaları kırmaya yeter mi?

Anadolu insanları olarak bizim gücümüz, imkânlarımız ve idrakimiz bu kadarına yetiyor. Belki daha geniş ufuklu kişiler de vardır ve onlar daha büyük şeyleri planlayabilirler; eğer böyle insanlar varsa ve daha büyük şeyler yapmaya muktedirseler çıksınlar ve yapsınlar. Anadolu

insanının akli bu kadarına eriyor; bu millet aklının erdiği kadarını da yapıyor ve ben de onların yaptıklarını takdirle karşılıyorum.

Şemsettin Günaltay'dan Alıntı Yaptınız mı?

Milliyet 21.01.2005

İzlenim

Fotoğraflar...

Bu röportajda ilginç fotoğraf kareleri ortaya çıktı. İçeride, çalışırken, kitap okurken, konuşurken, dinlenirken... Dışarıda, arabaya binerken, arabanın içinde, göz doktorunda, göz muayenesinde, dişçi koltuğunda... Yağmurlu havada yürürken, karlı bir günde kaldığı evin kapısında konuşurken, misafirleri giderken onlara camdan el sallarken...

Dizinin anonslarında yayımlanan, uzun ince bir yolda birlikte yürüdüğümüz fotoğraf, diş doktorundan dönerken çekildi. Arabayı Cevdet Bey kullanıyordu. Ona dedim ki, "Şurada bir yol var, idealim Gülen'i o yolda tek başına yürürken görüntülemek." Cevdet Bey o yolun tam ortasında durdu. Gülen, "Ne oldu?" dedi. Söz bana düştü ve "Rica etsem, bu yolda birlikte birkaç adım yürüsek." "Peki" dedi. İndik ve yürümeye başladık. Hava soğuk ve hafif hafif yağmur bırakıyordu. Gölge doktoru 'olmadı' der gibi bakıyordu bize. Bir şemsiye Gülen'in

üstünde belirdi. Ve bu dizide benim favori karelerim ortaya çıktı. Uzun ince bir yolda tek başına yürüyen Gülen fotoğrafı...

Bu çapta bir hareketin, bağımsız kalması, siyasete ya da başka şeylere kaymaması normal şartlarda çok zor bir şey. Bu zorluğu nasıl izah edersiniz?

Allah nezdinde en büyük sermayemiz, acimizi, fakrımızı (Allah'a ihtiyacımızı) bilmemiz, yetersizliğimizin farkında olmamız ve bu mülahazalarla ellerimizi açıp bizi takviye etmesi için dua etmemizdir. Ortaya konan hizmetleri, ilhamla, kerametle, fevkaladeden bir sezgi veya deha ile açıklamak mümkün değildir.

Bizler eksiklerimizin, zaaflarımızın, yetersizliğimizin, hatta yer yer tutarsızlığımızın farkındayız; olan şeyleri kendimizden bilemeyiz, aklımıza veremeyiz; zira Türkiye'de bizden çok daha akıllı insanlar vardır.

Aleyhinde her gün yeni yeni komplo teorileri üretilen bu hareket olmasına rağmen, halkımızın bu hizmetlere destek verme hususundaki kuvve-i maneviyesinin sarsılmamasına ve bu yolda yürümeye devam edişine bakınca, "Bu netice bizim düşüncelerimize ve gayretlerimize verilemez; demek ki Cenab-ı Hak, milletimize hizmet ettirme istikametinde bizleri –çok defa biz farkına varmadan- bir yerlere çekiyor, bize iyi şeyler yaptırıyor" diyoruz ve O'na karşı minnet hisleriyle doluyoruz.

Bağımsızlık meselesine gelince, -yine Cenab-ı Hakk'a minnet ve şükranlarımızı ifade ederek arz etmeliyim ki- bu gönüllüler hareketiyle alakalı araştırma yapan yerli ve yabancı akademisyenlerin de en çok üzerinde durduğu husus, hareketin bağımsızlığıydı. Bu hareketin bağımsız olması çok önemlidir.

Bu hareketi başkalarına el açar hale getirmek, mesela, siyasete bulaştırmak onun bağımsızlığına kerte vuran, onu delen ve kıran bir husus olur ki, bu çok tehlikelidir. Eğer bu mesele bir iman meselesiyse, Türk milletinin birkaç bin yıllık, -çok iyi bir açılma dönemi yaşanmış olması bakımından bin yıllık kültürünü tanıtmaya adına, ancak gönüllü kahramanların yapabileceği bir meseleyse, Türk dilini bir dünya dili haline getirme meselesiyse şayet, ilerde idareye ve siyasete talip olma, bağımlı hale gelme gibi şeyler bu meseleyi kırar, çürütür. Meselenin özü budur; ama arkadaşlarımızın bu konuda yaptığı bazı şeyler, başvurdukları argümanlar belki de ilk anda anlaşılmayabilir.

Örneklendirir misiniz? Anlaşılmayan nedir?

Mesela, "Gidiliyor da ne oluyor, bir şey anlatılamıyor, İngilizce dersler veriliyor" gibi şeyler söylüyorlar. Eğer gittiğiniz ülkenin eğitim müfredat programı ne ise onu uygulamazsanız, sizin yapacağınız şeylere müsaade ederler mi? Türkçe derslerini bazı yerlerde seçmeli olarak, bazı yerlerde de mecburi ders olarak koymanıza izin verirler mi? Diyalog ve hoşgörü diyoruz –o da

sorgulanıyor gerçi ama- eğer, siz onlara doğru bir adım atmazsanız, başkalarının konumuna saygılı olmazsanız, onlarla bazı şeyleri paylaşabilecek olgunlukta davranmazsanız, onlar da size yaklaşmazlar.

Bunlar kendimize ait değerleri anlatma adına işi kolaylaştıracak şeylerdir; aksi takdirde, meselenin organize yönü size ait olsa bile, siz davranışlarınızdaki katılığı sürdürürseniz başkalarına bir şey anlatmanız mümkün olmaz. Belli bir dönemden sonra bir şey anlatamamış olmamız da zaten aramızda meydana getirilen suni uçurumlardan dolayıdır; yan yana gelememiştir ki, kendimizi anlatma fırsatı bulalım.

Bugün yapılanları bazıları yadırgıyor olsa da, bütün bunlar o yüce mefkure adına, kendimizi ifade etme, dünyadaki yeni oluşumlara katkıda bulunma ve daha ileriye matuf (yönelik) Huntington gibilerin işaret ettiği herc ü mercin (katliamların) önünü alma adına elimizden gelen çabayı sarf etmek için yapılıyor.

Eski bir makalenizde Şemsettin Günaltay'dan yapılmış bir alıntı medyada çeşitli şekillerde tartışıldı...

Değişik zamanlarda farklı kimselerden istifade ettiğimi söylemiştim. Günaltay, Nurettin Topçu, Necip Fazıl, Mehmet Akif gibi, yine mesela, İsmail Safa'nın Kur'an'la alakalı şiirini ve Peyami Safa'nın eserlerini zevkle okumuşumdur. Okuduğum kişilerde tasvip edeceğim şeyler

de vardır, etmeyeceğim şeyler de... Bunların da birbirleriyle ilgili tenkitleri olmuştur. Mesela, Merhum Topçu, yine saygıyla karşıladığımız Necip Fazıl tarafından Rapor'larda çok ağır bir şekilde tenkit edilmiştir.

Ben olumsuzluklara takılmaktansa, her ikisini de sevmeyi tercih ettim. Mesela Mehmet Akif, Nurlar'dan (Risale-i Nur'u kastediyor) daha evvel ufku, samimiyeti, endişeleri, eğitim ve ilim sistemi adına ortaya koyduğu çerçeveye, düşünce hayatıma tesir eden bir insandır.

Şemsettin Günaltay da öyledir. Bir dönem başbakanlık yapmış, Ankara İlahiyat Fakültesi onun zamanında açılmış, maalesef 163. maddenin çıkışında da sanki ondan cevaz alınmış gibidir.

Dolayısıyla onda da tasvip edeceğimiz şeyler olduğu gibi, etmeyeceğimiz şeyler de vardır.

Burada üzerinde durulması gereken önemli bir husus var.

Nedir?

Çok meşgul olduğunuz insanlar bir yönüyle sizin zihin muhassalanız (birikim) haline gelir. Siz farkında olmadan onlardaki mazmunu (anlam, nükteli ve sanatlı söz) kendi üslubunuzla sunarsınız, bazen hiç farkında olmadan şiirdeki tevarüdler gibi olur, belki de aynı şeyleri söylersiniz. Bazen de bir üslup diyorsunuz, kime ait olduğunu hatırlamıyorsunuz ya da falanın üslubuyla bu mesele şöyledir, diyorsunuz.

Ben farkında olmadan bir şey söylüyorum, daha sonra bu 'Tereddütler' serisinde yahut 'Prizma'da çıkıyor; oradan okuduğum zaman fark ediyorum, kafam Nurlardaki mazmun ve disiplinlerle öylesine yoğrulmuş ki, oradaki mazmunu aynıyla vermiş oluyorum. Mehmet Akif'in şiirinde geçen mazmunlar, mantuklar, mefhumlar (kavram) o kadar çok nesir olarak tecelli etmiştir ki, şimdi yazılan şeyleri bundan sonra araştırmaya kalksam birçok şey çıkar.

Bunu benim anlayacağım bir cevaba dönüştürseniz, örneklendirseniz?

Mesela, Mecelle'deki "Zaruret miktarı mahzurlu şeyler mubah olur.." kuralını düşünün, ben kuralı aynen almamışımdır ama, "İnsanlar bazı şeylere muzdar olurlar, kendileri veya çocuklarıyla alâkalı hayatî tehlike olur, dolayısıyla bu tür durumlar bizim zararlı saydığımız bazı mahzurlu şeyleri mubah kılabilir" demişimdir. Ben o kuralı aynıyla ifade etmemiş olsam da, söylediklerim o kurala bağlı şeylerdir. Yani bunun gibi sözlerimize, satırlarımıza girmiş mantuklar, mefhumlar olabilir.

Benim aynı şekilde –sadece takdir ettiğim kimselerin değil- mesela, bütün eserlerini okuduğum halde takdir etmediğim Sartre gibi Camus gibi kişilerden de, romantizmini beğenmediğim halde okuduğum Balzac'ın Vadideki Zambak'ından da aklımda kalan bazı şeyler olmuştur.

Diğer taraftan, zihinlerde şüphe uyarmak için serrişte edilen yazıyı, 1984 senesinde bir arkadaşla dikte ettirerek yazdığımı ifade etmeliyim. O dönemde yazdığım yazılara ismimi koydurmuyordum; Sızıntı dergisindeki diğer yazar arkadaşlar da, kaleme alınanlarda bir güzellik varsa onun kendilerine mal edilmesini istemiyor, bir mahviyet duygusuyla müstear isimle ya da isimsiz yazıyorlardı.

Derginin o sayısı ve sonrakilere de bakılınca görülecektir, herhangi bir isim yoktur başyazıların altında. Çünkü, bizim derdimiz, o yazdı, sen, ben yazdık, değildi; güzel bir düşünce, faydalı bir fikir varsa milletimiz bundan istifade etsin diyor ve hoşumuza giden şeyleri herkesle paylaşma isteğiyle neşreliyorduk. Ayrıca, kitapları basan yayınevi de bu konuda bir açıklama yapmış, tebyiz (yazı taslağını temize çekme) esnasında müstensihnin "ifadenin Günaltaycasıyla" kısmını hataen atladığını belirtmişti.

Bir insan, bütün bu hususları görmezlikten gelerek yakışsız ithamlarda bulunursa insafsızlık yapmış olur kanaati acizanemce.

Kültürümüzde Tarikatın Yeri Vardır

Milliyet 20.01.2005

İzlenim

Tsunami Haberinde Gözleri Doldu

Türkiye ile Amerika arasında 7 saatlik bir fark var. Türkiye, Amerika'dan 7 saat önde. Fethullah Gülen, Türkiye'de akşam 19.00'da yayımlanan STV'nin ana haber bültenini Amerika'da öğlen 12.00'de izliyor. Haberleri izlerken zaman zaman yorumlar yapıyor. Tsunami felaketinin haberini izlerken yüzünün rengi değişti, gözleri doldu. Bir süre sessiz kaldı ve ardından "Çok sarsıldım" dedi... Gülen, daha sonra bir ansiklopedi istedi ve bölgeyle ilgili bazı bilgileri okudu. Sri Lanka'nın, Endonezya'nın nüfusuna, toplumsal yapısına baktı... Gülen, "Bu felaketin boyutları çok büyük olabilir" dedi.

İslamî hareketlerle bu hareketin temel farklılığı nedir?

Dünyada ve Türkiye'deki İslamî hareketlerin hepsinin aynı çizgide mütalaa edilmesi doğru olmaz. Bunlardan bazıları felsefî hareketlerdir; bazıları tamamen aksiyonu öne çıkarırlar; bazıları da ilk kaynaklara dayanarak İslamı yeniden çağın idrakine göre sunma hareketleridir.

İsimlendirebilir miyiz?

Hindistan, Pakistan tarafındaki hareketlerde, mesela, Şibli gibi, Nedvi gibi kimseler insanları yönlendirme mevzuunda ilk kaynakların saffetini daha güçlü görürler ve ona göre hareket etmenin daha isabetli olacağını düşünürler. Şazelîlik tarafı da olan Hasan el-Benna'nın Mısır'da başlattığı İhvan hareketi vardır; kendi risalelerinden takip edildiği zaman iman

üzerinde hassasiyetle durduğu görülür; bu yönüyle Türkiye'deki harekete benzer tarafları görülebilir, fakat halefleri diyebileceğimiz kimseler meseleyi biraz siyasetin içine çekmişlerdir. Din siyasete hadim (hizmetçi) hale getirilince insanların dini hisleriyle oynanmış gibi olmuştur; dolayısıyla hem dine karşı saygısızlık yapılmış, hem de o hareket akim (sonuçsuz) kalmıştır. Mesela, Sudan'da eskiden Mehdi hareketi vardı; şimdi de Tütabi'nin hareketi var. Tütabi hareketi, İngilizler tarafından bitirilmiş olan Mehdi hareketinin belki, evolusyon geçirerek, adeta değişikliğe uğrayarak temsil edilen hali gibi de görülebilir. Mevdudi'nin Cemaat-ı İslamiye'si de, İhvan-ı Müslimin de zamanla farklı kalıplara girmiştir ve arkadan gelenlerin hareketlerinde biraz radikalizm sezilebilir. Sebepleri tahlil edilmelidir.

Bu konuda bir tahliliniz var mı?

Bildiğiniz gibi onların istiklallerine kavuşmaları bizden çok sonra olmuştur, hatta bu konuda Türkiye'nin onlara örnek olduğu söylenebilir. Esaret altında insanlar olarak, Batı'nın tahakküm, tasallut ve zulümleri karşısında onların hakkında gelme mülahazalarına kapılmışlardır. Bunun da ancak devletle olabileceği düşüncesi ve dolayısıyla da devleti ele geçirme gibi mülahazalar, onlarda uyanan ilk refleksler ve ilk tepkiler olmuştur.

Burada sadet harici bir şey arz edeyim: Tepki hareketleri ne kadar güçlü olursa olsun, denge korunamadığı için maksada ulaşma mevzuunda faydalı olmaz, aksine zararlı olurlar, ifratlara

(aşırılıklara) düşölür; o da karşı tarafta tepki doğurur. Neticede şiddet, karşı şiddete sebebiyet verir. Esas olan müspet (olumlu) harekettir; yani bir şey özü itibarıyla ne ise işte onu anlatmak, tepkilere ve reaksiyonlara kapılarak aşırılıklara girmemektir.

Sizin ölçünüz nedir?

O müessese daha organize olmadığı dönemlerde, Beyazıd-ı Bistami, Cüneydi Bağdadi, Fudayl b. İyaz ve İbrahim Ethem gibi saf ve duru insanların elindeydi. Sistemi kabul etmekle beraber tarikat kurmayan Gazali'nin elindeydi. İmam-ı Rabbanî gibi, sistemi elinde tutan insanların bu usulü vardı. Mesela orada şeyhler vardır, talip olma vardır. Talibin eğer durumu beğenilirse mürid olma vardır; mürid, isteyen demektir.

Eğer kabul edilirse mürşide intisap meselesi vardır. "Örnekleri kendinden hareket"te ne intisap vardır, ne de müritlik. Başta ben, zamanında çok gezmiş birisi olarak, Türkiye'de eğitim faaliyetlerine omuz veren, okul açan gönüllülerin binde birini ya tanırım ya tanımam. Zannediyorum, kanunlarla yasak edilen bir şeye bu hareketi nispet ederek, insanları soğutmak, ondan uzaklaştırmak istiyorlar. Bu konu, uzmanları tarafından, tarikat nedir, tasavvuf nedir, bu hareket onlara benziyor mu, benzemiyor mu diye uzun uzun tahlil edilebilir. Bu konuda ezbere konuşuluyor diyorum, çünkü, bir taraftan tarikat diyorlar, diğer

taraftan da kaynak itibariyle Bediüzzaman'a bağlıyorlar. Eğer ona bağlıyorlarsa zaten tarikat dememeleri lazım; çünkü belki yüz yerde "bu tarikat değil, hakikattir" diyor.

Nasıl ezbere konuşuyorlar?

Tarikatın kendine göre bir usulü vardır. Bülent Bey'in de (Ecevit) ifade ettiği gibi, bizim kültürümüzde tarikatın kendine göre bir yeri ve önemi de vardır. Yasaklanmış olsa da, bugün kimse tarikatçılık yapmasa bile, tarikatı inkâr etmeye kalkmak, kendimize ait bir değeri inkâr olur. Bu konuda suiistimaller yaşanmış olabilir; ama –en hayati müesseseler dahil- suiistimal edilmemiş bir kurum göstermek mümkün müdür Türkiye'de?

Bu irtibatta haklılar mı?

Bediüzzaman kendi talebelerine yazdığı mektuplarda yer yer başkalarının o meseleyi değerlendireceğine bakmayarak nurcular demiş yani ci-yi, cu-yu kullanmış. Ben öteden beri değişik platformlarda nurcu, fethullahçı gibi eklerden rahatsızlık duyduğumu, bölücü bulduğumu ifade etmişimdir. Bediüzzaman da o ifadeleri kullanırken benim hazzetmediğim manada kullanmıyor aslında.

Çünkü, "Evet biz bir cemaatız, fakat her asırda 350 milyon etbai bulunan –şimdi olsa 1.5 milyar derdi- bir cemaatın fertleriyiz, Kur'an-ı Kerim bizim rehberimizdir; efendimiz terbiyecimizdir" diyor. Onun cemaattan kastettiği Kâbe'ye yönelerek namaz kılan tüm

Müslümanlardır. Bazı hususi talebelerine yazdığı mektuplarda, Nurları okumalarından dolayı onlara nurcu demişse de bence Bediüzzaman'da esas olan "ci, cu" meselesi değildir.

Peki nedir esas olan nedir?

İman adına yazdığı eserlerde ve Türkiye'de belli ölçüde şartların aleyhte işlediği bir dönemde, en azından bazı memurların keyfi bir kısım tasarruflarda bulunduğu bir devirde, kimseye ilişmeden, meseleyi rahatlıkla götürme adına ortaya koyduğu düsturların önemidir.

Talebelerine mektuplar yazarak onları irşat etmiş, yapmak istediği şeyin iman kurtarmak olduğunu, tarikat olmadığını anlatmış; İmam-ı Rabbanî'ye göndermeler yaparak, "Bir tek iman meselesinin vüruh ve inkişafı (açıklık kazanıp gelişmesi) binlerce ezvak (manevi zevkler) ve keramata (kerametler), yani, tasavvufta aranan meselelere müreccahtır (tercih edilir) demiş."

Önemli gördüğünüz o esaslarda irtibatınız var mı?

Bir insan, bir zattan iman hakikatleri, hareketlerini belirleme, insani değerleri öne çıkarma adına istifade etmişse eğer, onları söylememesi kadir nâşinaslık olur, saygısızlık olur. Şimdi her yönüyle iştirak etmesem de, gençliğimde Nurettin Topçu'nun, Necip Fazıl'ın bütün eserlerini zevkle okumuşumdur. Çok erken dönemde Mehmet Akif'i zevkle okumuşumdur. Eğitimim itibariyle, eski sistemde Arapça ders veren insanların rahlesinde yetişmişimdir ama

Filibeli Ahmet Hilmi'yi, Şemsettin Günaltay'ı, Tanpınar'ı da okumuş ve bunlardan istifade etmişimdir. Şimdi ben bunları, kabul etmesem, hafife alsam ciddi saygısızlık olur. Ama benim fikirlerim üzerinde çok önemli tesiri olan bir zattır Bediüzzaman.

Allame Hamdi Yazır'ın fikirlerinden çok istifade etmişimdir, takdirle yâd ederim, Mustafa Sabri'yi takdirle yâd ederim. Bunları ben her zaman, üstatlarım, hocalarım diye takdirle yâd ediyorum.

Bu hareketin sosyolojik, kültürel ve dini olmak üzere üç boyutu gözüküyor. Bu açılardan hareketin idealleri nedir?

Dünya problemi insanla tanınmış, Hz. Adem'de zelle (sürçme-hata) olarak gelen problem, çocuklarında açıktan açığa kendisini göstermiştir. Problemlerin insanda çözüleceği ana kadar da yeryüzünde katlana katlana büyümeye devam edecektir. Buna kültürel boyut da denilebilir.

Bir de, günümüzde artık hükümetlerden ve idarelerden ziyade, toplumun meselelere geniş tabanlı olarak sahip çıkması ve kendisi için yararlı olan şeyleri benimsemesi, kalıcı olmak adına daha fazla şey vaat ediyor. Mesele, lokal olarak ele alınırsa dâhiyane tedbirlerle bile götürülse kalıcı olmaz. Önemli olan toplumun bir kültür ve ahlak olarak onu benimsemiş olmasıdır. O istikamete doğru bir gidiş var. Semeresini verdiği zaman, bugün sebeplerini

bilmediğimiz şekilde karşı çıkanların muhalefeti o zaman –tamamen bitmese de- azalacaktır. Milletimiz insaflıdır. İnsafsız gibi davrananların da - 'gibi' diyorum ve bazıları bu saygılı tavrımdan, herkesi kendi konumunda kabul edişimden de rahatsızlar- zamanla azalacağına, milletimiz için faydalı olan bu meselede daha rahat hareket edilebileceğine inanıyorum. Dini boyutuna gelince, din, -özelikle İslam- fıtrîdir, fıtrat onunla desteklendiği zaman toplum, başka hiçbir şeyden elde edemeyeceği ölçüde bir güç kazanacaktır. Dinin esası olan iman, başlı başına bir güç kaynağıdır; imanın kuvvetine göre her şeye karşı koyulabilir, her türlü zorluğa katlanılabilir. Bunun yanında ille benim inancım, benim felsefem, benim anlayışım denilirse, anlatma mevzuunda üslup iyi ayarlanamazsa, o zaman din kavga vesilesi de olabilir; insanlar tarafından bazı garazlara alet edilebilir. Önemli olan hakiki mümin olmaktır ve hakiki müminin de iki türlü yaşaması mümkün değildir. Yunus Emre'nin ifadesiyle; küpün içinde ne varsa, dışarıya sızan odur. Eğer sızan şey gerçek din ise o da başkaları üzerinde müessir olur.

Kendimizi İyi Anlatamadık

Milliyet 19.01.2005

İzlenim

Fethullah Gülen'i siz hiç tek başına, bu kadar yalnız gördünüz mü? Ben gördüm. Bu fotoğraf, ameliyatı uzun sürdüğü için randevusuna geç kalan göz doktorunu beklerken çekildi. O, kalabalıklar içinde olsa da aslında çoğu zaman yalnız. Belki de yalnızlık onun tercihi. "Garip"i tanımladığı bir yazısına rastladım. Yıllar önce kaleme alınmış. Orada şöyle diyor: "Garip, yurdundan yuvasından uzak kalan değil, garip halinden dilinden kimsenin anlamadığı insandır." Bu fotoğraf, bende böyle bir hal çağrıştırdı. Gülen'i asıl etkileyen şey, ülkesinden uzakta olmaktan daha çok, kendisinin doğru anlaşılmadığını düşünüyor olması gibi geliyor bana.

İçinde bulunduğunuz oluşuma bazıları cemaat, bazıları tarikat diyor. Siz ise "örnekleri kendinden bir hareket" diyorsunuz. Niçin cemaat değil, hareket?

Eskilerin ifadesiyle, bir şey zatında ne ise ona göre isimlendirilmelidir; böyle bakınca ben hareket demeyi daha uygun buluyorum. Belki cemiyet, cemaat veya sivil toplum kuruluşu gibi şeyler de denilebilir, fakat, cemiyet, hukuka göre tüzüğü, nizamı olan kuruluşlara deniliyor; cemaat, birisi tarafından ortaya atılmış, belli bir düşüncenin etrafında bir araya gelenlere deniliyor, onun da kendine göre kuralları vardır. Vakıa, cemaat denilmesinde bir mahzur görmüyorum; çünkü, hacda, camide bir araya gelme gibi, İslam çerçevesi içinde, insanlar bir duygu ve düşüncenin etrafında bir araya gelebilirler.

Bazıları sivil toplum kuruluşu dediler; Türkiye dışında bu hareketi araştıranlar da aynı kanaate vardılar; ama bana göre o çerçeveye de tam olarak oturmuyor. Zatında bu iş nedir diye baktığım zaman görüyorum ki, bir dönem ileri sürülmüş bazı düşünceler Türk toplumu tarafından yaygın olarak benimsenmiş, bugün benim de, başkalarının da bilemeyeceği geniş dairede gerekli görülen, fayda mülhaza edilen şeyler etrafında bir araya geliniyor, lazım olan aksiyon ortaya konuluyor.

Ne gibi faaliyetler?

Mesela eğitim faaliyetlerini faydalı bulan, dünyanın geleceği için önemli olduğuna inanan sizin tanıdığınız tanımadığınız birçok insan bir araya geliyor, omuz veriyorlar. Bu yönüyle geniş bir kültür faaliyeti de denilecek bu hadiseye, biraz da ilmi yönüyle üzerimde tesiri bulunan merhum Nurettin Topçu'dan mülhem (esinlenme) olarak hareket demeyi daha uygun buluyorum; kendi duygu ve düşüncemizin, Türk felsefesinin önce Türkiye'de oturması için çalışma, sonra da dünyaya tanıtma adına gönüllüler hareketi...

Neden "örnekleri kendinden" kaydını koyuyorsunuz?

İnsanları teşvik edip alakalarını uyarmak için örnek vermek icap edince, saadet asrına ya da tarihimize gidiyorduk. Tarihimizdeki o kareler mutlaka takdirle yâd edilecek ve ne zaman anılsa gözlerimiz dolacaktır. Fakat bir şeyin daha tesirli olması için örneği kendi içinden olması

lazım. Sahabenin de, Osmanlı'yı kuranların da, milli mücadelemizi veren kahramanların da örnekleri kendindendi. Bu açıdan o kayıt bana çok önemli geliyor.

Eğer bir hareket örneklerini kendi içinden çıkarmış ve insanlar onu takdir edip yapmaya başlamışsa, ona adanmış, gaye-i hayal (ideal) haline getirmişse, Ziya Gökalp'in ifadesiyle mefkure kabul etmişse ve onun etrafında yapması gerekli olan şeyleri yapıyorsa, işte o zaman başta görünenin de yapılanlardan çok defa haberi olmaz. Birbirinden hiç haberleri olmayan, tanışmayan insanlar her yerde benzer şeyler yaparlar. Çünkü, organik bağları ve tanışıklıkları yoktur, ama çok ciddi bir düşünce ve mefkure bağları vardır.

"Örnekleri kendinden bir hareket" denmesi, bu hareketin bugün için bir modele dönüştüğü vurgusunu da içeriyor mu?

Bana göre model olmuştur. Eğer başkaları da yapmak isterse aynı şeyleri değerlendirebilir. Anlamakta zorlandığım çarpık bir düşünce var Türkiye'de. Maalesef bir işin güzel, ideal, makul, devamlılık vaat etme gibi yönlerine bakmadan kimin ya da kimlerin yaptığına bakılıyor. İrtibatlandırılan –belki de isnat edilen demek daha doğru- insan eğer makbul görülüyorsa o iş de makbul oluyor; eğer aksi bir durum olursa en güzel işler bile merdud (reddedilmiş) sayılabiliyor.

Türkiye dışında nasıl algılanıyor?

Türkiye dışında, o ölçüde bir çarpıklığa şahit olmadım ben; zaten öyle oysaydı iflah etmezlerdi. Aslında hareketin açılım yerleri, belli entelijans servislerinin çok hassas olduğu, buna paralel olarak kuşkunun da beraber geliştiği yerler olmasına, ayrıca hem içten, hem de dıştan onca tahrikler olmasına rağmen oralarda problem olmadı.

Mesela, kendi dinlerine, diyanetlerine sıkı sıkıya bağlı olan, kendi mezheplerinin dışında başka hiçbir şeyi iflah etmeyen ülkelerde bile, oralara giden eğitim gönüllülerine hüsn ü kabul gösterilmesi (hoş karşılama), objektif baktıklarını, yararlı gördükleri için kabul ettiklerini gösteriyor. Fakat Türkiye'de aynı ölçüde –her kesimce- hüsnükabul gösterildiği söylenemez.

Bu geçici bir dönem mi, konjonktürel mi?

Belki bazılarımıza duyulan antipatiden ve bazı tavırlarımızın yanlış yorumlanmasından dolayı konjonktürel denilebilir. Burada sübjektif bir şey arz edeyim; bu hareket dünyanın değişik yerlerinde farklı görüşlere sahip insanlar tarafından tasvip edilmesine rağmen, Türkiye'de bazı kimseler karşı çıkmaya, sert davranmaya devam edince, kendi kendime belki yüz defa dedim ki; 'Ya Rabbi, Türk milletinin adını, dilini kültürünü dünyaya tanıtan bu önemli harekete eğer benim şahsımdan dolayı antipati duyuyorlarsa, benim canımı al ama bu harekete zarar verme.' Benim milletime, dinime ve diyanetime hizmetten başka mülahazam olmadı.

Bu hususu arz etme gereği duydum; çünkü, eğer bu hareket dünyanın değişik yerlerinde ve birbirine zıt, birbirinden çok farklı anlayışların hepsi tarafından makul ve makbul bulunuyor, ama sadece bir yerde tasvip edilmiyorsa, o zaman dönüp ya onları sorgulamak lazım ya da kendimizi...

Başkalarını sorgulamaya kalkarsak, sorgulama alanını genişletme ve su-i zanlara girmiş olabiliriz. Bu konuda nefis muhasebesi yapmak daha mümince bir davranıştır. Eğer, kendi kusurlarımızdan dolayı yanlış anlaşılmış ve farklı algılanmışsak, demek ki suçlu biziz. Acaba bazı kimselerce neden bize karşı antipati duyuluyor diyerek, tavır ve davranışlarımızı yeniden gözden geçirmek lazım. Kimseyi suçlamak istemem; 'herhalde üslup hatası yaptık' derim.

Üslup hatası yaptık derken, neyi kastediyorsunuz?

Meseleye –belki de- tamamen, dini bir hareket görünümü verme gibi hatalar yapmış olabiliriz. Bazılarını da belki "Türk Milleti" mülahazası rahatsız etmiştir. Bunlar haziran fırtınasında ortaya çıktı. Birbirine zıt gibi görünse de okumuş, önemli yerlere gelmiş zatlardan bazıları, "Ne hakla haddinizi aşıp 'pantürkizm', 'panislamizm' gibi mülahazalarla dünyaya açılıyorsunuz" dediler...

Bununla da kalmayıp belki devletlerin belli kurumlarını da aşarak, oralara bazı şeyler göndermek suretiyle, o ülkelerin servislerinin kafalarını karıştırdılar. Bu açıdan da herhalde

biz kendimizi çok iyi ifade edemedik, 'yakın duralım, kendimizi iyi anlatalım' diye düşündük. Hoşgörü süreci biraz da buna matuftu (yönelik). Fakat bazılarına uzanan ellerimiz havada kaldı; hiç randevu vermeyenler oldu, önce randevu verdikleri halde sonra 'gelmeyin' diyenler oldu. Bunları anlamakta zorlanıyorum ama, insan tabiatı yani.. İnananı da inanmayı da, din kabul edeni de etmeyi de bazı şeylere kilitlenmiş olabiliyor.

Ama, neticede biz de Batı gibi bir aydınlanma süreci yaşıyoruz. Orada da ciddi sertlikler, husumetler ve müsamahasızlıklar yaşandı; giyotinlerle ve yakılarak öldürülen insanlar oldu. Neticede alanları belirleyerek ya da aydınlanma ile bu fırtınaların önünü aldılar. Ben Türkiye'de de bir gün gerçeklerin ortaya çıkacağına inanıyorum. Hatta başladığını söyleyebilirim.

Çünkü, önemli bir nispette elit sınıf takdir ediyor artık bunları. Bazıları da yapılanlar çok güzel, ama keşke arkasında falanlar, filanlar olmasaydı diyorlar.

Yapılan işler beğeniliyor, yapanlar beğenilmiyor, Öyle bir şey mi bu?

Fikir bazı kimseler tarafından ortaya atılmış olabilir, fakat önemli olan bu düşüncenin toplum tarafından benimsenmesidir. O zaman arkasında falan filan kalmaz aslında. Nasıl ki milli mücadelede toplum, düşmanları memleketten atma fikrini benimsemişti ve bunu yaparken,

İstanbul'un Antep'ten, Urfa'dan, Maraş'tan, hatta hemen yanı başındaki Bandırma'dan, Balıkesir'den haberi yoktu.

Orada insanlar benimsedikleri fikir istikametinde bir şeyler yapıyordu; sonra İstanbul bu işe karışmak istedi. Pek çok entelektüelin kabul ettiği gibi, sonra Ankara idaresi halkın içinde başlamış ve devam eden bu işi organize etti. Şimdi bu hareket de toplum tarafından benimsenmiş ve halka mal olmuştur. Birbirinden habersiz ama herkes bir şeyler yapıyor. Önemli olan bu fikrin millet tarafından benimsenmiş olmasıdır; eğer faydalı bulunmasaydı, güvenilmeseydi, yararlı olacağına inanılmasaydı benimsenmezdi ve bu gönüllüler hareketi de olmazdı. O zaman 'örneği kendinden' de olmazdı. Örneği kendinden olmayan hareketler de zaten çok fazla devam edemezler...

Son Güncelleme (13.12.2007)

Bin Ladin, İslâm'ın Çehresini Kararttı

Milliyet 18.01.2005

İzlenim

Fethullah Gülen'le birlikte dış doktoruna da gittik. Arabaya binerken, yine şeker dizlerine vurmuştu. Yürümekte zorlandığı görülüyordu. Dış doktoru 15 dakika uzaktaydı. Gülen, daha

önce bir iki sefer yine gelmiş buraya. Doktor ve hemşireler tanıyorlar onu. Oldukça sıcak karşıladılar. Dişçi koltuğunda yaklaşık bir saat oturdu. Sanıyorum köprü yapacaklardı. Burada kalbi Gülen'i biraz zorladı. Gittiği her yere olduğu gibi, Gülen buradaki doktor ve hemşirelere de hediye götürmeyi ihmal etmedi. Bugünkü hediyeler arasında Türk lokumu da vardı.

İslâm'dan taban tabana zıt iki söylem nasıl çıkabiliyor: Ladin'in terör, Gülen'in sevgi, diyalog, hoşgörü söylemi. İkisinde de kaynak olarak din gösteriliyor...

Bin Ladin ailesi, zannediyorum 30'a yakın evladiyla geniş bir aile, aynı zamanda devlete borç verecek kadar da mali güce sahipler. Hacca gittiğimde o aileden birisi ile tanışmıştım. Mazbut bir insandı. Ailelerinin onu reddettiğini söylemişti. O zamanlar Afganistan'da ABD tarafından Ruslara karşı kullanıldığı ve Suudi Arabistan'a giriş yasağının olduğu söyleniyordu.

Hangi tarihlerdeydi?

Zannediyorum, 74 yılındaydı. O zaman Ruslara karşı kullanıldığı için, insanların ilgisine mazhar oluyordu belki, ama ben hiç alaka duymamıştım. Daha sonrasını biliyorsunuz zaten. Bin Ladin denilince terörün babası akla geliyor. Sık sık ortaya çıkarılan videolarda, sakalı, sarığı ve elindeki silahıyla oluşturulan imaj, sanki Müslümanlara karşı nefret uyarmak için betahsis (özellikle) yapılıyor gibi.

Belki, Ladin'in fikirlerinde yalnız olmayabileceğini, onun gibi düşünen başkalarının da çıkabileceğini eklemek lazım. Bir yönüyle bakılacak olursa –uygun düşmeyecek belki ama- bir buçuk milyarlık Müslüman dünyanın içinde böyle üç beş tane sergerdanın (başıboş) çıkmış olmasını. İslâmi bünyenin ifrazatı (dışkı) saymak da mümkündür. Yakışıksız davranışlarıyla İslâmın pırıl pırıl çehresini karartıyor, yeryüzünde Müslümanlığı anlatacak olanların manevra alanlarını daraltarak işlerini zorlaştırıyorlar. Bu terör meselesi herkesin sırtına vurulmuş öyle ağır bir yük oldu ki, ondan kurtulmak için verilen emekle İslâmın güzelliklerini anlatıp pek çok insanın gönlüne girmek mümkündü. Şimdi Müslümanlar, kendilerini anlatma adına işe başlarken önce karşısındakini, kendisinin terörist olmadığına, radikalce davranmadığına ya da canlı bomba olmadığına inandırmak, onu ikna etmek için uğraşmak mecburiyetinde kalıyor.

Aynı kaynaklardan birbirine zıt iki görüş nasıl çıkıyor?

Bin Ladin, Kur'an'a ve sünnete dayandığını kendince söyleyebilir. Şayet Allah beni Müslümanların küçük fertlerinden bir fert olarak kabul buyuracaksa, İslâm mütefekkirlerinin (düşünür, sosyologlarının, hukukçularının) düşüncelerine dayandığımızı, Müslümanların içinde neşet etmiş (ortaya çıkmak) felsefeci, sosyolog ve İslâmı çok iyi bilenlerin de büyük çoğunluk itibarıyla bizim recamızda (dileğimiz) müttefik olduklarını söyleyebilirim.

Eğer Efendimiz ve Raşit halifelerin uygulamaları esas alınacaksa, orada Bin Ladin'den söz edilemez, onun yaptıklarıyla Efendimizin icraatları katiyen aynı çizgide ele alınamaz. Siyer felsefesi mantığıyla Efendimizin seriye-i seniyyeleri tahlil edilirse, adeta kendisini bir yerlere çekenlere karşı meşru müdafaa hakkını kullanarak kendi paktının savunmasını yaptığı görülür.

Ya da kendi sistemine veya paktına karşı anlaşmaları bozup ihanet edenleri tedip maksatlı hareket etmiştir ki, bu da çok normaldir ve Mekke'nin fethi de böyle bir ihanetin sonucunda gerçekleşmiştir. Bugün, modern demokrasilerde de oluyor böyle şeyler ve BM de sesini çıkarmıyor. Mesela bazıları demokrasiyi oturtmak için Irak'a girdiklerini söylüyorsa şayet, böyle düşünen insanların Efendimizin yaptıklarına söyleyecekleri hiçbir şey olamaz.

Bin Ladin'in bakışı?

Efendimizin uygulamalarını esas alırsak, Bin Ladin'in meseleye bütüncül bir nazarla bakmadığı ortaya çıkar. Kitap, sünnet ve selefi salihinin anlayışlarına genel nazarla bakmıyor, sadece bazı yerleri alıyor demektir. Çok kullanılan bir örnek vardır: Ordu Bizans önlerine gelmiş, askerin üzerine taşlar, oklar atılıyor, kılıç çalınıyor, kafalarından aşağı kızgın yağlar dökülüyor. Bu arada birileri ayet okuyarak "Ellerinizi kendinizi tehlikeye atmayın" diye bağırmaya başlıyorlar.

Eba Eyüp el-Ensârî müdahale ediyor: "Yanlış anlıyorsunuz. Bu ayet bizi ikaz sadedinde geldi. Ayet, 'Size verdiğimiz şeyleri, mallarınızı ve canlarınızı Allah yolunda infak edin. Eğer infak etmeniz gerektiği yerde siz mallarınızı ve canlarınızı ortaya koymazsanız ellerinizle kendinizi tehlikeye atmış olursunuz' manasına gelir" diyerek yanlış anlaşılmayı düzeltiyor. Yani Çanakkale'de, İstiklal Savaşı'nda canlarınızı ortaya koymazsanız, bütün bir milleti tehlikeye atmış olursunuz, bunun manası budur.

Yine aynı şekilde öncesine, sonrasına bakmadan "Müşrikleri nerede görürseniz öldürün" kısmı alınıyor ve aynı şekilde benzer yanlış sonuçlar çıkarılıyor. Bunun manası sizi kabul etmiş, içinize girmiş sonra da başkaldırmış ve düşmanca tavırlara girerek millete ihanet etmiş kişiler olursa cezalandırın, demektir. Bu tür başkaldırıları karşı her devlet kendini korur, asileri tedip eder. Konunun devamında, "Sonra döner gelir, namaz kılar, oruç tutar ve eski çizgilerini bulurlarsa ellerinizi onlardan çekin" deniliyor. Konu siyak ve sibakından (bağlamından) koparılarak cımbızlanır gibi bir kelimeye bağlı olarak alınırsa, o zaman Bin Ladin ve benzerlerinin mülahazaları çıkar karşımıza.

Sorunu metodolojik mi görüyorsunuz?

Evet. Meseleye tek taraflı yaklaşıyor. Müslüman denildiği zaman eğer bu kelimenin arkasında insanlığın iftihar tablosu, Kur'an ve sünnet görülmüyorsa, bizim kaba ve haşın

davranışlarımız onlara perde oluyor ve çehrelerini karartıyorsa o zaman biz iyilik değil, büyük kötülük yapıyoruz demektir. Bugün Ladin hayatta mı, değil mi belli değil. Dilerim o ölmüş olsun, böyle çarpık bir anlayıştan Müslümanlar kurtulsunlar.

Irak'ta kaçırılıp kafası kesilenler hakkında ne düşünüyorsunuz? İslâm adına yapıldığı söylenen bu davranışa din nasıl bakıyor?

Öncelikle usul bakımından oradakiler esir değil, rehindirler. Çoğu rehin alınıyor ve öldürülüyor. Eğer bunu oradaki Müslümanlar yapıyorlarsa, din adına ciddi bir cinayet işliyorlar demektir.

Çünkü, "Hiçbir insan başkasının suçundan dolayı cezalandırılmaz" düsturu, Kur'an'ın önemli bir düsturudur. Tavrıları ülkelerini işgal eden bir millete ise, o zaman yapmaları gerekli olan şey, onlar karşısında yiğitçe bir istiklal mücadelesi başlatmaktır.

Amerika oraya girdiği zaman, abarta abarta anlattıkları tümenleri, kolorduları, ordularını harekete geçirselardı. Türk Milleti'nin bir dönemde Çanakkale'de, Balkanlar'da yaptığı gibi, orada ya devlet başa ya kuzgun leşe deselerdi. Savaşanların yarısı ölseydi, Çanakkale'de şehit düşen Mehmetçik gibi, geriye kalanları en azından hür bir ülkenin temsilcisi olurlardı.

Mücadele edilmesi gerekli olan yerde savaşmayıp sonra Amerikalıların oradan çekilmesi için masum insanları tutacak ve öldüreceksiniz, böyle şey olmaz.

Bu yoldan bir neticeye ulaşmaları mümkün değildir. Meselenin bir diğer yanı da şudur; eğer o cinayetler oradaki bazı servisler tarafından yapılıyorsa şayet, o zaman meseleyi kızıştırmak için yapıyorlar demektir. Mesela Türk müteşebbisler oradan elini eteğini çeksin isteniyordur. Mesela, büyükelçiliğin korumasını üstlenmek için giden güvenlik görevlilerine yapılan zalimce saldırı affedilebilir bir şey değildir. Belli ki, birileri orada meseleyi karıştırmak istiyor. Allah'a inanmış bir Müslüman'ın bu işleri yapacağına ben ihtimal vermiyorum. Gözünün dönmüş olması lazım ki yapabilsin.

zorunlu Din Dersi Evren'in Sevabı

Milliyet 17.01.2005

İzlenim

Arda Yavuz'la her akşam o gün çekilen fotoğrafları inceliyorduk. Bu bazen saatler alıyordu. Bir ara, "Arda, çok güzel, çok özel fotoğraflar çektik. Ama Türkiye'den gelirken giydiği takım elbisenin fotoğrafını henüz yakalayamadık" dedim. Ertesi gün aynı konuyu açtığım arkadaşlar; "Kaç gündür o elbiseyi giyiyor. Farkında değilsiniz, çoktan çektiniz" dediler. O gün röportaja başlarken Gülen'e sordum: "Üzerinizdeki takım elbise Türkiye'den gelirken giydiğiniz mi?" Gülen de "Evet, altı yıldır koruyorum. Hiç yıkatmadım, tozunu bile aldırmadım. Tozunda,

kokusunda Türkiye var" dedi. Gülen yaptığımız bütün röportajlarda bu "Türkiyeli takım elbise"yi giydi.

Hem radikal İslamcılar hem de bazı laikler "İslam bütün hayatı kapsar" diyor. Mesela Anayasa Mahkemesi bu sebeple bizde Batı'daki gibi liberal bir laiklik olmayacağını söylüyor, bilinen laiklik anlayışını savunuyor. Radikal İslamcılar da aynı sebeple laikliğe karşı çıkıyor, İslam'ın devleti de kapsamasını istiyor. İslam neyi kapsar, neyi fertlere, neyi akla bırakır?

Beşeriyetin geldiği seviye itibariyle, önemli görülen şeylerden biri de inanma ve inandığı gibi yaşayabilme hakkının insana verilmesidir. Belli bir dönemde sistemi oturtmak için farklı davranılmış olabilir; ama bugün Türkiye'de demokrasi benimsenmiştir. Belki bundan 10 yıl önce biri çıkıp, "demokrasi artık dönüşü olmayan süreçtir" dediği zaman (Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı'nın açılışındaki konuşmasına atıfta bulunuyor) sorgulanıyordu. Ama şimdi herkes çeşitli şekilleriyle demokrasiden bahsettiğine göre, artık demokrasi içinde bazı çareler bulunabilir.

"İslam bütün hayatı kapsar" anlayışında ortaya çıkan karşıtlık...

Bu tür cepheleşmeler, tavırların karşılıklı sertleşmesinden dolayı aşılamıyor. Taraflardan biri biraz yumuşasa diğer taraf da yumuşayacak. AB süreci de sanki Müslümanlığın tamamını

yaşayabilmek için vesile kılınacakmış gibi bir endişe var zannediyorum. Bu da gerilime sebebiyet veriyor.

Dinin bütün hayatı kapsadığına inanan birisi bazı konularda daha yumuşak davranmayı nasıl başaracak?

Din hayattır, yaşandıkça var olur. Dini yaşarken dikkat edilmesi gereken öncelikler vardır. Mesela, dinin muhkemâtı dediğimiz temel esaslar önceliklidir ve kimsenin bunlardan taviz verme hakkı yoktur. İkinci olarak, bir Müslüman'ın, ferdî ve ailevî olarak Kur'an ve sünnette emredilen ferdi ve ailevî hususları nasıl anlıyorsa o şekilde yaşamasına fırsat verilmeli, sınırlar çekerek yaşama alanı daraltılmamalıdır. Diğer taraftan, Müslümanca yaşamaya çalışanların da bazı şeyleri karıştırmamaya azami dikkat göstermesi icap ediyor.

Mesela ne gibi karışıklıklar oluyor?

Dinin furuâtı bazen usulün yerine konuluyor gibi bir hal oluyor. Mesela, namaz gibi, oruç gibi dinin muhkemâtından olan şeyler aynı zamanda ferdî hayatta yaşanabilecek emirlerdendir. Aşırı, laikliğe karşı çıkanlar, dinin, ferdî ve ailevî hayatta yaşanabilecek emirlerini uygulamakta ne kadar titiz olduklarına bir bakmalıdırlar. Acaba bunları milimi milimine yaşayabiliyor muyuz? Utanarak ifade ediyorum, eğer bir vakit namaz kaçırmışsak, bir gün oruç tutmamışsak, başka iddialarda bulunurken bir düşünmeli ve Allah'tan utanmalıyız. Çünkü,

bunlar taviz verilmemesi gereken şeylerdir. İslam'ın namaz, zekat, oruç gibi emirlerinden, kusuru olanlar bence, dinde ciddi kusur ediyor demektir. İftira edenler, gıybet edenler, ellerine kalemi alıp, Müslümanların yamacına geçenler dinde ciddi kusur ediyor demektir. Gıybet için Allah Rasûlü, "zinadan daha şiddetlidir" diyor, iftira için "affedilmez bir günahtır" diyor. Bu tür kusurlarımız varsa dinin tamamiyetinden söz etmek dine karşı saygısızlık olur. Allah aşkına, önce şahsi hayat, çocuklarımızın terbiyesi, fikir hayatımız ve kalp hayatımız adına dinin tamamiyetini bir yaşayalım.

Sonra...

Bu tamamiyetin meyveleri hayatımızda bir görülsün. Yani biz, dinimizin rahatlıkla yaşanabilecek kısımlarında kusurlarımız varken, kebairi irtikap ederken bir taraftan da tamamiyet mülahazasıyla kalkıp başkalarıyla kavga etme çelişkisinden kurtulalım. Bu bizim hatamızdır. Ondan sonra diyelim ki, şu hususlarda dinimizin emirlerini tam yerine getiremediğimiz için vicdanımız rahat değil. Gelin, siz de hükümlerinizi ihtimallere bina etmekten kurtulun, insaf sınırları içinde bunlara çare bulalım.

Bulunabilir mi sizce?

Bugün demokrasinin çok farklı şekilleri var: Hristiyan demokratlar, sosyal demokratlar, liberal demokratlar... İslami duygu ve düşüncelere içinde yer veren, açılımlarını ona bağlayan

bir demokrasi neden olmasın ki! İnsanız ve bir kısım ihtiyaçlarımız var. İçimizde ebed duygusu var, yok olmak istemiyoruz. Allah'tan ve onun vaat ettiği ebedi hayattan başka hiçbir şeyle tatmin olamıyorum ben. Önümde ebedi bir hayat olduğunu düşünmesem, ölünce yok olacağımı bilsem, hep anguaz (karın üstü kaslarının veya boğazın kasılmasına yol açan, ruhsal ve fiziksel bir rahatsızlık) yaşarım, bunalıma girerim. Ben ebediyet duygusuyla, Allah'a kavuşma mülahazasıyla soluk alıp veriyorum. İnsanî bir demokrasi olacaksa, beni her şeyimle kucaklamalı ve bu tür ihtiyaçlarıma da cevap verecek şekilde geliştirilmelidir.

Diyorsunuz ki, demokrasinin metafizik boyutu da olmalı..

İnsana kol kanat gerilmeli. Metafiziğe ihtiyaç duyan varsa, eğitim ve öğretimini de vererek ihtiyacı karşılama yolları gösterilmeli. Boşluk bırakmamak lazım; mektep, sokak, mabet ve aile insanın elinden tutmalı. Bence gelişmiş bir demokraside, dünyayı seküler bir insan olarak huzur içinde yaşama imkanı da, ahireti bir ahiret insanı gibi yaşama imkanı da bulunabilmelidir. İsteyen sahabe gibi yaşayabilmelidir. Demokrasi de bir gelişme süreci yaşıyor. Mesela, biz çoktan beri demokrasiye geçmişiz, ama Kopenhag Kriterleri, eksiklerimizin boyutlarını fark ettirdi. Bu süreç tekamül ede ede kendi kemaline doğru gidecek. Nitekim Avrupalılar da hala bir demokratlaşma vetiresi (süreç) yaşıyorlar; tamamladıkları, mükemmeli yakaladıklarını söylemek zordur. Bir gün kalbi, ruhi, fikri, hissi...

Bütün ihtiyaçlarımızı demokrasi şemsiyesi altında karşılayabileceğimiz ortamların oluşacağına ben inanıyorum; o istikamete doğru ilerlediğimizi de görüyorum. Laikçi ve İslamcı (bu tabirlerden hoşlanmadığımı ifade etmeliyim) taraflar arasındaki sertliğin de yumuşayacağına inanıyorum. Zaten okumuş, entelektüel insanların anlayışlı olmaları, meseleleri vehimlere bağlayarak hayali korkular yaşamaktan kurtulmaları lazımdır.

İki tarafın da...

İki tarafın da.

Dinin devlete, devletin dine hangi oranda ihtiyacı var?

İnsanların dinlerini gönül rahatlığıyla yaşayıp huzur duyabilmeleri için devletin kol kanat germesine, ortam hazırlamasına ihtiyaç vardır. Dinin, fertleri kıvama erdirmeye, aile ve toplumu düzene sokma, vicdanlara hükmederek kalplerin kapısını aralama ve bu yolla önü alınamayacak birçok kötülüğü önleme hususunda dinin sahip olduğu yenilmez güce ihtiyacı vardır. İyi bir din eğitimi ile devlet bu gücü arkasına almaya bakmalı. Çünkü, insan sadece dünyevi bir varlık değildir; uhrevi yanları da vardır ve dinin ona kazandırdığı şeyleri seküler mülahazalarla kazandırma imkanı bulunmamaktadır. Mesela, bir Allah'a ve ahirete inanan birisi olarak bir de inanmayan birisi olarak kardeşi veya arkadaşı ölmüş bir çocuğa ne söyleyeceğimizi düşünelim. Bu konuda dinin verdiği teselliği hiçbir kanun ve nizam veremez.

Dinin bu gücünden istifade etmeleri lazım. Gençlik galeyanını yaşayan delikanlıların uyuşturucuya, teröre, satanizme daha pek çok yanlış işlere girmesini önlemenin en müessir yolu Allah'ın mevcudiyeti ve bir gün yaptıkları her şeyden Allah'a hesap verecekleri mülahazasıyla yetiştirilmeleridir. Kanun ve nizamla bunların önünün alınamadığı ortadadır. Caydırıcı tedbirler, kanun ve nizam mutlaka olmalıdır; ama eğitim hepsinden önemlidir. Eğitimde de dinin fevkalade müessir bir yönü vardır.

Sizin önemli gördüğünüz bu yaklaşımın laikliğe ters olduğunu düşünen çok insan var

Evet var. Ama ben eğitimde dinin çok önemli olduğunu bir kere daha tekrar edeceğim. Müsaadenizle bu konuyla ilgili antrparantez bir mülahazamı arz edeceğim: Evren Paşa demokrasinin kesintiye uğraması ve daha pek çok açıdan tenkit edildi. Ama seçmeli din derslerini mecburi yapmakla yararlı bir iş yapmıştır. Gençlerin çoğu onun bu icraatı vesilesiyle din eğitiminden nasiplerini almışlardır. Bu iş kanaatimce öyle büyüktür ki –doğrusunu Allah bilir- hiçbir sevabı olmasa bile bu icraatı ona yetebilir, ahirette kurtuluşuna vesile olabilir, cennete de gidebilir.

Devlet adamlarımız dinin etkisini göz ardı etmemeliler. Yoksa bugün şikâyet konusu olan tinercilerin, kapkaççıların önünü alma imkânı çok zordur. Ancak Allah korkusu bu insanların ellerini tutar. Ayrıca hastalar, sakatlar, ölümün eşğine gelmiş ihtiyarlar var. Ölüm her gün

gözlerinde tülленir bunların. Ahiret inancından başka ne vardır ki, bu insanların ruhundaki feryadı dindirebilsin. Öyleyse devlet adamlarımız dinin bu yenilmez esaslarından yararlanarak, fertleri birer maneviyat insanı haline getirebilirler ve böylece asayiş ve emniyetin teminini kolaylaştırırlar. Bu din, eğitimi verildiği zaman kanuna, nizama, kanun adamlarına, zabıtaya ve mahkemelere ihtiyaç kalmayacak demek değildir. Bunlara yine ihtiyaç olacaktır ama problemlili insan sayısının azalmasına yardım edeceği için işleri kolaylaşacaktır. Zannediyorum bu anlayışımı paylaşabilecek pek çok insan vardır.

Kasetlerdeki Sözler Montajla Çarpıtıldı

Milliyet 16.01.2005

İzlenim

Sohbetler ve Ölüm...

Gülen, ikinci vaktinden sonra zaman zaman gelen birkaç misafiriyle sohbet ediyor. Bu sohbetlerin birisinde söylediği şu cümle bana çok anlamlı geldi: "Kâfire kâfir demek müminin vazifesi değil. Kâfir demek insanın insanlığına saygısızlıktır." Gülen, o ikinci sohbetlerinde ölümden, ahirette büyük buluşmadan, şuurlu kul olmaktan, kul hakkından, hayatın

manasından, insanın derinliğinden, İslamı iyi temsil etmekten ve elbette Türkiye'den çok bahsediyor. Ölüm vurgusu, onda büyük bir özlem olarak karşılık buluyor. Ölümü böylesine arzulayan bir başka insan hiç görmedim. Korkup kaçma değil, koşup kavuşma gibi algılıyor Gülen ölümü. Ölümü anlatırken elini şakağına dayadı ve "Akif'in ölümünden kısa bir süre önce böyle bir fotoğrafı var" demişti ki, Arda Yavuz bu fırsatı kaçırmadı...

Kasetlerdeki yer alan sözler hakkında ne diyeceksiniz?

Kasetlerde anlattıklarım bazıları tarafından kesildi, biçildi, değişik montajlarla farklı kalıplara sokuldu ve sözlerimde çıkarmalar, eklemeler yapılarak hiç düşünmediğim şeyler söylemişim gibi neşredildi. Mesela o kasetlerin bir yerinde "Allah CHP'nin belâsını versin, diyemezsiniz" diyorum. Cümlelerin sonundaki "diyemezsiniz" kelimesini çıkarmış ve ben "Allah, CHP'nin belasını versin.." demişim gibi neşretmişlerdi.

Ayrıca, kullandığım bazı kelime ve kavramlar yanlış yorumlanmış veya kasten çarpıtılmıştı. Mesela, "mâmelekimi satma" şeklindeki sözüm, "memleketi satma" olarak medyada yer almıştı. Halbuki, "mâmelek" şahsî, ferdî mülk demektir. Hemen bütün itham ve iddialar bu tür çarpıtmalara dayandırılıyordu.

Ayrıca, Türkiye'de maalesef herkesin kabul ettiği ve son birkaç yılda açıkça ortaya çıktığı üzere, kısmen de olsa kirlenmiş bir yapı vardı. Bu yapıdan menfaat umanlar ve yükselişlerini,

geleceklerini bu yapının devamında görenler mevcuttu. Mesela, rüşvet gibi bir ahlaksızlığı irtikap edenler, rüşvete "haram" diyenleri kendi bulundukları yerde istemiyorlardı. Bunlar, belli mevkilerde temiz, dürüst, âdil, dindar idareci ve memurların bulunmasına tahammül edemiyor ve onların varlığından rahatsızlık duyuyorlardı. Ben de milletimin her ferdi gibi devlette temiz ve dürüst memurların bulunmasını istemişsem; bunun hakkımın ötesinde bir vazifem olduğu düşünölmeli ve sözlerim önyargıyla değil de bu zaviyeden ele alınmalıydı.

Dinin de nihai hedefinin devlet olduğu fikri çok işlendi, işleniyor. Siz 90'lı yılların başlarında İslam'ın emirlerinin yüzde 95'i bireye bakar, kalanı devletle ilgilidir demiştiniz. Dinin tam anlamıyla yaşanması için bu yüzde 5'lik dilimin önemi, anlamı nedir? Müminin hedefi aynı zamanda devlet mi olmalı?

O söz Bediüzzaman'a aittir. Ben de zannediyorum, demokratik çerçeve içinde kalınsa, "Kamusal alan" gibi kayıtlar koyarak daraltmalara gidilmese, insanlar dininin yüzde 95'ini, belki de yüzde 97'sini kimsenin endişelenmesine mahal bırakmayacak şekilde yaşar. Diğer kısma, yani yüzde 3 ya da 5'lik kısma gelince, bazıları "Din ve vicdan işidir" derler; ben buna iştirak edemiyorum.

Tamamıyla bir vicdan işinden ibaret değildir o, zira dinin sosyal hayatın içinde de, değişik dönemlerde idarenin içinde de yeri olur. Fakat bu konuların belli ölçüde izafi tarafları, tarihsel

tarafları vardır. Mesela, ne seçim şekli, ne de idare konusunda tek bir şekil gösterme imkânı yoktur. Tarihi sürece bakarsak, Hz. Ebu Bekir halk tarafından seçilmiştir; ama Hz. Ömer, Hz. Ebu Bekir tarafından aday gösterilerek seçilmiştir. Hz. Osman, Hz. Ömer'in işaret ettiği aşere-i mübeşşere grubu içinden seçilmiş, Hz. Ali'nin seçimi biraz da muhalefetli olmuş, dolayısıyla Şam idaresine meydan açılmış ve Muaviye'ye fırsat doğmuş. Emeviler döneminde babadan oğula geçmeye başlamış, nitekim Osmanlılarda da öyle olmuş. Demek ki dinin usulü mahfuz bir kısım muhkematı (kesin hüküm) vardır, bunlara hiç müdahale edilmemiştir; ama onun dışında izafi hakikati olan kısımlar içtihat alanları, istinbat (hüküm çıkarma) alanları olarak açık bırakılmıştır ki, şartlara ve ihtiyaçlara göre değerlendirebilsin.

Hâkimiyet milletindir sözü neden tartışmalara neden oluyor?

Bazıları onu ilahi hâkimiyete karşı bir alternatif olarak görüyor olabilirler; ama "Hâkimiyet bila kayduşşart milletindir" sözü Meclis'te söylendiği zaman, orada Tahiru'l-Mevlevi, Mehmet Akif, Hasan Basri Çantay gibi kimseler vardı ve bir karşı tavırları olmadı.

Demek ki o dönemde alternatif olarak algılanmadı ya da onların başka bir bildikleri vardı. Belki de onlar bu sözü monarşik idarenin alternatifi olarak görüyorlardı. Hz. Ebu Bekir döneminde olduğu gibi seçimi halkın yapmasını ve o dönemde olduğu gibi cumhuri bir sistemin olmasını anlıyorlardı. Eğer bu mevzu Allah hâkimiyetinin alternatifi şeklinde

görüldüğü halde seslerini çıkarmadıysa haksızlık karşısında susan dilsiz şeytan olmuş olurlar. Oysa onların içinde sükût etmeyecek kadar imanı polat insanlar vardı. Meseleyi çok iyi tespit etmek lazım; zannediyorum bu çerçevede bakılırsa problem kalmayacaktır.

Fakat birileri sekülerleşme mevzuunda çok ifrata düşüyorlar. Laikliği farklı anlıyorlar. Din-devlet ayırımından daha ziyade dine Descartes'in ilim ve din arasında bir hat koyup bir kırmızı çizgi çekip birbirlerinin alanlarını ihlal etmesinler mülahazası gibi bakıyorlar. Yani problem tek taraflı değil. Farklı noktalardan besleniyor.

Haberlerde İlhami Erdil Paşa'yı mahkemede sanık sandalyesinde hâkim karşısında gördüğünüzde neler düşündünüz?

Mahkemesi devam eden bir davada fikir beyan etmek uygun düşmeyeceği için sorunuza başka bir zaviyeden cevap vermek istiyorum. Kanaatimce birbirine karıştırmadan icaplarını yerine getirmeye azami hassasiyet gösterilmesi lazım gelen iki husus vardır: Birincisi, hakkın ve adaletin yerini bulması meselesi, ikincisi de, yargı önüne çıkarılanların insani durumudur. Sormuş olduğunuz konuda adaletin yerini bulması için azami gayret sarf etmek lazımdı. Çünkü, milletimizde, başka hiçbir ülkede olmadığı kadar askere karşı bir alaka ve güven vardır. Bu konuda daha önceleri yapılan anketler, güvenirlilik açısından TSK'nın ilk sırayı

aldığını gösteriyordu. Böyle bir müessesenin aleyhinde ileri geri sözler ortaya çıktığı zaman, kurumun yıpranmaması için kendisini aklayacak yollara başvurması çok önemlidir.

Genelkurmay'ın göstermiş olduğu hassasiyeti, bu açıdan yapılması gereken, yerinde bir davranış olarak görüyorum. İnsani boyuta gelince; ben hiçbir zaman düşmüş bir insanın –ister paşa olsun isterse sıradan bir kişi- onurunu kırıcı, onu rencide edici tavırlara girilmesini tasvip etmedim.

Erdil Paşa'yı görünce neler düşündüğünüzü almakta ısrar etsem...

Paşa'yı eşi ve kızıyla birlikte sanık sandalyesinde, kameraların karşısında mahcubiyet içinde görünce yüreğim yandı. Onun emekli olduğu müessesede insanlar itibarları konusunda çok hassas davranırlar.

Bugün onların mahcubiyetini afişe edenler, görevde bulunduğu zamanlarda saygıda kusur etmiyor, belki de bu konuları bildikleri halde söylemeye cesaret edemiyorlardı. Ama şimdi düşünce, düşmüş bir insanın kafasına basıyormuş gibi bir tavır almak, nesi var, nesi yoksa her şeyi ortaya dökme peşindeymiş gibi davranılması doğru değil.

Hukukun gereğini ihmal etmeden daha yumuşak bir yol bulunmuş olmasını isterdim. Ayrıca medyada bu meselenin daha dikkatli verilmesini isterdim.

Bir de onların icraatlarından dolayı canı yananlar açısından bakarsak..

Öyle de olsa yine bu iki husus birbirine karıştırılmamalıdır. Adaletin yerini bulmuş olması yeterlidir zannediyorum. Bir kere, önemli bir vazifeyi deruhte eden büyüklerimizden birisi ile aynı mekânda bulunmuştuk. Etraftakiler bana biraz fazla alaka göstermişler ve o da bu alakadan rahatsız olmuş, sonra da o rahatsızlığın etkisi ile yapmaması gereken bazı şeyler yapmış. Elimde olmayan bir şeyden dolayı bana karşı yaptıkları tabii ki üzücü oldu. Sonra o şahsın başına bir facia geldi ve çok utandırıcı bir şekilde derdest edilişi medyada da intikal etti. Onun bu halini görünce çok üzüldüm. Çünkü bana yaptığı yanlışlık başkadır, devletin üst makamlarında vazife yapmış insanların rezil edilmesine meydan vermeden yargılanmaları başkadır. Keşke bir yol bulunsa, adaletin gereği yerine getirilirken bir zamanlar milletin önünde yer almış kimseler rezil edilmese, onurlu insanları hasta edebilecek davranışlara girilmese.

O zaman ayrıcalıklı davranılmış olmaz mıydı?

Türkiye hukuk devletiyse herkes eşit olacaktır; ama bazı insanlar konumları ve temsil yönleriyle sadece bir şahıs olmaktan çıkmışlardır. Onlar sadece suç işlemiş bir insan olarak görülürse yapılan muamele sınırları aşarak başkalarının da zan altında kalması ve bir nevi cezalandırması gibi –en azından psikolojik- bazı sonuçların doğmasına sebep olabilir. İnsanların aklında "bu şahıs yakalandı ama kim bilir yakalanmayan nice insan aynı şeyi

yapıyor; bu müessesede kırk haramiler var! gibi düşüncelerin doğmasına, belki de hiçbir yolsuzluğu usulsüzlüğü olmayan insanlar hakkında bile kötü düşüncelerin oluşmasına sebebiyet verebilir. Hasılı, mutlaka hakkın yerini bulmasını sağlamak gerektiği gibi bazı hususi durumların dikkate alınması da lazımdır.

Devlet de Yanılabilir

Milliyet 15.01.2005

İzlenim

Gülen ve Saygı

Gülen'le hem misafirhanede hem de New Jersey'de yeğenlerine ait kaldığı evde konuştuk. Buradaki ev daha sade. İçindeki eşyalarla, eşyaların dizaynıyla tipik bir Türk evi. İnsan yeniden düşünmeden edemiyor, bir insan nasıl olur da kapalı bir mekânda bu kadar uzun süre kalabilir? Gülen çok farklı bir kişilik, onu anlamak, analiz etmek çok zor. Gülen, fikrini ifade ederken, hislerini saklama gereği duymadı konuşurken. Gülen'in dikkat çeken yanlarından birisi; kimsenin kendisine ayağa kalkmasına izin vermiyor. Odaya girdiğinde misafirlerden o hassasiyetini bilmeyenler saygıdan ayağa kalkıyor, o ise her defasında, memnuniyetsizliği yüzüne yansıtarak, "Yapmayın, acemlerin büyüklerine ayağa kalktığı gibi ayağa kalkmayın"

diyor ve ancak oturduklarında odaya giriyor. Bu durum onda anlaşılması zor bir mahcubiyet oluşturuyor.

Adınız çoğu zaman devletle anıldı. Nedir sizin için devletin karşılığı?

Ben, 'Devlet lazımdır, yıpratılmamalıdır' gibi ifadelerle devlet hakkında takdirlerimi -takdir kelimesini tercih yerinde kullanıyorum- dile getirirken, 'en kötü devlet bile devletsizlikten iyidir' kaydını mutlaka düştüm; devleti kutsal görenler gibi takdis etmedim. Böyle bir tercihi de lüzumlu görüyorum, çünkü, devletin olmadığı yerde anarşi, kaos ve başıbozukluk hâkim olur. O zaman fikirler saygı görmez, din-vicdan hürriyeti kalmaz, hakka saygıdan bahsedilemez. Ayrıca bazı zamanlarda insanımız devletsizlikten çok çekmiştir. İşte bu gibi sebeplerden dolayı devletin yanında olmayı aynı zamanda vatandaşlık görevi olarak görüyorum.

Eğer bir de size saygı duyan, sözlerinize ve düşüncelerinize itibar eden insanlar varsa, onları yanıltmamak, ifrat ve tefrite düşmelerine mani olmaya çalışmak gibi bir vazife de ayrıca karşınızda duruyor demektir. Ancak, burada dikkat edilmesi gereken önemli bir husus vardır: Güzel görüp, güzel düşünme, güzel değerlendirmelere varma yolunu tutuyorsak, meseleyi – günümüzde bazı muhaliflerin yaptığı gibi- sürekli tenkide, tahribe, muhalefete, kine, düşmanlığa nefrete bina etmekte fayda mülahaza etmiyorsak, bu bazı yanlışları görmemize

rağmen, onları sinemize çekerek yaptığımız bir tercihtir. Yoksa, 'devlet masumdur, peygamberane bir ismet içindedir, ne yaparsa isabetlidir, asla hata yapmaz' gibi mülahazalarım hiçbir zaman olmadı. Onlar da yanılabilirler.

Sizi fazla devletçi bulanlar olduğu gibi devleti ele geçirmek için planlarınız olduğuna inananlar da var. 1999'da yayımlanan kasetler delil gösteriliyor. Sizin için devlet, ele geçirilmesi gereken bir hedef mi?

Devlete talip olanların hangi yoldan gideceği bellidir. Eğer böyle bir talebim olsaydı, bu milletin bir ferdi olarak ben de o yoldan gidebilirdim. Bağışlarsanız burada sadet harici bir hususu ifade etme lüzumu hissediyorum: Bu tür konularda açıklama yapmak bir yönüyle nefis tezkiyesi (temizlemek) manasına geldiği için çok sıkılıyorum. Çünkü, nefis tezkiyesinde bulunmak, temelde benim düşünceme ters düşüyor. Bu sebeple, sıkılarak diyorum ki, acaba, altmışını geçmiş bir insan hakkında bu tür vehimlere kapılanlar, 'bu insan nasıl yaşamış? Tercihlerini hangi istikamette kullanmış?' diye hiç düşünmüyorlar mı? Arkadaşlarım –bazen açık bazen kapalı ama her zaman- 'dünya ile alakamızı keselim, hayatımızı Cenab-ı Hakk'ın rızasını kazanmaya adayalım, Allah'ın ve Hz. Peygamber'in adını etrafa duyurmaktan başka gayemiz olmasın' demişimdir. Eğer ben dünyaya talip olsaydım, devletin başına geçmek isteseydim, gençliğimden itibaren bu tür taleplerin gerçekleştirilebileceği yerlerde

bulunmaya bakardım. Halbuki benim tercihlerim bellidir. Gençlik heveslerinin galeyanda olduğu günlerini bir cami penceresinde, -bugün bile hatırladıkça burnumun kemiklerini sızlatan- bir tahta kulübede geçirmiş bir insan ne düşünmüş olabilir ki? Kaldı ki, o dönemde sevenlerimiz, sempati duyanlarımız adına bazı teklifler de geliyordu.

Siyasi anlamda mı?

Hem siyasi manada hem de daha farklı, benim boyumu aşacak, hiçbir zaman yapamayacağım işler de teklif edildiği olmuştur. Bağışlayın, bunları açıklamaktan sıkıldığım için tasrih (açıklama) etmeyeceğim.

Şimdi, gençliğinde ayağına kadar gelmiş bu tür fırsatları elinin tersiyle itip tahta kulübesine yönelmiş bir insan, her geceyi 'bu gece son gecem olabilir' mülahazalarıyla geçirdiği dönemde neden ona talip olsun ki? Zannediyorum, bu iddiaların hepsi birtakım garazlardan doğuyor.

Peki neden bu kadar uzak duruyorsunuz? Bir mahzur mu görüyorsunuz?

Hayır, Bir mahzur gördüğümünden değil. Eğer devleti yönetme arzum olsaydı ben de bir yerden adaylığımı koyardım ve kimsenin de bir şey demeye hakkı olmazdı. Ama daha evvel de arz ettiğim gibi, benim gönlümü dolduran, hayallerimi süsleyen şeyler başka. Ben Ahmet Serhendi'lerin, Gazzali'lerin, Harrani'lerin, Akil Mübenci'lerin yaşadığı gibi yaşamayı, onların izini sürerek Hz. Peygamber'in hayat tarzına ulaşmayı ve o yolla Rabbimin rızasını tahsil

etmeyi tercih ediyorum. Ülkemizde bulunan kalbi selim, akliselim, vicdanı engin ve akli eren vatandaşlarımızdan bu işe talip olanlar çıksın, devleti yönetsin. Biz de fikren onlara destek olalım. Faydalı olabileceğimiz noktalar olursa onların istifadesine sunalım. Zaten böyle olursa maksat hasıl olur.

Devletin başında sizin görüşlerinize ters düşen birisi olursa?

Olabilir. Ben bu mevzuda hiçbir zaman saplantı yaşamadım. Devletin başına kim geçerse geçsin aklen de, vicdanen de onu kendi devletim kabul ettim. Mesela, benim devleti ilk tanımam, gençlik dönemimde, merhum Menderes'le oldu. Konuşmalarını hayranlıkla dinlerdim... Anadolu insanıydı, bizim gibi konuşuyordu, civanmertti; haksız yere idam edilişinin inkisarını yaşadım hep.. Demirel devletin başına geçtiği zaman bir yönüyle onu da takdirle karşıladım; fikren de olsa her zaman destek olmaya çalıştım, bir ölçüde destek olunduğunu da zannediyorum.

Turgut Özal ve Bülent Bey geldiği zaman onları da takdirle karşıladım. Zaten ondan sonrasını biliyorsunuz; Mesut Bey'le de, Tansu Hanım'la da görüştüm. Hatta, o zaman bir kısım kargaşaların yaşanma ihtimalini yüksek gördüğüm için, ikisinin bir araya gelmesi halinde yüksek bir oy potansiyeli olacağını ve kargaşanın önünü alma imkânının doğacağını anlatmaya çalıştım. Bu görüşmelerin şahitleri de var. Hasılı, devleti idare eden kim olursa

olsun, 'milletimiz kargaşa yaşamasin, anarşiye sürüklenmesin' gibi mülahazalarla her zaman onların yanında olmaya çalıştık. Bizim derdimiz, devletimizin saygınlığının korunması, dinimize dokunulmaması, dinimizi yaşayabilme imkânlarının sağlanmasıdır.

"Fethullah Gülen hedeflediği teokratik diktatörlüğe yumuşak geçişi sağlamak için başkanlık sistemini destekliyor" diyenler olabilir demiştim. Fakat net bir cevap almadım?

En gelişmemiş toplumlarda bile insanlar sözleri ve yaptıklarıyla yargılanır ve bunlara bakılarak haklarında hüküm verilir. Bütün yaptıklarım ve sözlerim tam 40 yıldır halkın ve hükümetlerin gözü önünde cereyan ettiği gibi, yazdıklarım da ortadadır. Eğer öyle bir mülahazam olsaydı, onlarca senedir hiç olmazsa birkaç kelimeyle o düşüncemin izleri ortaya çıkardı. Gizli hesapları olan bir insanın 40 yıl boyunca ima ve işaret yoluyla dahi bunları sızdırmadan gizleyebilmesi mümkün müdür? Oysa, bazı başka garazları olan marjinal bir kesim haricinde hiç kimsenin bu mevzuda bir şey söylemesi mümkün değildir.

Hem bir ayağı mezarda bir insanın, o mevzuda gerçekten bazı istekleri olsa bile bunu nasıl yapabilir ki! Mukaddimatı hususunda hiçbir başlangıcı yok. Bir köy muhtarlığı ölçüsünde bile hazırlığı yok. Böyle bir iddia ehl-i insafı güldürür. Bu konudaki bütün iddialar tamamen vehimlere ve muhtemellere dayanmaktadır ki, -bir başka röportaj vesilesi söylediklerimi tekrar edeyim- böyle bir mantık veya mantıksızlıkla, her solcuyu totaliter komünist idare

özlemcisi, her ülkücü milliyetçiyi ırkçı ve şovenist, hatta faşist veya nazist idare tarafıslı olmakla suçlamak gerekir. Böyle bir paranoyaya ise deliler bile güler.

Hazreti Ömer Beni Derinden Etkiledi

Milliyet 14.01.2005

İzlenim

Gülen'in Odası

Yaklaşık 4 metre genişliğinde, 8 metre uzunluğundaki odayı Gülen hem çalışma odası hem de yatak odası olarak kullanıyor. Odanın içinde Gülen'in yatağı bir paravanla ayrılmış. Odada, çalışma masası, vitrin, kütüphane, gardırop, yürüme bandı, koltuk, duvarlarda asılı çeşitli tablolar ve Türkiye'nin çeşitli yerlerinden ona gelen içindeki kutularda toprakların yer aldığı bir camekân var. Gülen, zamanının büyük bölümünü bu odada geçiriyor. Belki 20 saatin üzerinde. Doktorlara göre, Gülen'in bantta her gün bir saat yürümesi gerekiyormuş ama o yarım saat yürüyor. Odasında küçük bir balkon var. Buraya Gülen sadece iki sefer çıkmış. Üçüncüsünü de birlikte çıktık. Balkonda Türkiye'den gönderilen küçük kilim ve halılar serili. Kaldığı eve tahminen 150 metre uzaklıkta bir göl var. Oraya da 6 yılda sadece iki sefer gitmiş. Gülen pek dışarı çıkmıyor; "Bir de mevsim hazan olunca ona hiç dayanamıyorum" diyor.

Gülen'in buradaki odasına, hayatına bakınca, onun Amerika'da değil de, Türkiye'de bir yerde yaşadığını düşünüyor insan. Gülen, bulunduğu yeri Türkleştirmiş, adeta Türkiye'den bir parça haline getirmiş.

Siz nasıl bir tarihin eserisiniz?

Kadimden beri gönlüm altın çağların iştiağıyla (özlem) doludur; ama, kendimi tarihte hususi bir yere, net olarak bir-iki kareye oturtamıyorum. Tarih denildiği zaman, merhum Akif'in "Gül devrini görseydim, onun bülbülü olurum, ya Rab beni evvel getireydin ne olurdu!" mısralarında ifade ettiği gibi, gönlüm hep saadet asrında gezse de, -inşallah- ben o çağların bir kere daha yaşanacağına inanıyorum ve böyle bir dönemin arefesinde bizleri yaşattığından dolayı Allah'a şükrediyorum. Benim tarih tasavvurumda, bizler, milletimizin, köklerimizin sürgünü olarak, toplumumuzun iyi dönemlerine bağlanır ve onların bugünkü sürgünleri olarak yer alırız. Ve toplum, ruh ve mana köklerine göre kendisini yeniden bularak kimliksizlikten kurtulur.

Tarihte en çok kimlerden etkilendiniz?

Dört halifenin her biri kendisine ait hususiyetiyle bana çok etkileyici gelir. Mesela Hz. Ebu Bekir, iki sene gibi az bir zamana o kadar çok şey sığdırmıştır ki, onu görmekte zorlanıyorum; onu anlamak için dönemini adeta x-ray ışınlarıyla incelemek lazım diye düşünüyorum. Fakat

Hız. Ömer, daha geniş bir zamanda gerçekleştirdiği açılımlar ve bu açılımlara rağmen kendisini sıfırlamaktaki başarısı, vefatı anında "dünyaya girdiğim gibi çıkarsam kendimi mutlu sayacağım" cümlesiyle dile getirdiği duygulardaki derin mana, hakperestliği ve Allah'ın inayetinden başka dayanak tanımayışıyla bende derin bir hayranlık hissi uyarıyor. Marx'ın da ona hayran olduğunu söylerler.

Mesela, Ömer bin Abdülaziz aklıma gelince gözlerim dolar. Yine, Fatih'e ve özellikle Osman Gazi'ye hayranlık duyarım. Fatih'in İstanbul'un fethi gibi icraatlarına kıyaslanırsa Osman Gazi'nin yaptıkları küçük görünebilir ama o bir millet mimarıdır. Büyük bir oluşumun temellerini atarken, aklî, mantıkî, hissî, ruhî, kalbî, hiçbir yanını boş bırakmayarak zor bir dönemde ortaya koyduğu askeri ve siyasi deha ile çok büyük bir iş yapmıştır.

Said Nursi'nin sizdeki etkisi?

Büyük olarak tanıdığım ve hayatım boyunca hayranlık duyduğum bazı büyükler oldu. Mesela; İmam Rabbani, Mevlana Halid, Gazalî, Aktaab-ı Erbaa, Abdülkadir Geylânî, hususiyle Şeyh'ul Harranî, Hasan'ul Harakanî, Akil Mencî ve Muhammed Bahaüddin hazretleri gibi tasavvuf büyüklerine hayranlık duydum, ölçülerini anlamaya çalıştım.

Onların izlerini takip etmek, Resulullah'ın arkasında yürümek gibi geldi bana. Fakat Bediüzzaman'ın benim açımdan farklılığı, onun bu çağa ait olması ve çağını çok iyi okuması bakımındandır.

Bu çağa ait olması, çağı okuma biçiminin sizin üzerinizdeki tesiri nedir?

Yazmış olduğu eserler, iman hakikatlerine ihtiyaç duyanlar açısından iyi bir reçetedir. Ayrıca, talebeleriyle aralarındaki yazışmaların muhassalas (sonuç) diyebileceğim mektuplar, lahikalar (ek) vardır; orada, kavgasız, gürültüsüz, radikalliğe, teröre girmeden, huzur ve emniyeti ihlal etmeden hizmet yapılabilceğini, düsturlarını (genel kural) ortaya koyarak göstermiştir.

Sadece isimlerini zikrettiğim şahıslar değil, kendilerinden faydalandığım herkese karşı minnet hisleriyle doluyum. Minnettarlığımı onlara dua ederek ifade etmeye çalışıyorum.

Ayrıca günümüz insanının çok istifade ettiği kişilere mesela Necip Fazıl, Nurettin Topçu, Sezaî Karakoç... gibi isimlerini sayarak bazen odamda, bazen yürüme bandımda dua ediyorum.

Size göre Türkiye, ne kadar İslam dünyasına, ne kadar Türk dünyasına, ne kadar Avrupa'ya ait olabilir. Özellikle fiili süreci de hesaba katarak... Bir makalenizin başlığı ile ifade edecek olursam, "Dünya muvazenesinde bir millet" arayışı çerçevesinde baktığınızda nereye ait görüyorsunuz?

Türkiye, hem tarihi, milli ve dini değerlerine bağlı, hem de dini hayat sahasında büyük ölçüde kendi yorumlarını öne çıkaran bir ülkedir. İslamın temel kaynaklarına dayalı esaslar açısından bakılınca da –büyük ölçüde- kendi yorumlarını öne çıkaran bir dünya olduğu görülür.

Dolayısıyla duygu, düşünce, mantık, felsefe ve hayatı yorumlamada kendisine yakın olanlara karşı bir aidiyet söz konusu olabilir ve kimlerle daha çok faslı müşterekleri (ortak değerleri, çıkarları) varsa, birtakım büyük hesapları da onlarla gerçekleştirecektir. Bunlar devletlerarası münasebetler açısından çok önemlidir ama bu hakikat, Türkiye'nin AB'ye girmesine, Avrupalılarla bir kısım projeler gerçekleştirmesine mani bir durum teşkil etmez.

Zaten şu anda devam etmekte olan AB süreci bir başlangıçtır; pazarlık aşamasıdır. Ufka bakmak ve bazı şeyleri iyi görmek gerekir. Mesela, ilim, teknik, sanat ve medeniyet alanlarında ürettiklerini takdirle karşılayıp baş tacı etmek lazım olduğu kadar, Avrupa'nın ihtiyarladığını hatta Amerika'nın bu bir ölçüde yaşlandığını görmek lazımdır. Bugün için semada parlayan bir güneş gibi görünüyorsa da bu güneş guruba (batmaya) yaklaşmıştır. Türkiye ise şafak emareleri ufkunda parlamaya başlamış, yeniden diriliş süreci yaşayan, dinamik ve genç bir devlettir. Onların göz almakta olan parlaklığına değil, yeni parlamakta olan ve gelecekte parlaması muhtemel şeylere bakmalıdır.

Türkiye istikbal adına daha fazla ümit vericidir. Bunları ezbere konuşmuyorum. Bir Türkiye gerçeği vardır ve gelecekte başkalarının bizimle yarışması mümkün değildir. Çünkü; biz kaç defa ve farklı farklı şekillerde düşmüş ama her seferinde diriliş adına farklı doğrulma sistemleri geliştirmiş bir milletiz. Şimdilerde araştırma aşkı uyanmış ve beyin fırtınaları yaşanıyor ülkemizde. Dolayısıyla mevcut durumumuz bir sistem körlüğünü değil, yeni arayışları gösteriyor. Eğer sahip olduğu dinamikleri iyi değerlendirirse, Türkiye, devletlerarası muvazenede layık olduğu yeri mutlaka alacaktır. Fakat, sosyal hareketlerde arzu edilen şeylerin, -başladığını görsek bile- zamana vabeste (bağlı) olduğunu, birdenbire gerçekleşmeyeceğini göz ardı etmemek gerekir. Bu millet kendi karakterini bir gün mutlaka ortaya koyacaktır. Şairin dediği gibi, gözlerimi yummuş, ben öyle bir Türkiye'yi süzüyorum şimdi.

Türkiye'deki mevcut devlet yapılanması, böyle bir Türkiye'yi taşıyabilir mi? Başkanlık sistemi de tartışılıyor.

Başkanlık sisteminin –zaman zaman tavsiye etmeye de çalıştım. Türkiye açısından daha uygun olduğunu zannediyorum. Hatırlanacağı gibi, Sayın Demirel Cumhurbaşkanı olduğu dönemde teklif de etmişti ve ben o zaman "Eyvah, kendisi için istiyor derler ve bu teklif akim kalır" diye hayıflanmıştım. Nitekim, "Demirel diktatör olmak istiyor" diyenler oldu, böyle bir

beyanat başkalarını karşı harekete geçirdi. Sistemin ihtiyaca cevap verip-veremeyeceği müzakere bile edilemedi. Halbuki, daha yumuşak bir üslupla ve maşeri (toplumsal) vicdana kabul ettirilerek tartışmaya açılsaydı, -kanaatimce- mevcut başkanlık sistemlerinden (Fransa, Amerika...) hangisi olursa olsun, Türkiye'nin faydasına olurdu.

Eğer bugün de başkanlık sistemi düşünülüyorsa, bence mevcut sistemler geliştirilmeli, uzmanlar tarafından mevcut sistemlerin eksikleri iyi tespit edilmeli, parlamenter sistemin avantajlı yönlerinin başkanlık sistemine nasıl yükleneceği iyice araştırılmalı ve Türkiye'nin şartlarına göre, geliştirilerek alınmalı. Çünkü, büyük bir Türkiye için başkanlık sistemine ihtiyaç var ve bunun zamanı çoktan gelmiştir. Devlet tecrübemiz bu işi başarmak için fazlasıyla yeter. Bence başkanlık sistemine karşı çıkanlar, mantıksız bulduklarından değil, muhalefet düşüncesinden dolayı karşı çıkıyorlar.

Gülen, hedeflediği teokratik diktatörlüğe yumuşak geçişi sağlamak için başkanlık sistemini destekliyor yorumları da olabilir.

Bir ayağı mezarda bir insanın, o mevzuda gerçekten istekleri olsa bile bunu nasıl yapabilir ki! Mukaddimatı hususunda hiçbir hazırlığı yok. Bir köy muhtarlığı ölçüsünde bile hazırlığı yok. Böyle bir iddia herkesi güldürür.

Zana ve Arkadaşları Özür Dilemelidir

Milliyet 13.01.2005

İzlenim

İki kat Arasındaki Koltuk

Gülen'in kaldığı evin orta katında bir koltuk var. İlk etapta küçük bir odada yalnız başına duruyor izlenimini veriyor. Halbuki burası bir oda değil. İki kat arasında merdivenlerin önündeki boşluk. Aşağıya doğru inen 14 basamak sizi mutfak ve yemek salonuna götürüyor. Yukarıya doğru çıkan diğer 14 basamak ise oturma salonuna ve Gülen'in odasına götürüyor. Gülen, öğle yemeğinde arkadaşlarıyla birlikte olmak için, üst kattan başlayarak iki katı duraksamadan iniyor. Fakat yemekten sonra yukarı çıkarken, işte o koltuk işe yarıyor. Gülen, bir kat (14 merdiven) çıkıyor, koltukta 10 dakikaya yakın dinleniyor. Ardından bir kat daha çıkıyor.

Sizin için geçmişte Turancı, Neo-Osmanlıcı, Milliyetçi, Devletçi denildi. Şimdi ABD yandaşı, CIA ajanı, Kardinal diyenler de oldu. Bu tür ifadeler sizi nasıl etkiliyor?

Ben her zaman milletimin yanında oldum. Gönlümü dolduran şeyler belli olduğu gibi, duruşum da çok nettir. İnsan kendisinin farkında olsa da, o türlü sevimsiz yakıştırmalar

onuruna dokunuyor tabii. Granit gibi, ya da küre-i arz gibi olursa bile, üzerinde zıplanınca ihtizazlar (titreşimler) meydana gelir insanın. Sabretsem de, yâ Sabûr desem de insanım ben; bu tür sözler sarsmıyor diyemem.

Fakat, hakkımda dillendirilen o zalimce mülâhaza ve düşünceleri vasıta kılmak suretiyle, muslukların altına girmiş gibi arınabileceğime inanarak teselli oluyorum. Sonra Kuran'a bakıyorum; Âlemlerin Rabbi hakkında ileri geri sarf edilen cahilce sözleri hatırladıktan sonra, "Onların dediği bu şeylerden ötürü arz ve sema sarsılıp parçalanır" diyor.

Düşünmeye başlıyorum; Âlemin İftihar Tablosu'na 'O bir şairdir demişler; yetmemiş yok kâhindir demişler; o da yetmemiş İncil'in, Tevrat'ın kopyasını almış biridir' demişler. Bu asılsız çirkin sözler, çok aziz, çok onurlu yaratılmış o müstesna insanın ruhunda kim bilir nasıl yaralar açmıştır diyorum. Sonra kendime dönünce, 'Sen kim oluyorsun ki, hakkında söylenen asılsız sözleri çok görüyorsun' demekten başka bir şey kalmıyor. Ama işin doğrusu, o düşüncelerden sıyrılmak ve yeniden kendimi bulmak için bir hayli ameliyeye ihtiyaç hissediyorum.

Çevrenizdeki insanları bu konularda teskin etmekte zorlandığınız oldu mu?

Bana alaka duyanlar, bir dönemde talebelik yapmış, şimdi de o talebeliğin gereklerini yerine getiren arkadaşlar, uzaktan ve yakından tanıdığım dostlar, hizmet anlayışında benimle

müttefik saydığım insanlardan oluşuyor. Bunlardan bazılarının isimlerini biliyorum, bazılarının da simalarını bir kere görmüşüm, ancak gördüğüm zaman hatırlıyorum.

Bu arkadaşlar, eğer hizmet anlayışının çok makul, çok mantikî olduğuna inanmamış olsalardı dağıtılmaları mümkün olabilirdi belki. Halbuki onlar, en fırtınalı dönemde bile benim tesellime ihtiyaç duymayacak şekilde, hiç sarsılmadan, yerlerinde sapasağlam durdular. Hatta içlerinden beni teselli edenler oldu.

Hiç unutmam, o fırtınada kıymetli bir arkadaşımız geldi burada, "Hocam, Bağdat Caddesi'nde yürüyordum, önümde iki genç kol kola gidiyorlardı. Yanlarından geçerken, kızcağızın erkeğe dert yandığını duydum:

"Biliyor musun, o hoşgörüyü tanıdığımız hoca var ya, ona öyle yakışksız, öyle münasebetsiz şeyler söylediler ki, sabaha kadar uyuyamadık..." diyordu. Arkadaşımız, "Hocam, bilesin ki, senin için Türk toplumu böyle düşünüyor" dedi. Hasılı, benim arkadaşlarım, yerlerinde çelik gibi duruyorlar. Bana yakışksız isnatlarda bulunanların hiddet ve şiddetine gelince, onların bu durumu karşısında 'İçtihat ediyor ve içtihatlarında hata ediyorlar' demekle yetiniyorum.

Yani...

Diyorum ki, hakkımda şöyle böyle olumsuz mütalaa arz edenler, kamu efkarıyla oynayanlar, aleyhte bir efkar-ı amme (kamuoyu) oluşturanlar, bunların bütünü samimiyetsiz olamaz.

Zannediyorum tavırlarımızı, yapılan şeyleri genel menatları (bir hükmün sebebini oluşturan gerekçe) nazar-ı itibara alarak yorumlasaydılar biz böyle bir kefeye konmazdık. Çünkü, o fırtınanın en şiddetli estiği dönemde bile, bizim tamamen dışımızda, başkaları tarafından yapılan anketler, halkın çoğunluğunun bu hareketleri tasvip ettiğini ortaya koyuyordu. O günlerde bu meselelere evet demek oldukça tehlikeliydi. Böyle bir sonuca rağmen, geliştirilmeye çalışılan yakışıksız tavırlar, yakışıksız tavırların etkârı ammeyi hiçe saymak manasına geldiği galiba fark edilmiyor. Görünen köy kılavuz istemez. Eğer bu tabloya bakarak bir şey söylemek gerekseydi, 'Bu kadar açıklıktan sonra olsa olsa dalal (Yunus suresi 32. ayete işaret ediliyor) olur' demek uygun düşerdi. Fakat böyle söylemek bana ağır geldiği için, 'Belki benim bilmediğim, onların bildiği bir şey vardır; ya da yanlış yorumlanmaya müsait bir davranışımızdan dolayı böyle yapıyorlardır' anlayışıyla yaklaşıyorum. Sonra kendime dönüp şöyle diyorum: Neticede içtihat hatası yapıyorlar, içtihatla hata yapanlar da fıkıh metodolojisi açısından bir sevap kazanır.

Leyla Zana ve arkadaşları, Fransa'da bazı gazetelere verdikleri ilanda; Türkiye kültürel çeşitliliğe ve siyasal çoğunluğa saygılı, gerçek bir demokratik ülke olmak zorundadır denildi ve Kürt vatandaşlarına bizzat kendisinin Kıbrıs Türkleri için talep ettiği haklara eşdeğer

haklar garantilemelidir talebi dile getirildi. Başbakan da bunu intihar olarak değerlendirdi...

Siyasilerin yaklaşımları her zaman hukuki ifadeler gibi muhkem olmayabilir. Fakat, Tayyip Bey'in bu konuda söylediğine iştirak etmemek mümkün değil. Türkiye Cumhuriyeti'nin İkinci Cumhurbaşkanı İnönü ve 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal Malatyalıydı ve Kürtlerdendi. Hikmet Çetin Bey de Diyarbakırlıdır. Doğudan ve güneydoğudan birçok vatandaşımız çıkmış, devlet kurumlarında önemli görevler almışlar; asker, vali, kaymakam olmuşlar. Adliyede ne kadar Kürt vatandaşımız olduğunu Allah bilir. Öyleyse bu tür isteklerde bulunmayı gerektirecek hangi mahrumiyetler yaşanmaktadır? Kanaatimce ilanda dile getirilen istekler saygısızca olmuştur. Daha evvel Meclis'te de, yapmamaları gereken bir saygısızlık olmuştu. Bildiğim, tanıdığım ve görüştüğüm kadarıyla Güneydoğu'daki insanların yüzde 90'ı 95'i bu tür taleplere katılmamaktadır. Muhtemelen onlar, tahribin kolaylığından yararlanarak provoke eden, gençleri sokaklara döküp kaldırımları söktüren, arabaları yaktıranlardan ve bu tür sivri çıkışlar yapanlardan şikâyet ediyorlardır. Güneydoğu'da fitneye sebebiyet verenlerin sayısı zannediyorum hiçbir zaman 500'ü geçmemiştir; ama gayri nizami, vurkaç usullerini kullandıkları için nizami birliklerin onlarla başa çıkması zor oluyor. Ben bu karışıklıklara sebebiyet verenlerin davranışlarını mertçe ve yiğitçe bulmuyorum. Fakat okumuş, bir yerlere

gelmiş, hatta belli bir dönemde seçilmiş insanların böylesine ham tavır ve davranışlarda bulunmalarını, maşeri vicdanı rahatsız etmelerini hiç anlayamıyorum.

Halbuki devlet onları bırakmakla bir cemilede (güzel davranış) bulundu. Onların da bu cemileye cemileyle karşılık verip devletimiz, milletimiz hakkında bir dönemde cahilliğe, gençliğe kapıldık, hata ettik demeleri, birlik ve bütünlüğe giden bir yol tutmaları beklenirdi. Olmadı. Bence, maşeri vicdana karşı bir özür borçları var.

80'li yılların sonundan itibaren Orta Asya'ya seferberlik çağrısı yaptınız. Cami kürsüsünde de bayıldınız o tarihlerde. Binlerce insan gitti, okul açtı, iş kurdu, yerleşti. Okullar mezunlarını vermeye başladılar. Siz hiç gitmediniz...

Mantığıma uygun düşmese de, hissi yönüm itibariyle, arkadaşlarımızın gayretlerine Allah'ın lütuf ettiği şeyleri görmek, o inşirahı onlarla paylaşmak benim için çok önemliydi. Çünkü Asya, çocukluğumdan beri dualarımda yer alırdı; oradaki soydaşlarımızla, dindaşlarımızla kucaklaşmak bana çok önemli, bir bayram gibi gelirdi.

Gün geldi, işadamları, tüccarlar, sanayicisiyle tüm arkadaşları cami kürsüsünden oraya gitmeleri hususunda teşvik ettim. Bu çağrıyı makul bulup giden arkadaşların inşirahını yerinde paylaşma mülahazalarım oluyordu. Vakıf, sofiler zaviyesinden düşünülecek olursa; insanın dünyada, dünyevilik adına zevk peşinde olmaması gerekir. Benim felsefeme göreyse, ibadet

ve marifetten doğan ruhani zevklere bile talip olmamak lazımdır. Allah'ı delice sevmeliyiz. Ondan nefsimiz adına zevk almaya gelince, "Hayır! Allah bize yeter. Başka beklentiye girmek uygun düşmez" derim.

Fakat, bir insan olarak; çok defa maaş almadan, bir bursla yetinerek eğitim faaliyetlerinde bulunan, yerinde bir okulun tamirinde amele gibi çalışan, yerinde bir diplomat gibi devlet adamlarıyla görüşerek Türkiye için lobiler oluşturanları gözümle göreyim istedim. Allah, belli mülahazalarla o zevki bana yaşatmadı.

Mantığınız gitmenize engel mi oldu?

Mantıki açıdan bakılınca iki nokta önemli görünüyordu. Birincisi, esasen Türk milletine mal olmuş böyle bir harekette benim katkım çok azdır. Buna rağmen gitsem, umum arkadaşların yaptıklarına sahip çıkmak gibi, arka planında benim düşüncelerim varmış gibi bir algılamamanın doğabileceği aklıma geliyordu.

Ayrıca, bazılarında başarıyı önde görünenlere isnat etme temayülü vardır. Hatta bu temayüller, -farkına varmadan- neticeyi baştaki şahıslara bağlamak suretiyle, bazen şirke kayar. Zaten oradaki aktivitelerin arkasında benim kendimi görmem de ayrıca büyük bir zulüm olurdu. Zulüm ise imana manidir ve şirke denktir. Rabbimin lütfedeceği bir şey varsa onu dünyada almamak daha iyidir deyip gitmemek daha uygun düşüyordu. İkincisi,

bazılarının tavırlarından endişe duyuyor, oradaki insanları iğfal etmelerinden korkuyordum. "İşin arkasında falanlar var, açıktan söylemeseler de hedefleri başkadır" türünden çarpıtmalar yapabileceklerini tahmin ediyordum. Bu durumda arkadaşlarımızın hizmetlerine gölge düşürmemek için, arzularımı sineme gömdüm.

Görünmekten kaçıyor musunuz?

Mahviyet insanı değilim. Fakat eskiden beri, beni bilen, gören insanların içinden geçmeye bile utanmışımdır. Edirne'de cami penceresine çekilmeme sebep olan şeylerden bir tanesi de bu duygudur. Bunlar benim tabiatımla ilgili şeyler, insanlar ister takdir nazarıyla, isterse tahkir nazarıyla baksınlar fark etmiyor, ben hepsinden sıkılıyorum. Yapılan işlerin mimarıymışım gibi, kalkıp Türki dünyalara gitseydim insanlar bana bakacak, sarılacaktı. Bu tür şeyler bana tabii gelmiyor. Bazıları bunların birer kompleksten kaynaklandığını düşünebilir. Ben bu tür komplekslerden arınmış bir insan olduğumu iddia etmiyorum. Ama adına ne denilirse denilsin, benim tabiatımda böyle bir utanma duygusu var. Zaten gitmeyi gerektirecek durum da yok.

İran Devrimi Zararlı Oldu

Milliyet 12.01.2005

İzlenim

Para Almayan Doktora Hediye

Fethullah Gülen'le, göz doktoruna gitmek için evden çıktık. Hava soğuktu ve kar atıyordu. Gülen, arabanın ön koltuğunda oturdu. Gideceğimiz yer Philadelphia, yaklaşık bir buçuk saat sürdü. Arabanın içindeki sohbetin havası çok farklıydı. Türkiye özleminden, Türkiye'ye dönünce ilk neler yapacağından bahsetti. Gülen'i, arabada, hastanede, ameliyata giren doktoru beklerken, göz hastanesinin onuncu katından dışarıya bakarken, muayene olurken görüntüledik. Gülen, doktoru beklerken ikinci namazını hastanenin 8. katındaki meditasyon odasında kıldı. Göz hastanesine Gülen üçüncü kez geliyor. Muayene bitiminde Gülen, "Doktor yine para almadı. Bu üçüncü oluyor" dedi. Doktor, "Ben din adamlarından para almam" demiş. Gülen de doktora her defasında bir hediye götürmüş.

Ortadoğu'da devam eden süreçte İslam Konferansı Örgütü ne yapmalı?

İslam Konferansı'nın başkanı, Ekmelettin Bey gibi samimi bir insan. Bu durum değerlendirilerek ciddi bir konferans teşkil edebilir. Bölgede parçalanmaya meydan

vermemek için BM'ye seslerini duyurabilir, Amerika'ya da yanlışlardan dönmeye çağıran, sulh ifade eden bir nota gönderebilirler.

Türkiye, askeri gücüyle etkili olamaz mı?

Askeri gücümüz her zaman takdire şayandır, fakat Türkiye'ye çok iş düşüyor. O mesele kuvvetle çözülemez. Türkiye oraya askeri güç olarak girerse, değişik unsurları rahatsız etmiş, Ortadoğu insanını da karşısına almış olur. Bu ise, Türkiye'nin sahip olduğu ve benim büyük bir sermaye olarak gördüğüm, "şuurlaltı müktesebatını ve kredisini" yıkabilir. Oysa bu sermaye yıkılmamalı, Türkiye gelecekte Ortadoğu'nun kendisine çekidüzen vermesi için bunu kullanmalı.

Amerika'nın geliştirdiği Büyük Ortadoğu Projesi'ni (BOP) perspektif olarak nasıl buluyorsunuz?

BOP ile bir kısım olumlu şeyler düşünmüş olabilirler. Fakat Ortadoğu'da birçok devlet gibi, Türkiye'nin çıkarları ve geleceği de var. BOP olacaksa, stratejik ortak olarak Türkiye'nin mütalaalarının da alınması lazımdı. Acaba Türkiye'nin projesi nedir? Böyle bir plan var ve başından itibaren işin içinde yoksak, o oyunu başkaları planlamış demektir. Dolayısıyla planın içinde kullandıkları figürler de başkalarına ait olacaktır.

Türkiye, BOP'un neresinde yer almalı?

BOP lazım mı, değil mi? Biz buna inanıyor muyuz? Eğer inanıyorsak Türkiye dünya muvazenesindeki yerinin paha biçilemez olduğunu Rusya'ya, Avrupa Birliği'ne ve Çin'e karşı da iyice ortaya koymalı. Büyük bir Ortadoğu olacaksa, bunun ancak Türkiye'nin ağırlığı ile olabileceği iyi anlatılmalı. BOP ciddi bir proje ise ve gerçekten demokrasi getirmek gibi bir hüsnüniyet taşıyorsa bile, Türkiye temkinli davranarak plana katılmaya bakmalı, kendi çıkarlarını gözetmeli, niyetleri, oyunun kurallarını ve detaylarını öğrenmeli; Ortadoğu'daki diğer ülkelere de bu mesele mal edilmeli. Şayet projeye tamamen kapanırsa oyun aleyhte neticelenir, çıkarlarımızı koruyamayız.

Uzun süre diktatörlük altında yaşamış Ortadoğu'nun halkları, kendi iç talepleriyle demokrasiye geçebilir mi, böyle bir değişim seziliyor mu?

Seziliyor gibi. Fikir vicdan, kendini ifade etme, çalışma gibi konularda hürriyet talepleri var. Seçme-seçilme gibi şeylerden dolayı, yarım da olsa demokrasiye geçmiş sayıyorlar kendilerini. Zamanla daha iyi bir noktaya ulaşırlar. Şayet Avrupa'daki bazı devletler gibi ileri seviyede bir demokrasi hedefleniyorsa, bu mülhaza birdenbire gerçekleşmez.

Türkiye bir dönemde demokrasiye hangi yollarla geçtiyse, onlar da geçebilirler. Bizde nasıl oldu, milletin psikolojisi nasıldı, ma'şerî vicdan nasıl karar verdi, onu tam bilemeyeceğim ama dayatmalarla iş yapılırsa hata edilmiş olur.

Bir düşünce, bir mülahaza çok iyi de olsa milletin kendi içinden çıkmalıdır. Aksi takdirde başka yolları kapayarak, o yolu açmak, yine farklı bir diktatörlüğün devamı gibi anlaşıyor ve tepkilere sebep oluyor. Aslında, demokratik haklardan istifade etme mülahazası var, fakat o nimetin nasıl elde edilebileceği bilinmiyor. Bazıları radikal yollarla, bazıları iktidara talip olmakla meseleyi çözmeye çalışıyor. Problemi insanda çözmek suretiyle meseleyi çözeceklerine inananlarsa çok az.

Türkiye örneği model olur mu?

Bizim demokrasiye geçişimiz yarım asır önce oldu. Buna rağmen hâlâ çatlak ve kırıklarımızı tamirle meşgulüz. Bunlar göz ardı edilemeyecek beşeri realitelerdir. Ortadoğu'da da motivasyon kolay olmayacaktır. Ama ben şuna inanıyorum; demokrasi ile beraber gelen nimetler, sistemden daha önemlidir. Belki diktatörler kendilerini koruma adına, büyük güçlerle karşı karşıya gelmemek, kendi halklarıyla savaşmamak için taviz vere vere, bir kısım haklar ve hürriyetlere zemin hazırlamış olacaklardır.

Düşünce hürriyeti, vicdan hürriyeti, insanın kendini ifade etme hürriyeti, çalışma hürriyeti, belki bir manada ferde saygılı liberalizm... Zamanla gelişecektir. Bir gün gelecek, halk kendi istediğini de seçecektir. Şu anda tam olarak demokrasiye karar vermişlik görülüyor ama öyle bir sürece girilmiştir.

İran, rejim ihracında başarılı oldu mu?

İran, rejim ihraç ederek çevreden destek bulmak istedi. Belki Taliban da aynı hülyalara kapıldı. Türk okullarını kapatırken, "Bu yol değil, Mesele bizim davrandığımız gibi halledilir" diyorlardı. Dar düşünceli, idareyle her meselenin halledileceğini zanneden, insanlığın probleminin ne olduğunu bilmeden ezbere konuşan kişiler bunlar. İran, bir yönüyle yeni bir şeyleri ifade ediyor ve bunları ihraç etmeye çalışıyordu. Çabaları karşılığını bulmadı denilemez. 1992 yılında Avustralya'ya gitmiştim, o sene İran'ın devlet olarak 100 tane doktora talebesi gönderdiğini duydum. Kendi parasıyla her yere bu kadar insan gönderdiyse bunu düşünmek lazım. Türkiye de aynı şeyleri yapabilir, kendi felsefesi ve kültürüyle yetiştirdiği insanları dünyanın değişik yerlerine göndererek kendisini ifade edebilirdi. Lobi yapılacaksa eğer, bu ülkenin çıkarlarına inanmış kendi insanını göndererek yapılabilirdi. Lobi yapanlar, sadece elçiler, konsoloslar ve ataşelerle yetinmediler.

İran'daki İslami hareketin, Müslümanlara fayda ya da zararı ne oldu?

Cami kürsülerinden de söyledim: Bir müçtehit gibi kabul edilen Ayetullahlar, tevil ve yoruma açık, teferruat sayılabilecek meselelerde sun'i uçurumları bertaraf ederek, Sünni dünya ile yakınlaşma sağlayabilirlerdi. Bunlar aynı zamanda yersiz bir kısım münaferetleri bertaraf eder, o ülke ile daha iyi münasebetler geliştirilebilirdi. Devrim sonrasında Humeyni çok büyük

bir kredi elde etmişti. Abartıldı belki de. Arapların çıkardığı "el-Müçtema" adlı dergide, doğum yılı münasebetiyle kaleme alınmış bir yazı okudum. Yazar, başlattığı bir hareketi başarıyla tamamlamış olması bakımından Humeyni'yi öyle bir yere koyuyordu ki, kendisine böyle bakılan bir insan o krediyle teferruata ait pek çok problemi çözebilirdi... Fakat yapılmadı.

Humeyni, Sünni dünya ile barış fırsatını elinin tersiyle mi itti?

Ben, Sünni dünyayla bir barışmaya gitsin derdim. Kendi ülkelerinde inkılap yapmış olabilirler, bir şey diyemezsiniz; İslam adına hareket etmeleri kötü oldu. Hadiseler öyle sevimsizce cereyan etti ki, dünyanın dört bir yanında Müslümanlığa karşı bir nefret uyandı. Hüsnüniyetle dine hizmet eden kimselerin hareket ve faaliyet alanlarının daralmasına sebebiyet verdiler. Şimdi dünyanın neresinde din ve diyanet adına bir ses yükselse, bize ferdî planda, ailevi planda dinimizi yaşama imkânı verin dense problem oluyor. Kaldı ki, İslam dininin sosyal hayatı alakadar eden yanları da vardır ve bunlar çok güzel şeylerdir; bunlar aynı zamanda devleti, devletin kurallarını da rahatsız etmez. Ama, bir taraftan fırsat kollayanlar, diğer taraftan da gerçekten devletin yapısıyla alakalı endişe taşıyanlar, -sadece bizde değil- en küçük İslamî kıpırdanışa ikinci İran nazarıyla bakmaya başladılar. Tabii o hareketin içinde bulunan insanlara da mollalar demeye başladılar, belki bazılarına Humeynilik yakıştırdılar.

İran'daki hareketin halkına faydası ne oldu bilemem, ama diğer Müslümanları töhmet altında bıraktılar. Şimdi bütün Müslümanlar, "Acaba böyle bir emelleri var mı?" diye tüm dünyada mercek altına alınır oldu. 11 Eylül'le vehim daha da gelişti. Paranoya yaşanıyor. Müslümanlık adına İran'daki hareket zararlı olmuştur...

İran, birçok İslamî hareket için bir dönem, model ya da ilham kaynağı oldu. Sizin için İran devriminin karşılığı nedir? Türkiye, İran olabilir mi?

Bütün devrimler gibi İran devrimi de ihraç edilmek istenmiştir. Dini yönü olduğundan dolayı da –Sünni olsalar bile- Türkiye'deki dindar bazı insanlardan sempatiyle bakanlar, İran'ın yabancı misyon şefleriyle irtibata geçenler ve oraya gidip okullarında eğitim görenler olmuştur. Yani bir nevi örnek oldu. Orijinal olmasının da bunda etkisi vardı. Daha evvel bu orijinaliteyi Vahhabiler değerlendiriyordu. Bu bakından tesiri olmadı denilemez, Mısır'a, Kanada'ya kadar sıçrayan tesirler vardı ve bu tesirler sertlikler ihtiva ediyordu. Devlet imkânlarını kullanarak Uzakdoğu'nun en ücra köşelerinde camiler, okullar, İslam merkezleri açtılar. Oysa, Türkiye'nin kendi müteşebbis insanları tarafından açılan ve bir alternatif olabilecek okullar, kültür lokalleri, Türkiye'nin içindeki bazı kimseler tarafından istenmedi. Keşke Türk devleti bunu görseydi. Niçin alternatif olarak o bölgelerde de siz olmuyorsunuz,

olamıyorsunuz? Bunu anlamakta zorlanıyorum ben. Bazı kimseler demek ki hiç düşünmüyorlar, sadece bütün meselelerini düşmanlığa, kine, nefrete bina etmişler.

Ruhban Okulu Açılsın

Milliyet 11.01.2005

İzlenim

Fethullah Gülen, çok az yemek yiyor. Kahvaltıda bir fincan süt ve yanında 3-5 peksimet... Kahvaltı ve akşam yemeğini odasında yiyor. Doktorlar yasakladığı halde, son Ramazan'ı oruçlu geçirmiş.

"Benim gibi hastalıkları olan birisine ben de 'sen oruç tutma' der, tutmamasını tavsiye ederim. Ama kendime onu diyemem" diyor. Öğlen yemeklerini sağlığı elverdikçe birlikte yiyorlar. Mutfaktan yemeğini kendisi alıyor, masadaki yeri belli, oraya oturuyor. Masanın öteki sakinleri içinse servis yapıyor.

Gülen, misafirlerinin yemeklerine, önlerinde bir eksik olup olmadığına çok dikkat ediyor. Yemekten sonra düzenli olarak çay servisi yapıyor. Çayın yerini zaman zaman Türk kahvesi alıyor. Gülen, 2-3 bardak çayı hurma ve birkaç badem eşliğinde içiyor.

Burada yemekler kalori hesabına göre yapılıyor. Öğle yemeğinde iki, akşam sadece bir çeşit yemek yeniyor.

Ruhban okulu ve ekümeniklik konularına bakışınız nedir?

Mesele, devlet politikası içinde ele alındığından söylenecek her söz bazı yorumlara tabi tutulabilir. Patrikhane zaten açık. Patrik'le defaatla görüştüm. İlk görüşmeye giderken, yukarıdaki insanları da haberdar ettik. Karşı tarafın mülahazalarını bildiğim için, "Bizim mülahazamız ne olmalı" diye sorduk. Burada detayına girmeyeceğim... "Ekümenik" (evrensel patrik), patrikhane var olduğu günden beri başında bulunan insana verilen bir ad. Onlar da o adı ve unvanı normal olarak kullanıyorlar. Başına buyruk... Öyle şeyler söylüyor ki... Amerika büyükelçiliği de o istikamette ona yaklaşıyor... Meseleyi bu şekilde algılama ve tavır alma yerine, neye binaen böyle diyorlar, önce ona bakmak lazım. Siz onlara ekümen denmesini kabul etmeyebilirsiniz, ama onlar kendi aralarında eskiden beri kullanıyorlar. Mesela, Türkiye'de Hoca efendi, vaiz efendi, müftü efendi diye de bir şey yok. Fakat halk alıştığı için söylemeye devam ediyor. Hiç talip değilim ama, insanımız benim için de öyle diyor. Zannediyorum, meselenin bu yanına da bakılmalıydı.

Patriğin niyeti nedir?

Kendisini dinlediğim kadarıyla talebi şu olmuştu: Ben Türk vatandaşıyım. Bana bu imkân verilsin, ruhban okulu açılsın. Dünyanın değişik yerlerine göndereceğim kimseleri, Türkiye'de yetiştirip gönderelim... Bunları devlet başkanlarından bir tanesini arz ettiğimde, "çok zeki bir adam" dedi, farklı mülahazaları olabilir. O halde siz zekâyâ zekâ ile karşılık verin. Türkiye'de, Türk kültürü ile yetişmiş Ortodoks papazların dünyanın değişik yerlerine gönderilmesi Türkiye'nin lehinde olur. Fatih döneminden başlamış ve günümüze kadar gelmiş bir meseleyi problem yapmama adına çözüm buysa, keşke ben söylediğim için karşı çıkılmasa. Ben milletimizin on ferdiyle bile bölünmesine katiyen taraftar olamam, müsaade edemem. Bunlar ayrı mesele, fakat o işin Türkiye'ye getirisini-götürüsünü hesap etmek lazım. Hissi olarak tavır almak, meseleyi düşmanlığa bağlamak, olgun, oturmuş, mükemmel bir geçmişi olan Türk milletine pek yakışmıyor. Eğer onlar da Türkiye'yi AB'ye şikâyet ettiler, Ekümenik meselesini dayatın dedilerse, bu da onlar adına yakışksız düşer. Bence sorunlarını iktidar mensuplarıyla oturup görüşmeliler.

ABD'de olmanız eleştiriliyor ve Büyük Ortadoğu Projesi (BOP), Kuzey Afrika, Yeşil Kuşak teorisiyle ilintili değerlendirmelere neden oluyor. "Neden Almanya veya Fransa değil" sorusu sorulduğu gibi, Sizi Suudi Arabistan'a veya İran'a yakıştıranlar da, "Madem çok Müslüman, neden oralarda kalmıyor da Amerika'da yaşıyor" diyor. Neden Amerika?

Amerika'ya gelişimin öncesi var. 1997'de anjiyo için gelmiş ve 2-3 ay kalıp dönmüştüm. Hatta o zaman Sayın Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel referans olmuş, Cleveland'da bulunan Dr. Murat Bey'i aramıştı. Sağ olsun, alakadar oldu, yol gösterdi, ameliyat üzerinde ısrarla durdu. O zaman da 'niye Amerika, niye orada kalıyor, kaçtı' gibi şeyler söylendi. Oysa buraya geldiğimde -kalbimden dolayı- üzerimdeki yorganı kaldıramayacak kadar halsizdim. Doktorların tavsiye ettiği ilaçları kullanıyordum. Bant üzerinde ve açık havada yürüyüşlere devam ediyordum. Ama durumum zordu. Bu seferki gelişim de yine aynı hastalıkla alakalı oldu. Mayo Kliniği'nde Kırım Türklerinden Dr. Sait Bey vardı. Türkiye'ye geldiğinde halimi gördü, ısrarla buraya gelmemi söyledi. Bu davet Almanya'dan olsaydı, Almanya'ya giderdim. Amerika'ya geldim, tedavi başladı, 1-2 ay sonra Türkiye'de o komplo fırtınası koptu. Kalakaldım burada. Gideyim dedim, doktorlar izin vermedi. 'Kendini büyük tehlikeye atıyorsun' dediler. Bu mevzuda dünya kadar rapor var. Sağlık durumun ortada. Niye kaçayım, kaçacak neyim var benim?

"Bir ayağı Amerika'da, bir ayağı Suudi Arabistan'da" deniyor.

Suudi Arabistan'a en son 1986'da hac için gitmiştim. 20 yıldır gitmedim. Bir ayağı Suudi Arabistan'da diyenler, eğer gitseydim, o zaman daha farklı yorumlar getirecek, iki ayağı da orda falan diyeceklerdi. Belki başka türlü sorgulamalar olacaktı. İran, daha büyük problem

olurdu. İran'la, işin doğrusu münasebetim olmadı. Menşei Türkiye olan eğitim, kültür, hoşgörü faaliyetleri mevzuunda, müşterek bazı şeyler yapalım teklifine de sıcak bakmadılar. Bana ve beraberimde birkaç arkadaşım oraya gitmesine sıcak bakacaklarına ihtimal vermiyorum. Öyle bir düşüncemiz de hiç olmadı. İran'a gitseydim, şimdi çeşit çeşit yorum yapanlar, o zaman da; "Batı'nın oradaki eli ayağı, gözü kulağı" diyeceklerdi. Kalp bozuk olunca, kendi hayallerinde sizi bir yere oturtunca, bir şeyle bağlayınca sizi, ne yaparsanız yapın yine öyle şeyler diyecekler. Ağızlarını kapamak diye bir vazifemiz de yok. Düşünce ve fikir hürriyeti var. Eğer öyle bir kısıtlama varsa onu sadece bize uyguluyorlar ve o da yeter.

11 Eylül'le ABD'nin içine girdiği süreci, siyasi anlamda nasıl değerlendiriyorsunuz?

11 Eylül'e ve sonraki sürece, ne Amerikalılar ne de başkaları gibi bakma mecburiyetinde değilim. Kuleler yıkıldı, başka yerlerde başka hadiseler meydana geldi. Onları, bu tür hadiselerin, ABD'nin alacağı tavrı hesap eden başkaları da, planlamış, yapmış olabilirler. Arkasında belki de daha evvel bir parçası Afganistan'da, daha sonra Irak'ta gerçekleşen hadiseleri planlamış olan insanlar vardır. Birileri bu meseleyi planladılarsa bunu iyi planladılar, turnayı gözünden vurdular. Korkunç, dünya çapında hadiselere sebebiyet verecek bir şeyi tetiklediler.

Bazı yerlerde hâlâ çözülmeyen problemlere sebebiyet verdi. Problem çözelim derken usulünce çözüyor mu, usulünce üzerine gidiliyor mu, her zaman sorgulanabilir. Şurası muhakkak ki, yeni yeni problemler doğuyor.

Mesele Irak'ın toprak bütünlüğü parçalanma kertesine geldi. Önlenebilir miydi? Türkiye'nin ağırlığını koyması yeter miydi? Bölge ülkelerinin tavır belirlemeleri ne ifade eder? Yoksa bu mesele böyle mi gider? Bu ise Ortadoğu'yu ciddi bir tehlikeye atıyor. Sıra başka ülkelere de gelir. Başta, bu işi planlayanlar o meseleyi bahane ettiler.

Nasıl olduysa oldu, şimdi Amerika ciddi bir açmazla karşı karşıya.

Sizce Amerika nerede yanlış yaptı?

Birçok yerde yanlış yapıldı. Teşebbüs edecekleri zaman, bize yakın birkaç Türk akademisyene dedik; "Keşke yapmasanız desek, Irak'ın toprak bütünlüğünün bölünmemesi hususunda mülahazalarımızı yazsak ulaştırabilir miyiz?" Dediler ki; "Şu anda meseleleri bu şekilde anlayacak hissiyata sahip değiller. Kararlılar. Kendilerine verilen bilgiye çok inanmış bir halleri var."

Sonra görüldü ki CIA, iyi rapor vermemiş. Demek ki bünyede öyle olmasını isteyen bazı kimseler var. Herhalde onlar yanlış bilgiler verdiler. Koskocaman bir devlet, Vietnam'da olduğu gibi maceraya girdi. Her ne kadar; "başarılı oluyoruz, demokrasiyi gerçekleştireceğiz"

deseler de şimdilerde Irak'ın kaderine hâkim olunamadığını söylüyorlar. Hatta şu anda nasıl geriye dönülür, onu da kestiremiyorlar. Bazı grupları birbirine vurdurup hakemliklerini pekiştirerek mi kalsalar, yoksa geriye çekilseler mi, ya da daha ılımlı Müslümanları öne çıkarıp diğerlerinin burnunu kırsalar mı gibi, hem itibarlarını kurtarmayı, hem beklentilerini gerçekleştirmeyi düşünüyorlar.

Amerikalılara operasyon öncesi, ulaşabilseydiniz ne diyecaktınız?

Amerika bugün dünya muvazenesinde önemli bir devlet. Şimdiye kadar da demokrasisi ile tanınıyordu. Kredisini burada ucuza harcamamalıydı. Fakat o kredi ucuza gitti. İtibar kaybına uğradılar. Bundan sonra kaba kuvvetle bir şey tutsalar bile, akliselim iki adım geriye çekilmeyi gerektirir. Kaba kuvvetin kullanıldığı yerde muhakeme tam işlemez. Beyin fırtınaları yaşanmalı, alternatif çözümler düşünölmeliydi. Irak'ın huzuru, toprak bütönlüğü bozulmamalıydı. Bölgede dengeler altüst oldu. Böyle giderse bütün bölge daha da karışacak. Orada muvazene unsuru olan Türkiye'nin rağına, başkalarının hesabına dengeler değışti. İranlılar, Şiileri de yanlarına alarak öne çıkacaklar.

Türkiye bu dengenin bilincinde mi?

Tam olarak fark ettiği kanaatinde değilim. Çünkü Yemen'de Zeydiler vardır. Hz. Ali yanları vardır onların. Bütün Ortadoğu'da, ta Yemen'e, Afrika'nın içlerine uzanacak şekilde dengeler altüst oluyor. Türkiye bunu fark etmeli.

Irak'ın önemi nedir?

Türkiye'den sonra Irak bir Everest Tepesi gibidir. Oradan bakılınca Asya stepleri ayağının altına gelir. Bir gökkubbe gibidir. Hülagü Han'ın otağını orada kurması beyhude değildir. Abbasiler de ikinci asırdan, Hilafeti Yavuz'a devredecekleri ana kadar oradaydı. Zengiler, Selçuklular, İlhanlılar, Karahanlılar, Eyyubiler o bölgenin önemini kavradı. Doğu'yu, Uzakdoğu'yu kontrol etme oradan olur. Bugün de, hem bölgeyi hem de Uzakdoğu'yu kontrol altına alma mülahazaları var. Umdukları gibi çıkmadı hâlihazırdaki sonuç. Saddam'ın o eşedd-i zülüm diktatoryasına rağmen orada Sünniler böyle bir şeyi istemiyorlardı. Keşke mesele sadece Saddam'ı devirmeye matuf olsaydı. Halkın içinden Sünni, Şii, Kürt ve Türkmen bir araya getirilerek o birlik korunsaydı. Öyle yumuşak bir idareyle, itibarı haleldar olmazdı, gerçekten de demokrasi havarisi gibi Ortadoğu'da tanınır ve sempati kazanırdı. Çok yönlü hatalar yapıldı. Artık bu işin hüsnüniyetle olduğunu bölge insanına anlatmak çok zor.

STV'deki Şubat Soğuğu'nu seyrediyor musunuz?

Seyretmeye çalışıyorum. Arkadaşların intikal ettirdiğine göre Kurtlar Vadisi de varmış. Yapım bakımından seviyeliymiş. Belki mantıki bazı boşluklar olabilir ama, Şubat Soğuğu'nda kurgular güzel geliyor bana. Türkiye'nin hâlihazırdaki durumunu, açık kapalı, organizasyonlarını düşündürüyor. Bence rical-i devletin seyretmesi lazım bu tür yapımları. İşin arkasında, perde arkasında neler olduğunu daha iyi görmelerine yardım edebilir.

Dizinin kahramanı Tahir Mutlu'da kendinizi gördüğünüz oluyor mu?

O büyük hadiselerle yaka paça olan bir adam. Öyle küçük insanlara ondan düşen şeyler neler olur, o kadarıyla belki bir benzerlik yakalayanlar olabilir.

28 Şubat Endişemi Dikkate Almadılar

Milliyet 10.01.2005

İzlenim

Fethullah Gülen kimseye elini öptürmüyor. Çocuklar hariç... Onun çocuklarla farklı bir ilişkisi var. Konuşuyor onlarla, adlarını soruyor, başlarını okşuyor, her defasında ikişer çikolata veriyor. Bir keresinde elini öpen altı yaşındaki bir çocuğa şöyle dedi: "Kerametim yok, olsaydı hepsini sana verirdim..." Çocuklar ona ilginç sorular soruyor, "Bugün doktora mı gittin? Neyin var? Ne dedi doktor? Sen hasta mısın, niye öyle yapıyorsun elin mi ağrıyor, neden ağrıyor?"

Öğle yemeğinde bir kız çocuğuyla yan yana oturdu. Adını sordu. Kız "Zeynep" dedi. Gülen, "Zeynep'in anlamını biliyor musun; Babasının süsü demektir" diye karşılık verdi. Herkes yemeğini bitirdi, Zeynep hariç. Gülen, Zeynep'e dönerek şöyle konuştu: "Sen yemeği hepimizden daha doğru bir şekilde yiyorsun. Yavaş yavaş, sindire sindire. Böyle devam edersen, büyüyünce de güzel kalırsın..." Çocuklar gülümsetiyor onu...

Faili meçhul cinayetler olabilir gibi açıklamalarınız 'istihbari bilgi' niteliğinde değerlendiriliyor. Yakın zamanda bir gazetede, size bilgilerin, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Genelkurmay Başkanı'ndan birkaç dakika önce geldiği şeklinde cümleler yer aldı. Nazlı Ilıcak da, "Gülen'in istihbaratı kuvvetlidir, 28 Şubat'ın geleceğini de haber vermişti" diye yazdı. İstihbaratınız gerçekten kuvvetli mi?

Benim şahsi bir istihbaratım yok. Fakat bir Türk vatandaşı olarak, milletimin kaderiyle yakından alakadarım. Bir insanın şu veya bu şekilde şahsı adına bir çıkar mülahazası, menfaati yoksa, oturur-kalkar kendini neye adanmışsa sadece onu düşünür. Ben ulaşabildiğim herkesi dinliyorum, değişik gazetelere, internetlerden gelen bilgilere bakıyorum. Kendime göre yorumluyor, onlardan hükümler çıkarıyorum, kendi istinbatlarımı (özümseme, hüküm çıkarma) arz ediyorum. Gezip, sağa sola haber döken insanlar var. Şimdi internette oluyor bunlar. Niye e-maile bir şey olmasın? Biri hayati bir yerden duyduğu bir meseleyi "şunlar

planlanıyor" diye ifade edebilir. Değişik yollardan ben bunları duyabilirim. Ne kadar gizli olurlarsa olsunlar, günümüzdeki iletişimin çoğalması, insanların çok çabuk her şeye ulaşmasına vesile teşkil ediyor.

28 Şubat'ı gerçekten haber verdiniz mi?

Nazlı Hanım'ın ifade ettiği gibi ben, o Şubat endişesini taşıyordum. O mevzuda üslubumu kırdığım, çatlattığım da oldu. O günkü iktidara karşı endişe ediyordum. Genel tavırları itibariyle bu düşünceyi besliyorlardı. O düşünce, onların o tavır ve düşünceleri üstünde geliyordu. Ben o günkü tavırlarımı, davranışlarımı –kendime göre- saygısızlık sayıyorum, çünkü şimdiye kadar öyle konuşmadım, öyle düşünmedim. Ama o gün bir televizyon kanalında, "yüzlerine gözlerine bulaştırdılar" gibi yakışıksız bir lafla meseleyi ifade ettim. Onlar, duyduğum endişenin ifadesiydi.

Uyarıların size dönüşü nasıl oldu?

Kaale almadılar, önemsemediler. Dahası, bu milletin gayretiyle bazı şeyler yapılıyor, belki bunları yıkmaya matuf kapı aralamalar da oldu. Bütün bunları değerlendirerek bu meseleyi izhar (açığa çıkarma) ettim. İsabet ettim veya hata ettim. İsabet etmişsem, milletime karşı bir vefa borcunu yerine getirdim.

O hassasiyetim üzerimde. Ben, yine acizane söylenilenleri dinlemeye, tartmaya çalışıyorum, bazı şeylere istinbatla, içtihatla, yorumla ulaşıyorum. Önemli gördüklerimi değerlendiriyor, milletim–vatanım adına ifade etmekte yarar görüyorum.

Faili meçhul cinayetlerle ilgili ikazınız hedefine ulaştı mı?

Birincisi, ilgililer haberdar olur, istihbarat, emniyet, jitem kendine düşeni yaparsa bu şeyi daha kundaktayken önünü alırlar. İki, işi planlayanlar, o mevzuda provokatör olarak kullanılanlar, kullanılacak olanlar milletin bu işten haberdar olduğunu bilince böyle bir şeye teşebbüs etmezler, vazgeçerler.

Hiçbir şey yapmasalar, vazgeçseler bile yine milletimiz kazanmış olacak. Bu tür mülahazalarım oldu ve öyle de netice verdi. Bence yadırgamaya gerek yok bu meseleyi.

Emsali yapıldı, yakın zamanda Sinagog önünde patlamalar olmadı mı? Bugün de bazı şeyler oluyor Türkiye'de.

Satırlı, baltalı üniversite talebelerinin durumları iyi şeylerin habercisi değil. Arkasının daha ağır olacağını görmemek mümkün değil.

Sizi eleştirenler de oldu...

Bazıları da diyebilirler; sen istihbarat memuru musun? Ne işin var bu tür şeylerde. Cami imamı isen oturduğun yerde kal, imam gibi davran, sana düşmez bunlar. Böyle düşünüp,

böyle diyenler de kendilerine neyin yakışıp neyin yakışmadığını bilmeyen insanlardır. Ben olsam onlar için öyle demem. Yakışıksız şeyler bunlar. Bir Türk vatandaşı, belli bir geçmişi var, 66 yaşına gelmiş, hiçbir şey okumasa, hiçbir şey düşünmese, hiçbir şey dinlemese bile böyle samit (sessiz duyarlılık) infialleriyle olan hadiselerle baksa yine böyle imtisas (algılayıp yorumlama) edeceği birçok şey olur. Böyle bir adamın söylediği şeyler yadırganmamalıydı. Çiğ olur bu mevzudaki aykırı ses çıkışları.

Cami Yanında Cemevi Olsun

Avrupa Parlamentosu Alevileri azınlık statüsünde görmek istiyor. Alevilerin de cemevlerinin yasal statüye kavuşturulması, Diyanet'te temsil edilme gibi talepleri var. Bu konuya bakışınız ne?

Şimdiye kadar Alevilerin Türkiye'de ciddi bir problemi olmadı. Cumhuriyet'in ilk yıllarında bazı olumsuzluklar zuhur etmiş, belki üzerlerine de gidilmişti. Şimdi ise Aleviler hayatın birimleri içinde her yerde, her şey olabiliyorlar. Parti de kurabiliyorlar, asker de, vali de olabiliyorlar. Türk milletinin bazı fertleri olarak (bazı Alevilerin) azınlığa talip olmalarını anlamakta zorluk çekiyorum. Devletin kanunları var, o çerçevede istedikleri yerde eğitim yapabilirler. Belki kendilerine göre bazı öğretilerin gündeme getirilmesini düşünüyorlardır. Önceki yıllarda bazı Alevi kardeşlerimize demiştim; "Şifahi kültürle bu mesele götürülemez, bunu kitabiye

dökelim." Zannediyorum şimdi Diyanet'in teşebbüslerinden birisi de o. Ahmet Yesevi'nin Hikemiyat'ından, Hacıbektaş'ın Makalat'ına kadar 15-20 kitap bir araya getirilerek, belki Alevi Külliyyatı şeklinde ortaya koyacaklar. O kitaplardan çıkacak ihtiyaç, eğer bir Cemevi ise, demokrasinin gereği onlara da o hakkın verilmesi gerekir. Zaten cemevleri var. Fakat her zaman bazı mekânlar, bazı ideolojilere alet olduğu gibi cemevlerinin de – bazı şeylerde Alevi vatandaşlarımızın rızasının hilafına – kullanılması Alevi vatandaşlarımızı zor durumda bıraktı. Tekliflerimiz arasında; "Caminin yanında cemevi de olsun" demiştik. Cemevleri, yasal bir statüye kavuşturulabilir.

Birbirimizden Farkımız Yok

Alevi gruplardan bazıları 17 Aralık öncesi Avrupa'da bu yönde lobicilik yaptılar...

Eğer, bazı Alevi vatandaşlar, Türkiye'yi Avrupalılara şikâyet ediyorlarsa, ben onu yakışksız bulurum. Bazı ekraddan arkadaşların Türkiye'yi Avrupa'ya şikâyet etmelerini yakışksız bulduğum gibi. Türkiye'de, Türk'ü, Kürt'ü, Alevi'si, Sünni'si ile esas bir Türk toplumu var. Kendilerini Türk olarak hissediyorlarsa bence birbirimizden farkımız yok.

Diyanet'ten talep konusuna nasıl bakıyorsunuz?

Osmanlılar büyük ölçüde teferruata ait meselelerde Hanefi olduğundan, fıkıh olarak daha çok o gelişmiş. Fakat bu başkalarını yok etmeye rağmen olmamış. Cumhuriyet dönemiyle beraber

Diyanet teşkilatı meydana getirilmiş. Pekala Aleviler Diyanet'in, devletin açtığı mekteplerde de okuyarak Diyanet'te de vazife alabilirler. Kendilerine göre bir camileri varsa o camide imam olabilirler, cemevinde o dini törenleri idare edebilirler. Aleviler, eğer kendilerini bir mezhep olarak ortaya koyuyorlarsa, Türkiye'de, Nuseyri, Ermeni, Süryani, Rum, Musevi, Protestan, Babtis, Bahai, Vahhabi de var. Onlar da kendilerine göre bir statü talebinde bulunabilirler. Şayet bir tarikat gibi algılanıyorsa Alevilik, -Hacıbektaş Veli hazretlerinin de yoluna yöntemine bir tarikat nazarıyla bakılıyor- tarikatlar da kendilerine göre özel bir statü isteyebilirler. Oysa ki onlar da yasaklanmış. Zannediyorum bu tür istekler bazı problemler getirir, Türkiye'de daha bir kargaşaya sebebiyet verir. Nitekim demokrasinin biraz yumuşak algılandığı dönemler oldu, - 28 Şubat hadisesinden daha önceki dönemde – hiç de bizim tasavvuf ve tarikat geleneğinde olmadığı halde bazı kimseler sokaklara döküldüler. Caddelerde zikir – fikir yapmaya başladılar ve ciddi sıkıntı oldu. Bunlar, din adına mahzurlu şeylerdi.

Aleviler devletten bir şey istememeli mi?

Devlet cemevlerine bir şey demiyor. Cemlerini, semahlarını televizyonlarda bile yapıyorlar. Ama Türkiye'de hâlâ kitap okunuyor, zikir fikir yapılıyor diye basılan evler var. 40-50 yıllık

tarihte cem yapıldığı için basılan ev yoktur. Ama ötekiler için açılan dava sayısı iki bindir. Cemden, semahtan dolayı tek dava açılmamıştır. Alevilere daha müsamahalı davranıldı.

Faili meçhul cinayetler olabileceği yönündeki endişeniz sürüyor mu?

Kısmen. Bu türlü hesapları olan kimseler hiçbir zaman tamamen vazgeçmezler. O kanaatimi devamlı koruyorum. Türkiye'nin derlenip toparlanıp güçlü bir devlet olmasını, hem içte hem de dışta istemeyen bazı kimseler vardır. Türkiye'yi onlar da yıkamazlar.

İçerdekileri biraz netleştirir misiniz?

Belki onun ibhamı ve itlakı (açmayıp genel bırakmak) daha önemli bir şey. Her zaman Türkiye'de gizli işler çeviren insanlar vardır. Sağımızda solumuzda devletçikler şeklinde oluşumların temelinde bile içimizdeki bazı kimselerin dahli vardır. Her kesimde vardır. Türkiye'yi çekemeyenler, hazmedemeyenler.

Daha fazlasını ifade etmeye gerek yok. Bir cemiyyatı sırriye sözü bile bazılarını rahatsız etti. İnsan görüyor ve hayret ediyor.

Niçin muhtemel bir kısım endişelere karşı mülahazalarınızı arz etmenizi, bazı kimseler kendine çekiyorlar? Sen cemiyyatı sırriye insanı değilsin ki, niye rahatsız oluyorsun. Devlet söylüyor, emniyet söylüyor, mahkemelerde ortaya çıkıyor, her zaman gizli bir kısım

organizasyonlar olmuştur. Ama bunlar çeşit çeşittir, kimisi hortumlamayla alakalıdır, kimisi kanlı katilleri organize eder.

Görüyorsunuz son zamanlarda basit hırsızlık, çocuk hırsızlığı diyebileceğimiz şu kapkaç olayları ile ilgili bile neler çıktı ortaya. Bir kaymakama şantaj yapmaya kadar vardı. Şimdi bunları görüp dururken, sen "hâlâ bir kısım gizli organizasyonlar, cemiyetler yok" diyorsan, senin başka bir problemin var demektir.

Orduda Falancı Filancı Olmaz

Milliyet 09.01.2005

İzlenim

Fethullah Gülen'le ilgili ilk izlenimlerim; hem yaşadığı ortama, hem sesine, simasına hüznü bir sürgünün sinmiş olduğu. Burada o kadar büyük bir sessizlik var ki, her konuşmanın içine dalıyor.

Yine bir sessizlik sonrası, "Nasılsınız? diye soruyorum.

Fethullah Gülen de içinde bulunduğu ruh halini kendine ait bir şiirle ifade ediyor: "Beynim tıpkı bir sorular harmanı, /Kafamda istifham, cevabı sisli;/Sarmış buğulu hüznün dört bir yanı,/Kalbim annemin kalbi gibi hisli;/Gezer dururum yorgun ve âvâre.../Her hâlim

garipliğime emâre.../Düşüncem "vedâ" diyor bu yerlere/Doğ ey ışık, doğ gönlümün içinden!/Tasayla dolaştığım bu yerlerde,/Bir ses sun o eski bestelerinden,/Şu hüznü şafakta perde perde.../Hüznü gurbet... Hüznü gurbet, ah zalim gurbet!" Yine bir sessizlik... Bu sefer sessizliği Gülen bozuyor: "Kalbim bugünlerde sıkıştırıyor..."

İki üç günde bitebilecek bir röportaj, Gülen'in sağlık sorunları nedeniyle 11 güne yayıldı.

Ordu ve asker. Bu kavramlara saygılı bir tavrınız var. Bu nereden kaynaklanıyor?

Osmanlılar, asker bir millettir. Hatta militarizm denmiştir. Askerde başlıyor, askerde bitiyor, ama yüreklerde hakkaniyet ve adalet düşüncesi olunca rahatsız olunacak bir şey yok. Hiçbir zaman sivil teşebbüslerin önü alınmamış, engellenmemiş, baltalanmamış. Ne var ki bizdeki biraz daha mukaddestir. Bediüzzaman, "Bayraktar" diyor. Malik bin Nebi de, "Alem-i İslam'ın şimalinde eğer Türk milleti olmasaydı bugün İslam dünyası yoktu" diyor. Bu, bir yönüyle atı, silahı, kalkaniyle kahraman askerler sayesinde olmuştur. Dolayısıyla meseleye, bir ruh olarak mana olarak, bir şahs-ı manevi olarak bakıyoruz ve ona saygı duyuyoruz. Kılı kırk yararcasına hakkaniyet, adalet içinde olmuştur. Ne var ki, bazı dönemlerde o hassasiyet ve incelik korunamamış. Böyle suiistimalleri, milletin kendisine çok şey borçlu olduğu o şahs-ı maneviyeyi karalamaya vesile edilirse müesseseye yazık olur. Bir reform yapılacaksa, onlarla görüşülerek yapılmalı. Askeriyedeki insanlar birer şehit namzetidir. Pek çoğu itibariyle

gazidirler. Hâlâ hayatta pek çok sakat insan var. Bunlar nazar-ı itibara alınarak hakperestlik mülahazasıyla öyle görmek ve saygı duymak lazım. Nasıl devletin sarsılması, devletin sırlarının faş edilmesi karşısında hassasiyetimiz var, devletin önemli bir parçası olan bu müessese hakkında da aynı hassasiyetimiz vardır.

"Gülen cemaatiyle ilişkisi nedeniyle ordudan ilişiği kesilenler" diye zaman zaman medyada haberler çıkıyor. Ne dersiniz?

O müessesenin, alırken kriterleri olduğu gibi, atarken de kriterleri vardır. O meseleye de hukuki bir çehre kazandırılmalı. Sayın Süleyman Demirel'in bir beyanı olmuştu: "Bazı dönemler vardır ki, o dönemler gammazlama dönemidir." Kurtulamazsınız ve gammazlanan gider. Mesela birinin birine karnı ağrımış ve oradan uzaklaştırılmasını arzu ediyorsa şayet, siciline "falancı" demek yeter. Böyle bir şey var mı yok, öyle bir "cı", "cu" var mı, yok mu, ona bakmadan hemen yakıştırırlar. Böyle olunca herkes herkese nispet edilebilir... Hangi sebebe binaen atılmıştır onlar, iyi araştırılmalı, hukuk karar vermeli. Uzaklaştırılanları da, arkalarından istihbarat örgütleri takip etse, böyle bir şey var mı, yok mu diye...

Ordu içinde sizi sevenler var mıdır?

Bazı kesimler beni sevebilirler, bir şey diyemiyorum. Bir kere biri anlatmıştı. Emekli olmuş, bir yerde karşılaştık. "Ben sizin vaazlarınızı dinliyordum. Pek çok astıma ve üstüme de dinlettim."

Zannediyorum camiye de, konferanslara da gelip dinleyenler olmuştur her meslekten. Türkiye'de dinlemeyen çok azdır. Dinlemeye değer mi, değmez mi ayrı mesele. Dinleyenlere, hatta kaydedenlere abesle iştigal ediyorsunuz demişimdir. Onlardan biri, "Kara kaşına, kara gözüne hayran değilim. Sen konuşuyorsun ben de bunları kaydediyorum" demişti. Bunlara bir şey diyemem ki. İctihad hatasında bulunmuşlar derim. İctihad hatasını düzeltmek de benim vazifem değil.

Zannediyorum, birileri garazlarını gerçekleştirmek için o nispeti kullanıyorlar. Dilerim bu müessese yapacağı reformlarla daha salim sonuçlara varabilecek bir kısım şeyler geliştirir. Gerekli tahkikat, takibat yapılır. Disiplinsizlik mi, emre itaatsizlik mi... Nitekim son zamanlarda duyuyoruz, adı suiistimallere karışmış, çalmış çırpılmış ve ondan dolayı uzaklaştırılmış olanları. Ama o tür şeyler bazen önemsenmiyor. Büyütmek için falancı denmesi yetiyor. Ordudur, askerdir, komutanlarına bağlıdırlar. Bunların içinde falancı filancı olmaz.

Emniyet ve Silahlı Kuvvetler'de örgütlenme var mı yok mu?

Ben burada dururken nasıl örgütleniyorum, nasıl yapıyorum bilmiyorum. Bunu kendilerinin araştırmaları lazım. Kim o örgüt üyeleri? Bulsunlar çıkarsınlar. Bir ara "emniyette örgütlenme" diye verilen bir liste vardı. Sonra her biri farklı, birbirine zıt dünya görüşlerine

sahip insanlar oldukları görüldü. Demek ki, yine birinin birilerine karşı karnı ağrıyordu. Kendilerine kredi kazandırma, başkalarını karalama adına masa başında bir liste yaptılar. Orduya gelince, orada nasıl örgütleneceksin ki? Diyelim, o insanlar ordunun içindeler. Başlarında subaylar, cumhuriyetin, laikliğin, demokrasinin temsilcisi insanlar var. Öyle bir örgütlenmeye meydan ve fırsat vermezler. Kafalarında, duygularında, düşüncelerinde bu türlü şeylerin gelişmesine meydan vermezler. İşin doğrusu bunu anlamada zorluk çekiyorum.

Çevrenize, "Şu okulları ele geçirelim" diye hiç telkinde bulundunuz mu?

Bir dönemde, umuma açık olarak, cami kürsüsünde söylediğim bir şey var. Dedim ki; niye sadece Kur'an kursu diyorsunuz. İmam hatiplere çocuklarınızı koymuyorsunuz. Bir gün geldi, şöyle dedim: Çocuklarınızı niye sadece imam hatiplere veriyorsunuz, neden başka liselere de göndermiyorsunuz? Neden üniversiteye, askeriye koymuyorsunuz? Dedim bunları. Açıktan açığa söylediğim bir meselede benden ne isteniyor? Bir gazetede, bir televizyonda çıkıp bir ilanda mı bulunayım, bir zamanlar size şöyle şöyle demiştim, yanlış söylemişim, geri alıyorum; sakın, zinhar başka liselere çocuklarınızı koymayın. İmam hatiplere koyun. Katiyen mülkiyede, adliyede, askeriyede çocuklarınızı okutmayı düşünmeyin. Sizden başka oralara çocuğunu kim koyarsa koysun mu diyeyim! Beni, camide ve konferans kürsülerinde dinleyen insanlara

şeffaf olarak bu duygumu ifade ettim. Bazı fertler alâka gösterip çocuklarını yönlendirdilerse, ben o mevzuda, düşüncemden vazgeçiyorum, diyemem.

Bunları cami kürsülerinde ifade ederken beklentiniz neydi?

Anadolu insanı, hayatın her ünitesinde olsun. Niye olmasın ki. Neden korkuyorlar? Bir dönemde çocuğunu okutmamış, sadece Kur'an okusun yeter demişler. Hâlâ doğuda, güneydoğuda böyle insanlar var. Yakın zamanda televizyona haber oldu, bir kaymakam ev ev dolaşıyor, aileleri ikna edip kız çocuklarını kendi aracılığıyla okula bırakıyordu. Bu tavır, devletin de genel politikasıdır. Siz sadece Kur'an kursunda okutacaksınız. İmam hatip ve ilahiyatların fazlalığından bahsedilmeye başlandı. Niye sadece belli okulları yeğliyorsunuz da diğer okullara koymuyorsunuz. Bir vatandaş niye Türkiye'deki bütün okullara çocuğunu koymayacak ki. Bu hakkım veya değil, ama ben topluma karşı bunu bir vazife olarak gördüm ve arz ettim. Hakikaten yanlışsa, birileri çıkıp yanlış desinler...

AB-Türkiye ilişkisinde din elden gider mi?

Türkiye'nin Avrupa tarafından kazanılması, bazılarının Avrupa tarafından fethedilmesi gibi geliyor. Yabancılar gelecekler, topraklarımızı alacaklar... Milli mülahazalarla endişe duyuluyorsa, milli değerlerimiz taviz vermeyecek kadar ruhumuza işlemiş. Bizi biz olarak kabul ederlerse beraber oluruz, biz onları kendi değerleriyle kabul ediyoruz. Dini

değerlerimizin yıkılıp gideceği endişesi taşınyorsa, bizler ne badirelerden geçmiş bir milletiz. Milletimiz, bölgedeki milletlerden daha fazlasına maruz kalmış, fakr u zaruret yaşamış, değerlerimizden uzaklaşmış, ayakları bazen yerden kesilmiş, fakat gördüğünüz gibi millet yüzde seksen, doksan oranında kendi tarihi değerlerine, ruh ve mana köklerine hâlâ sımsıkı bağlı. Ortak Pazar dedikleri dönemde de, Gümrük Birliği dedikleri dönemde de, şimdilerde de milletimizin ne milli değerlerinden, ne dini değerlerinden taviz vermeyeceğinden eminim. Toprak kaptırma endişesi de taşımıyorum.

Başbakan Tayyip Erdoğan'a mektup yazsanız veya mesaj gönderseniz ne derdiniz?

"Şu meselede şunu söyledim" demektense meseleyi Peygamber Efendimizin bir sözü ile açıklamak istiyorum: "Allah bir devlet başkanına, bir melike, bir hükümdara merhamet buyurmuşsa, onu eğrilikten alı koyacak, doğruluğa sevkedebilecek iyi vezirler (danışmanlar) lütfeder" diyor. Osmanlı'da da, Cumhuriyet'te de büyük devlet adamları yetişmiştir. Fakat eksiklik, herhangi bir menfaat gözetmeden, doğrudan doğruya devletin, milletin çıkarları hesabına o insanları doğruya yönlendirebilecek danışmanların olmasındadır. Haddim olmadığı halde, daha evvel devletimizin başına gelen bir insana da bir arkadaşımın selamlarımı, saygılarımı arz etmenin yanı başında şu mütalaalarım olmuştu: Türkiye'de sadece partinize sempati duyanlardan danışman almakla, sadece kendi teşkilatlarınızla

görüşmekle yetinmeyin. Türkiye'yi seven, bilge insanlardan yararlanın. Bunlar objektif bakarlar, çıkar gözetmezler. Bazı isimler vererek, Türkiye'ye ait bazı meseleleri bunlarla istişare etseniz dedim. Tayyip Bey'e mesaj göndermek icap ettiği zaman; siyasi mülahazası olmayan, hakkı düşünen, bilge insanları bulup, fikirlerine sık sık müracaat etmesi olur. Bu, ayağını sağlam yere basması açısından çok önemli geliyor bana. Sayın Bülent Ecevit Bey'e de, Sayın Demirel'e de mesaj göndermem icap etseydi aynı şeyleri söylerdim.

AB'ye Ders Oldu

Milliyet 08.01.2005

Sunuş

2004'ün son günleri. 18 Aralık'ta New York'a indim. Ertesi gün Pensilvanya'da Fethullah Gülen'le randevum var. Dönüş biletim 30 Aralık. Bir yıl öncesinden başlayan ve defalarca yinelediğim röportaj talebim nihayet sonuçlanacak.

New York'ta o gece bitmek bilmedi. 13 sayfa soru hazırladım. Aklımda sorular uçuşuyor, yer değiştirip duruyor. Beni rahatlatacak tek şey, Gülen'le görüşmek, aklımdaki soruları teker teker sormak. Nasıl bir ortamla karşılaşacağım, ne kadar zaman ayıracak?

Sabah oldu. Bu röportajın yayın süresince fotoğraflarını göreceğimiz Arda Yavuz ve iki arkadaşım ile erkenden yola koyuluyoruz. Hedef Pensilvanya. Röportaja daha yoldayken başladım. Kopmuşum arkadaşlardan. Yalnızca soru ve cevaplara yoğunlaşmışım.

Pensilvanya'nın soğukları New York'u aratıyor. Bulunduğumuz bölge dağ ve ormanlarıyla meşhur. Çevredeki evlerin çoğu iki, üç katlı. Birkaç dönüm de bahçeleri var. Onlara benzer bir eve doğru yöneliyoruz. Çatı katı hariç iki katlı. Fethullah Gülen, burada yeğenlerinin evinde kalıyor. Kendine ait bir evi yok. İçeri giriyoruz. Burası misafirhane olarak kullanılıyormuş. Bizi karşılıyor ve bir salona alıyorlar. Dışarıdan daha gösterişli olduğu halde içerisi, iç dekoru oldukça sade. Gülen'in bu misafirhanede bir odası var ve misafirlerini genellikle burada kabul ediyor. Ve Fethullah Gülen'le bu salonda karşılaşırız. Odasının kapısı salona açılıyor. Tebessümle, "Hoş geldiniz Mehmet Bey" diyor. Biraz sendeliyor; sonra öğreniyorum ki, şeker zaman zaman dizlerine vuruyormuş.

Türkiye'den, Türkiye'deki tartışmalardan uzakta, stressiz, sağlığına da titizlenen bir insan olarak düşündüğümünden olacak, başka türlü bir beklentiye girmişim. Rahatı iyi, sağlığı yerinde daha dinç bir adam portresi beklentisine...

Neler Konuştuk?

Gülen'in tansiyonunu ve şekerinin dengesini küçük şeyler bile bozuyor, kalbini daraltıyordu. Yanında gölge gibi dolaşan bir doktorla hayat sürmek zor olsa gerek... Sorularımın çoğu belki ona göre can sıkıcıydı, ama sorulmalıydı. Ben de sordum...

İlk gün konuşma esnasında iki sefer tansiyon ilacı aldı. Gölge doktoru, tansiyonunu ölçtü, bana da kaş göz işaretleriyle arada bir mesaj göndermeyi ihmal etmedi. AB-Türkiye ilişkilerinden başlayıp faili meçhul cinayetler uyarılarını, niçin Amerika'yı tercih ettiğini, burada kimlerle görüşüğünü, Amerika'da oluşunun Büyük Ortadoğu Projesi, Kuzey Afrika ve Yeşil Kuşak teorisi ile ilintili görülmesini, Amerika'nın Irak politikasını, hoşgörü sürecinin stratejik misyonerlikle ilişkilendirilmesini, kişiliğini, nasıl algılandığını, geçmişte Turancı, Neo-Osmanlıcı, Milliyetçi, Devletçi, şimdi ise ABD yandaşı, CIA ajanı, Kardinal diyenlere verdiği yanıtı...

İstihbaratını, "gönüllüler hareketi" dediği oluşumun nihai hedeflerini, hayalindeki Türkiye'yi ne zaman döneceğini, sağ kolu olup olmadığını, nasıl geçindiğini, değirmenin suyunu,

Şemsettin Günaltay'dan intihal yaptığı eleştirilerini, hedefinin devlet olup olmadığını, "yöntem farklı hedef aynı, demokratik yöntemlerle de olsa amaç; İslam cumhuriyeti" iddialarını...

Terör, canlı bomba, intihar saldırıları için ne düşündüğünü, cihat ilan edip etmediğini, radikal İslami akımları, Humeyni ve İran devrimine bakışını, kadını, başörtüsü sorununu, Alevilerin devletten taleplerini, Türkiye'den kimlerle görüştüğünü, ruhban okulu ve ekümenik (evrensel patrik) tartışmalarına bakışını...

Orta Asya'ya neden gitmediğini, okulların Ortadoğu'ya değil de Orta Asya'ya açılmasını yanlış olarak görüp görmediğini, okullara yüklediği misyonu, başkanlık sistemini niçin desteklediğini, askeri, TSK ve emniyetteki örgütlenme iddialarını...

AB'nin bir Müslüman ülkeyle ilk kez müzakere sürecine girmesini, Avrupa'nın kimliği ve vizyonu açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

AB konusunda genelde Türkiye'nin kazançları konuşuldu. Avrupa ülkeleri farkında mı bilemiyorum fakat Türkiye'nin AB'ye ne kazandıracağı çok önemlidir. Eğer bunun farkında olarak temerrüt (inat) gösteriyorlarsa, demek ki inatları salim düşüncenin önüne geçiyor. Aslında bu ilişkide Avrupa'nın, itibarı ve geleceği adına çok önemli kazançları var.

Aydınımız öteden beri Avrupalılaşma peşinde. Tanzimat'la başlayıp Cumhuriyet'le hız kazanmış bir Avrupalılaşma süreci içindeyiz. Bilindiği gibi ilk ciddi anlaşma 1963'te oldu. Akabinde lehte, aleyhte konferanslar verildi. 66-67'li yıllarda dinlediğim çok ciddi insanlar karşı görüşler dile getirdiler. Onların fikirleriyle bugün AB'ye karşı olanların söyledikleri örtüşüyordu. Orası Hristiyan kulübüdür, bize oyun oynarlar, bizi Hristiyanlaştırırlar... Bugün de bazı Müslümanlar kitap yazdırıp dağıttılar; gelirlerse, görüntüleriyle, telakkileriyle, din anlayışlarıyla, Allah mülahazalarıyla bize müessir olurlar, gençlerimizi çalarlar... Avrupalıların da belki fakir olmamız, Müslüman olmamız konularında ciddi endişeleri vardı. Belki kendi dini değerlerine tam güvenleri de yoktu, ama onlar bu endişelerini dışa vuruyorlardı. Bugün aynı endişeleri sürüyor mu bilemeyeceğim, fakat şimdiye kadar bizi alma niyetinde olmadıkları açıktı.

Yeni süreçte o niyette bir farklılık mı var?

Almanya'da asimile olabilir gibi gördükleri Türk toplumu, orada hem kendi varlığını korudu hem iki, üç nesil sonra kendine geldi. Başkalarının tesirinde bir toplumken, şimdi müessir bir toplum olmaya başladı. Çeşitli vesilelerle görüyoruz, dinliyoruz; başka Müslüman toplumlara nazaran hem Avrupa'da hem de Amerika'da Türk toplumuna karşı daha sıcak bir alaka var. Türkleri diğer Müslümanlara göre daha yumuşak buluyorlar. Belki, demokrasi, cumhuriyet ve

laiklik mülahazası açısından daha sıcak bakmalarına sebep oluyor, rahatlatıcı bir yanı var. Hatta Amerika ve Avrupa'da Türk Müslümanlığı Türkiye'dekinden daha çok telaffuz ediliyor.

Müzakere tarihinin verilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Girecek miyiz ya da ne zaman gireceğiz? Bunlar belli olmasa da, tarih verilmesinin Türk toplumunun üzerinde psikolojik etkisi büyük oldu. Halihazırdaki hükümetin bir başarısı gibi görünmektedir. Sorgulanacak tarafları elbette vardır, ama politik mülahazalar şeklinde algılanır diye üzerinde durmak istemiyorum. Aslında bizim AB'ye üyelik adına aldığımız muştudan (müjde) daha ziyade, Avrupalılar bunu bir müjde saymalı, büyük alaka duymalıydılar.

Neden Avrupa için müjde olmalı?

Çünkü bölgeye hâkim olmak isteyen başka güçler var. Çinliler, ticari rekabet güçleri ve yumuşak davranmalarıyla oraya çoktan girdiler. Amerika'nın da, Avrupa'nın da onlarla mücadele etmeye güçleri yetmez. Gelecekte ekonomik dünyada çok ciddi inkılapların olacağı muhakkak. Çin o noktada dünyayı tehdit ediyor.

Türkiye'yi yanına almış bir AB, Çin'in yayılması karşısında nasıl bir güç oluşturabilir?

Türkiye esasen, hem Ortadoğu hem de Uzakdoğu'ya köprü vazifesi görebilir. Ortadoğu şuurlu altı müktesebatı çok derin ve zengin olan bir Türkiye'ye Avrupa'nın ihtiyacı var. Kıbrıs'ı AB'ye

aldılar, ama Türkiye'nin Kıbrıs'tan çok daha önemli olduğunu değerlendirebilmeleri lazımdır. İşin bir diğer yönü de –mevcut idarelerin başındakiler takdir edemiyor olsa bile– halklara indiğimiz zaman, tarihiyle, toplumdaki psikolojiyle, kredisıyla Türk toplumuna karşı fevkalade bir sempati ve alakanın olduğunu görürüz. Geçmişimiz itibariyle de, günümüzde cumhuriyet ve demokrasiyle idare ediliyor olmamız açısından da böyledir. Eğitim faaliyetlerinin olduğu değişik ülkelerde bunu açıkça müşahede ediyoruz. Dolayısıyla AB, ancak Türkiye'yi kazanırsa bölgede bir güç haline gelebilir. Amerika da bölgede hâkimiyetini devam ettirmek istiyor. ABD idarecileri, kamuoyuna yansıyan şekliyle Türkiye'nin AB'ye girmesini istiyor gibi göründüler. Fakat bunun münakaşası yapılabilir. Bölgede hâkimiyetini sürdürmek isteyen bir ABD, Türkiye gibi bir müttefiklerini kaybetmek veya onun bir başka güç içinde yerini almasını istemez.

Hükümetin Brüksel zirvesinde gösterdiği performansı nasıl buldunuz? Teslimiyetçi mi, pazarlıkçı mı?

Çok devlet adamı ter dökmüş, hizmet etmiş, Avrupa yollarını aşındırmıştı. Bir defa daha falso yaşansaydı bütün onların emekleri heba olmuş olacaktı. Hükümet bu psikolojiyi yaşıyordu. Brüksel'de benim takdirle karşılayacağım şeyler de oldu.

Mesela...

Toplantıyı terk etme kararlılığını göstermek, bence milletimizin onuruna yakışır şeylerdi. Bizim ihtiyacımız yok, biraz da karşı taraf ihtiyacını idrak etsin demektir. Nitekim, bu kader denk noktasının o şekilde değerlendirilmesi bizim kazancımız, onların da geri adım atmasına vesile oldu. Kader denk noktaları her zaman insanın lehinde neticelenmeyebilir. Gidiyorsan git de diyebilirlerdi. Teker teker müzakere etme, bire bir görüşme mevzuu da takdirle karşıladığım hususlardandı. Bunlar, değişik devlet adamlarının bu konudaki hizmetlerini şükranla yâd edecek bir noktalamaya yerine geçti. Ayrıca orada Avrupalılara bir ders verildi.

Nasıl bir ders verildi?

Benim gözlerim doldu. Ülke bayrakları temsilcilerinin duracağı yerlere konmuştu. Orada Tayyip Bey de, Abdullah Bey de bayrağımızı bir kutsal varlık olarak yerden kaldırdılar... Bir de öpselerdi onu, tozunu üfleselerdi... Abdullah Bey cebine koydu. Türk toplumunun bazı değerlere karşı tavrını gösteren bir ders olması bakımından bu davranış bana o toplantı kadar önemli geldi. Biraz da her şeyin güzel yanına bakmak lazım. Olumsuz yanlarını selim akılla muhakeme yapalım, sorgulayalım ama milletimiz adına, milletimizin itibarı adına güzel şeyler de oluyor. Zannediyorum, bunları bütün entelektüeller görmüştür ve takdir de edilecektir. Takdir edilmeyen hususları da, hislerine kapılmadan, politik malzeme haline getirmeden,

arkadaş bu yanlış desinler. Ülkemiz adına bunu kim yaparsa yapsın takdirle karşılarım...
Hükümetin de takdirle karşılanacak yanları varsa, takdir etmede cimrilik yapılmamalı.